

Uvodnik

Danijel Devetak

Ohranimo svežino evangelija!

Že dobrih šest mesecev skoraj ne mine dan, ko mediji ne bi poročali o papežu Frančišku. Na neki način imamo občutek, da se pogosto dogaja "nekaj revolucionarnega", da živimo v času, ki je posebno bogat z upanjem. Tak vtis imamo ne le verniki, ampak očitno tudi tisti, ki ne zahajajo v cerkev. Argentinski možakar ni rosno mlad, in vendar neustavljivo in nezadržno hodi svojo pot. S svojimi gestami ali izjavami včasih preseneča in vnaša tudi nemir, saj hote ali nehote podira obstoječe sheme in na novo riše obraz Cerkve. Ne nosi zlatega križa, ne živi v papeškem stanovanju Apostolske palače, ne pusti se voziti z oklepno limuzino in, če le more, ne sede niti na častno mesto: to se je zgodilo tudi prejšnji teden, ko je nenapovedano stopil v baziliko sv. Petra skozi stranska vrata brez spremstva in med obredom, ki ga je vodil neki kardinal, sedel med duhovnike v zadnjo vrsto. Tudi na tak način je še enkrat poudaril, da je prava veličina biti majhni in da v Cerkvi ni prostora za karieriste. Kristus se je sklonil nad učence in jim umil noge...

Odmevno je bilo daljše pismo, ki ga je Frančišek pred nekaj tedni "z bratsko bližino" napisal nekdanjemu uredniku in ustanovitelju italijanskega dnevnika La Repubblica Eugeniu Scalfariju; ta se sicer ima za nevernika, čeprav tudi sam priznava, da ga Kristusov nauk po svoje nagovarja. Še bolj odmeven je bil obsežen intervju s papežem, ki ga je prejšnji teden objavila jezuitska revija La Civiltà Cattolica. Šesturni posnetek pogovora je njegov redovni sobrat, urednik p. Antonio Spadaro, pretil v 29 strani dolgo besedilo, ki si ga je res vredno prebrati (revija ga na internetnem naslovu podarja v elektronski obliki). Vse to, kar smo lahko že okusili ali zasluhtili v prejšnjih mesecih, je sveti oče tokrat še bolj eksplicitno obrazložil ter tako ponudil ključ za lažje razumevanje svojega pontifikata in pogleda na vesoljno Cerkve. Pogovor obravnava kar nekaj žgočih tem, srčika pa je v izhodišču, ki je po mnenju marsikoga novo, če že ne revolucionarno. V nekem smislu pa novo sploh ni, je pa na neki način v zadnjih mesecih zaživelo in zadihalo z novo močjo: najprej evangelij, šele potem nauk! Prvenstvo v življenju Cerkve, "hiše vseh", ima evangelij, t. i. prvo oznanilo: "Jezus nas je rešil", ne pa "drobne stvari" in nauki. V središču je torej oseba, "skrivnost človeka". Papež nas uči gledati na vsakogar tako, kot nanj gleda Jezus. Ta očarljivi pogled je prava novost tega papeža. Njegove odgovore bomo doumeli, samo če jih bomo razumeli v tej luči. V pogovoru je Bergoglio vzel v pretres najrazličnejše teme, od vodenja Cerkve in reform v kuriji prek relativizma, pastoralne, zakramentov, ustvarjalnosti, umetnosti in optimizma pa do bolj delikatnih vprašanj, kot so vloga ženska v Cerkvi, razporoka, splav, istospolne zveze, preprečevanje zanositve itd. Stališče Cerkve do slednjih je znano, je dejal, zato po njegovem mnenju o njih ne bi smeli razpravljati do onemoglosti. Pomembnejše je ohraniti svežino in vonj evangelija, njegovo preprostost in globino. "Bog je prisoten v življenju vsake osebe"; čeprav je to morda polno trnja in plevela, se še vedno najde prostor, kjer dobro seme lahko vzklije. "Bogu moramo zaupati!"

Kaj najbolj potrebuje Cerkve danes? Papež nima nobenega dvoma: "Sposobnost zdraviti rane in segreti srca vernikov, sposobnost biti bližnji". Cerkve vidi kot "vojaško bolnišnico" po bitki: "Zaman je vprašati hudega ranjenca, ali ima holesterol ali pa sladkorno! Zdraviti je treba njegove rane. Potem bomo lahko govorili o vsem ostalem". Torej: najprej evangelij, potem o vsem ostalem.

"V središču morata biti moški in ženska, ne pa denar kot idol!"

LJUBLJANA Razstava volilnih in političnih plakatov

Izsek samostojnega političnega nastopanja Slovencev v Italiji

Na več načinov lahko prikažemo povojno zgodovino Slovencev v deželi Furlaniji Julijski krajini, njihova prizadevanja, da bi se jim povrnilo dostojanstvo, ki je bilo poteptano v dobi fašizma, ter njihovo delo in trud, da bi se v nove razmere vključili kot samostojen in aktiven družbeni subjekt. Volilni in politični plakati samostojnega nastopanja predstavljajo zagotovo pomembno zgodovinsko dediščino in njihov ogled je zanimiv vpogled v politična prizadevanja Slovencev v Italiji. Vse to omogoča razstava v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa v Ljubljani, ki so jo odprli v četrtek, 19. septembra. Razstava z naslovom *Samostojno politično nastopanje Slovencev v Italiji skozi volilne plakate* je nastala v sodelovanju s Svetovnim slovenskim kongresom in krožkoma Anton Gregorčič iz Gorice in Virgil Šček iz Trsta. Glavni namen te zamisli je nuditi možnost, da

lahko tudi v osrednji Sloveniji, v sami slovenski prestolnici, spoznajo, kako si slovenska manjšina prizadeva za lastne pravice in

ohranjanje ter pozivljanje narodne zavesti. Ob odprtju razstave je prvi pozdravil predsednik Svetovnega slovenskega kongresa Boris Pleskovič, ki je izrazil veliko zadovoljstvo ob

uresničitvi te pobude. Tri kratke posege so imeli časnikar Ivo Jevnikar, dolgoletni deželni svetnik SSK Drago Štoka in sedanji deželni svetnik SSK in podpredsednik deželnega sveta FJK Igor Gabrovec. Ivo Jevnikar je številni publikli na kratko prikazal povojno zgodovino političnega udejstvovanja slovenske manjšine v FJK, Drago Štoka je predstavil osebne izkušnje z volilnih shodov ter posredovanj v deželnem svetu FJK. Poudaril je, da je manjšina brez politike sirota, in izrazil zaskrbljenost zaradi sedanjega

napetega političnega ozračja v Sloveniji. Igor Gabrovec pa je svoj poseg usmeril v bistvo zbirne stranke Slovencev v Italiji in v aktualna odprta vprašanja deželne politike. Na koncu je poslušalce povabil, naj se ob prihodu v "zamejstvo" počutijo doma, na svoji zemlji.

Na koncu je Julijan Čavdek, v imenu organizatorjev, predstavil razstavljene plakate in njihova sporočila ter razložil, za katere priložnosti so bili uporabljeni. Ker ni bilo mogoče razobesiti večjega

števila plakatov, je bil ogled širšega izbora mogoč na digitalni projekciji. Razstavo si je mogoče ogledati ob delavnikih od 8. do 15.30.

JČ

Pogovor

Erika Brajnik je za naše bralce spregovorila o zdravljenju našega telesa z metodami naturopatije

3

Gledališki vrtljak

29. septembra se bo v Marijinem domu pri Sv. Ivanu v Trstu začela nova sezona priljubljene gledališke manifestacije

10

Pogovor

Režiser Janez Pipan je spregovoril o prvi letošnji premieri v SNG Nova Gorica, o Timonu Atenskem

14

Izvršni odbor SSO je zasedal v Špetru

Prostori Gorske skupnosti v Špetru potrebujejo vsebine

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij je v sredo, 18. septembra, zasedal v prostorih Gorske skupnosti v Špetru. Na začetku so si prisotni odborniki v spremstvu Mihe Corena ogledali spodnje prostore, ki so namenjeni slovenski narodni skupnosti v Benečiji. Prostori so na novo urejeni in veliki, tako da omogočajo razvejeno dejavnost, od

potek proslav za bazoviške žrtve. Glede na hude izgrede, katerim smo bili priča lani in ki so ideološko omadeževali proslavo, je SSO ocenil, da je letošnja osrednja proslava v Bazovici potekala na bolj zadovoljivi ravni. Po taki poti bo treba nadaljevati tudi v prihodnje, da bo prisoten duh, v katerem se je zgodila huda tragedija, v kateri so umrli

manjšine, kar se mora odražati v vodstvenih organih teh ustanov. To je namreč ključnega pomena, saj je precejšen del sredstev, ki ga te ustanove prejema, namenjen ravno razvoju slovenske narodne manjšine v videmski pokrajini. SSO je tudi pozdravil občni zbor združenja Blankin, v katerem se je obnovil odbor in sedaj v polnosti pokriva celotno območje

manjših do večjih prireditvev in proslav. V naslednjih mesecih bo torej potrebno skupno načrtovanje obeh krovnih organizacij SSO in SKGZ, ki naj bo usklajeno s programi in delovanjem na novo urejenega centra v bližini. Ovrednotenje prostorov Gorske skupnosti je zelo pomembno, saj predstavlja ključen stik med slovensko narodno skupnostjo v Benečiji in javno upravo. To načelo pa je pomembno za nadaljnji razvoj pri upravljanju ozemlja, kjer je zelo pomembno sodelovanje s krajevnimi avtonomijami. Po ogledu prostorov je Izvršni odbor nadaljeval zasedanje v sejni dvorani.

Člani Izvršnega odbora SSO so po poročilu predsednika Štoke z zadovoljstvom ocenili praznovanje 100. rojstnega dneva prof. Borisa Pahorja. Dogodek se namreč ni omejil le na golo praznovanje, ampak je imel močno vsebino, ki je zadevala odnos do narodne identitete, kar je v današnjih časih, ko prevladuje težnja po globalizaciji in multikulturalnosti, še kako pomembno vprašanje. SSO se zato zahvaljuje prof. Borisu Pahorju za vztrajno in dosledno poudarjanje pomena te vrednote, ki jo večkrat žal nekateri prikazujejo v slabi luči nacionalizma. Svet slovenskih organizacij je na dnevnem redu obravnaval tudi

Stirje slovenski fantje, ki so se za narodni obstoj Slovencev na Primorskem borili proti fašizmu. Zato pa je Izvršni odbor SSO zaskrbljen zaradi poteka proslave priključitve Primorske matični domovini. Komu pomagajo vsebine, ki še naprej in vse bolj poglobljajo razdore slovenskega naroda in so priložnost, da se napadajo osebe, ki so zgodovinsko zaslužne za slovensko osamosvojitve in za uvedbo praznovanja te

ga pomembnega trenutka, ko je velik del Primorske spet pripeljal v slovenski dom. SSO poziva, da se ob takih trenutkih izkažejo državniški duh in dejanja enotnosti. Izvršni odbor SSO se je dotaknil tudi novih imenovanj komisarjev za Gorske skupnosti v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini. Na podlagi informacije iz javnosti je bila prezrta zahteva, da se za ta mesta upošteva prisotnost slovenske narodne skupnosti. SSO je prepričan, da Gorski skupnosti Terskih in Nediških dolin ter Brd in Rezije ter Kanalske doline morata upoštevati obstoj slovenske

od Trbiža, Kanalske doline, Rezije in Benečije. Združenje je tudi sprejelo društvo "Mario Černet" kot novo članico. Pri tem je odbornica Anna Wedam poročala o prizadevanjih za okrepitev tečajev in drugih aktivnosti v zvezi s poučevanjem slovenskega jezika.

Za gorški del SSO je spregovoril Walter Bandelj, ki je poročal o podelitvi častnega občanstva prof. Ljoksi Bratuž s strani Mestne občine Nova Gorica in o razpisih za razne projekte, ki so v pripravi. Podčrtal je pripravo na prevzem nekaterih prostorov gorškega doma in omenil, da bo treba pri tem urediti pogodbo z Deželno

FJK. Za tržaški del SSO sta poročala Joži Peterlin in Marij Maver. Omenila sta razvejeno dejavnost slovenskega športa v zamejstvu in dober uspeh letošnjih študijskih dnevov Draga, na katerih je v ospredje prišla šolska problematika. Na seji odbora je bilo podčrtanih več pomembnih vprašanj, o katerih bo morala razmiseliti celotna slovenska narodna skupnost. Zato je bil dan predlog, da se v jesenskem času skliče deželni svet, kjer naj se tematika slovenskega šolstva v Italiji poglobi in se dajo konkretni dosežki.

ki so motivirani, zanesljivi in ki obvladajo tako slovenski kot italijanski jezik. Uprava gledališča bo sprejemala prošnje do 2. oktobra po elektronski pošti (barbara.bricik@teaterssg.com) ali v pisni obliki (Slovensko stalno gledališče, ulica Petronio 4, 34141 Trst), nato bo izbor opravila notranja komisija. Pravilnik je objavljen na spletni strani gledališča www.teaterssg.com v rubriki Fokus, kjer bodo zainteresirani našli vse potrebne informacije.

Sezona 2013/14

SSG išče sodelavce za hostesno službo

Slovensko stalno gledališče išče nove sodelavce za hostesno službo v sezoni 2013/14. Hostese in hostesniki imajo pomembno vlogo v rednem delovanju gledališča, saj predstavljajo prvi stik vsakega gledalca z ustanovo, od

garderobe do sprejema, in nudijo asistenco za vse potrebne informacije in nemoten ogled predstav. Za mlade pa je ta služba izjemna priložnost za spoznavanje dela v gledališču in za sodelovanje pri uspehu sezone. Gledališče išče mlade do 35. leta starosti,

Paritetni odbor

V ospredju dvojezično šolstvo v videmski pokrajini

Zadnjo sejo, ki je bila v deželni palači v Trstu 16. septembra, je paritetni odbor namenil pretežno vprašanju ustanovitve sekcij dvojezičnih osnovnih šol v videmski pokrajini. Gre za šoli v Tipani in Bardu. O tem se je sicer paritetni odbor že izrekel oktobra leta 2011 in dal pozitivno mnenje. Pobuda za dvojezični pouk je prišla od baze in so jo podprli starši otrok, ki obiskujejo ti šoli, krajevne uprave in druge organizacije. Ker se od takrat ni nič spremenilo, je paritetni odbor ponovno obravnaval to tematiko in povabil na sejo deželno šolsko direktorico dr. Danielo Beltrame, ki jo je spremljal odgovoren za slovenske šole dr. Tomaž Simičič. Predsednica paritetnega odbora Jole Namor je poročala o uspešnosti delovanja dvojezične šole v Špetru, ki vsako leto, čeprav ima prostorske težave, beleži več vpisanih otrok. Glede sekcij v Tipani in Bardu je povedala, da sta krajevni skupnosti v celoti zelo zainteresirani za taki šoli in da je nagovorila odgovorno šolsko ravnateljico, da bi storila vse, kar

je v njeni moči, da bi prišlo do te uresničitve. Povedala je tudi, da je deželni odbornik prejšnje uprave izrazil pozitivno mnenje za ustanovitev dvojezičnih sekcij. Beltramova pa je v svojem posegu predstavila težave, ki izhajajo iz samega zaščitnega zakona, ki v 12. členu predvideva ustanovitev dvojezičnih državnih šol ali njihovih sekcij, niso pa predvideni višji stroški, ki bi s tem bremenili državni proračun. Očitno ustanovitev sekcij predstavlja višji strošek, saj sedanje osebje teh šol ne zna slovensščine in bi bilo potrebno dodatno učno osebje. Poleg finančnega vidika je danes število šolnikov, tako na italijanskih kot slovenskih šolah, zamrznjeno. Deželni šolski urad ima nalogo, da organizira posamezne šole, medtem ko je ustanavljanje novih sekcij v pristojnosti deželne uprave. Odbor je ponovno poudaril pomembnost dvojezičnih šol v videmski pokrajini tudi v luči obmejnega sodelovanja na kulturnem in šolskem področju. Deželna šolska ravnateljica se je obvezala, da bi pripravila teh-

nični predlog glede postavljene zahteve, ki pa mora dobiti politično podporo, da se uresniči. Paritetni odbor je obravnaval tudi prošnjo občine Devin-Nabrežina za dopolnitev gradbene komisije s slovenskima predstavnikoma. Ker se v prošnji lahko tolmači, da bi za dodatna dva slovenska člana bili stroški v breme slovenskih organizacij, ki sta jih predlagala, je odbor zavzel stališče, da morajo tudi za slovenske tehnike kriti finančne stroške uprave, v okviru katerih delujejo razne komisije. Paritetni odbor je tudi sprejel v vednost zahtevo sovodenjske občine, da na avtocestnem odseku Vileš-Gorica - na ozemlju sovodenjske občine - postavijo dvojezične napise. Naslednja seja odbora je napovedana za mesec oktober, ko bo paritetni odbor obravnaval poročilo Italije Svetu Evrope o izvajanju Okvirne konvencije o zaščiti narodnih manjšin in osnutek konvencije za uporabo del prostorov v prtiličju Trgovskega doma v Gorici.

Damjan Paulin

Prejeli smo

O šoli pohvalno

Spoštovano uredništvo, počakal sem pričeti novega šolskega leta, da se javno zahvalim učnemu in neučnemu osebju srednje šole Ivan Trinko ob zaključnem triletnju šolanja moje hčerke. Zahvala in pohvala gre skoraj vsem, predvsem pa tistim, kot npr. prof. Francu Biancuzziju, ki so s svojo zagnanostjo, navdušenjem, strokovnim pristopom in marsičim drugim znali uspešno motivirati učence in dvignili priljubljenost naše šole. Nekoliko neobičajno posredujem konkreten primer od-

lične prakse z imenom in priimkom, a istočasno mislim tudi na vse ostale kolege, ki s podobnim pristopom dajejo šolskemu okolju tisto prepotrebno življenjskost in navdušenje, s katerim se učenci rade volje kontaminirajo. Kot v vsakem okolju tudi za šolsko velja, da so ljudje glavni protagonisti v dobrem in slabem. Dajmo torej, kolikor mogoče, še bolj valorizirati take in podobne odlične prakse, od katerih je ne nazadnje odvisna uspešnost naših šol veliko bolj od katerikoli birokratskih ali zakonskih vprašanj, ki sicer

vzbujajo v naših medijih in nasploh v manjšinski dinamiki največ pozornosti in številne debate.

Povsem znano mi je dejstvo, da se v italijanskem šolskem sistemu z veliko težavo oplemeniti vlogo učnega osebja, bodimo pa vsaj dovolj oprezn, da je ne zamorimo predvsem v tistih okoljih, kjer imamo večje ali manjše jedro zelo motiviranih učiteljev ali profesorjev. Ta spodbuda seveda velja tako za starše kot tudi za notranje šolske dinamike. Želim vsem čim bolj uspešno novo šolsko leto, prepojeno z največjim možnim življenjskim nabojem (saj smo vendar vsi ljudje in učenci še toliko bolj).

Livio Semolčić

Povejmo na glas

Tragična stiska sodobnega človeka

Pravzaprav bi morali reči tragična stiska sodobnega človeka razvitega sveta. Takšna misel se vsiljuje ob ponovnih umorih žensk, ki nas vsakokrat pretresejo, tako da ostanemo brez besed. Pojav ne pojenja in kot da nanj ne najdemo pravega odgovora, ki pa ga je treba iskati, sicer bomo vse bolj nemočni. Nemoč pa, če traja predolgo, vodi v poraz oziroma v odmik od problema, za katerega potem nečemo nič vedeti, in se zavestno pomaknemo v ravnodušnost in brezčutnost, češ to ni moja stvar. Očitno se kljub visoki materialni življenjski ravni, lahko pa da prav zaradi nje, nahajamo v nekakšni kolektivni stiski, v kateri posledično prihaja do izbruhov skrajnega in kar načrtovanega nasilja. In v čem je ta stiska? Čas nas udarja, nas drobi in nam jemlje celovitost, komaj dohajamo dogodke in same sebe, jasni smerokazi so zbledeli - kot da ne bi bili več možni - svet se spreminja z velikimi koraki. Kot da ne bi bilo več oprijemljivega smisla, brez katerega človekova notranjost hira in ne ve, ne kam ne kod. Posledice so na dlani: vse bolj kronični stres, nekakšna odreenelost, zatem apatija in slednjič depresija, ki je od vsega najhujša, saj želi odvzeti človeku še tisti smisel, ki mu je preostan, in ga odmakniti od vsega in od vseh. Vse navedeno povzroča muke, občutek brezizhodnosti, trpljenje in obup, kjer pa smo že blizu eksplozije nasilja, ki smo jim priča. In če je temu tako, bi morali nekaj storiti, morali bi se s to rušilno stisko soočiti, ji pogledati v oči,

jo prepoznati in najti izhod, sicer se utegnemo zločini ne samo nadaljevati, ampak tudi stopnjevati. Po vsej verjetnosti je ključni trenutek za človeka razvitega sveta nastopil tedaj, ko je bila dosežena visoka stopnja materialne življenjske ravni, ki je že izobilje. Tu se postavi temeljno vprašanje, kaj bomo namreč s tem izobiljem počeli. Možnosti sta dve, razpotje je jasno kot beli dan: ali bomo hoteli še več izobilja ali pa bomo prepoznali, da smo se dolžni odločiti za resnični smisel, ki ga sicer zanemarjamo. Kopičenje materialnih dobrin nas slej ko prej navdaja z razjedajočo nezadovoljnostjo, obenem pa z vse večjim strahom, da se bo vse obrnilo na slabše. Resnični smisel je seveda nekaj povsem drugega in se lahko zdi za marsikoga absurdno, saj želi dajati in ne pridobivati. Materialno izobilje ni za to, da ga hočemo še več, materialno izobilje nam je dano, da se posvetimo tistim, ki ga niso deležni. In teh je vse več, saj revščina pesti Afriko in druga nerazvita območja, revščina pa ubija že pri nas, med nami je te revščine vse več in prizadeva družine, jemlje prihodnost mladim in grozi celotni otrokom. V hipu, ko bi se zares posvetili vsem, ki trpijo pomanjkanje in so s tem oropani svojega dostojanstva, bi vse naše stiske izginile, naše življenje bi bilo prelomno osmišljeno in ogroženost bi se iz nas umaknila. Kaj torej še čakamo? V tej smeri je rešitev, v reševanju drugih in na ta način nas samih. Druge rešitve ni in tudi ne more biti.

Janez Povše

POGOVOR Erika Brajnik, naturopatinja

“Telo nam govori, le prisluhnuti mu moramo”

Erika Brajnik je po rodu iz Štandreja. Življenjska pot jo je privedla do tega, da se je srečala z naturopatijo, mlado vedo, ki ima opraviti s t. i. alternativno, nekonvencionalno medicino. Z velikim navdušenjem in močno “osebno energijo” bi svoje znanje rada delila tudi z drugimi. Zato je odprla naturopatski center v Ajdovščini (prvi v Sloveniji!), ima svoj internetni portal (www.saeka.si), piše v različne časopise in predava za javnost. **V sredo, 2. oktobra, bo ob 20. uri skupaj z izvedencem za črevesje prof. Lozjom gostja večernega srečanja v goriškem Kulturnem centru Lojze Bratuž.**

Kaj sploh je naturopatija?

Naturopatija je razmeroma nova veda, ki v bistvu skrbi za okrepitve fizioloških sposobnosti človekovega organizma do najvišje možne mere. Naturopat ne obravnava bolezni, ampak človeka v celoti. Če do najvišje možne mere okrepimo fiziološke sposobnosti organizma, bo vsaka terapija, vsako nadaljnje zdravljenje bolj delovalo, saj bo delovalo na dobri in čisti osnovi.

Kljub resoluciji Evropskega parlamenta iz leta 1997 naturopatija ni uradno priznana in disciplinirana na enak način v vseh državah EU. Sprejele so jo le nekatere države, med katerimi so Švica, Francija, Španija, Belgija, Grčija, Romunija in Nemčija; Italija še ne. Obstaja pa združenje naturopatov Italije in tudi Evrope, katerih sem članica tudi jaz.

Naturopatija ima zelo širok spekter delovanja in zajema stare vede, kot npr. tradicionalno kitajsko medicino, posluhuje pa se tudi novih tehnik, kot je npr. iridologija. Tu najdemo tudi moderno zeliščarstvo, ki se razlikuje od tradicionalnega predvsem v tem, ker so zelišča v kapsulah, standardizirana in titolarizirana, kar pomeni, da točno vemo, koliko učinkovine bo delovalo v določeni kapsuli. Klasično zeliščarstvo pa so že toliko poznani čaji, tinkture in podobno. Če hočemo doseči bolj korenito spremembo pri določeni osebi, potrebujemo titolarizirano in standardizirano zelišča; s tradicionalnim zeliščarstvom nato stanje samo vzdržujemo.

Naloga naturopata je tudi da, da uči človeka, kako naj se opazuje, kateri so tisti znaki, ki predstavljajo nevarnost, kateri pa so tisti zanemarljivi. Telo nam govori, znati mu moramo samo prisluhnuti! Pomembno pa je vedeti, kaj opazovati.

Torej gre za neko obliko preventive?

Da. Če je kurativa, je taka, ki krepi fiziološke sposobnosti organizma in tako lahko skladno deluje s katero koli terapijo. Naturopatija se zato ne križa z uradno medicino, ampak lahko prav dobro sodeluje, je komplementarna. V Švici naturopatsko storitev krije socialno zavarovanje.

V tem letnem času se v naturopatiji veliko uporablja t. i. moxa terapija. Moxa je skupek kitajskih zelišč; kot pravijo na Daljnem vzhodu, je “zelišče, ki pozdravi sto bolezni”. V bistvu greje naše telo oz. njegove dele in jim dova energijo.

Energijo?

Zavedati se moramo, da se rodimo z določenim “budgetom” energije in s tem moramo upravljati. Če smo “zapraviljivi”, se ta energija kar hitro zniža. Ko

energije ni več, tudi življenja ni več. Nekaj energije - eni več, drugi manj - dobimo ob rojstvu; ostalo pridobivamo z dihanjem - pri čemer nam lahko pomagajo različne tehnike, že vsakdanji tek - in pa s hrano in prebavo. Tudi o tem bo 2. oktobra letos na predavanju v Gorici govoril prof. Luciano Lozio, eden največjih izvedencev za črevesje. Mislim, da je tako srečanje lahko za marsikoga zelo koristno, sploh pa je prof. Lozio izredno strokovno podkovan, pripovedovati pa zna tudi o poljuden način, tako da ga lahko razume prav vsakdo. Prisotnost na predavanju je potrdilo tudi društvo Šola zdravja iz Slovenije. Če pogledamo evolucijsko, je črevesje najstarejši organ telesa in so mu dejansko vsi ostali organi podrejeni. Je izjemno pomemben - čeprav najmanj raziskan - organ, saj se v njem dogaja absorpcija hranilnih snovi. Od tam torej dobivamo energijo. Če v črevesju ni pravega (bakterijskega) ravnovesja, ne pride do absorpcije. Kar tri četrt patogenih obolenj ima vzrok v črevesju!

Kaj opazuje naturopat?

Naturopat opazuje človeka v celoti, preverja, kje izgublja energijo, torej akupresurne točke telesa. Veliko pozornosti polaga sluzim, ki obdajajo vse organe našega telesa. Sluz je telesni produkt, nekaj je moramo imeti, a ne preveč. Sluz, ki vsebuje “dobre bak-

“Naturopatija se ne križa z uradno medicino, ampak lahko prav dobro sodeluje, je komplementarna”.

terije”, dela dobro; preveč sluzi bo mašilo črevesje ali organ, v katerem se nahaja. Sluz proizvaja mo s hrano, pa tudi z emocijami. So jedi ali emocije, ki naše telo zakisajo. Vse to, kar nas zakisa, proizvaja sluz. Ta obdaja naše organe in, če je je preveč, ti ne bodo dobro delovali, saj ne bodo dovolj prekravljeni, ne bodo dobili dovolj kisika in bodo upočasnjeno delovali. Kitajci pravijo, da tak organ postaja hladan. Če ima kdo npr. pljučnico ali kronični bronhitis, bo del njegovega hrbta med lopaticama hladan; ta del je potrebno “moxati”, greti, da se okrepí. Fizični in emocionalni del sta tesno povezana. Določena hrana tudi povzroča določene emocije: čokolada npr. spodbuja v telesu veliko agresivnost, zato so bili Majji, ki so toliko zauživali, zelo krvoločni; pretirano pitje alkohola spodbuja misli maščevanja in vsekakor negativne misli. Pri naturopatski obravnavi je potrebno pregledati tudi prehrano, ključen pa je, kot sem že povedala, črevesni del. Če ni zagotovljena pravilna absorpcija v črevesju, karkoli bomo jedli, pa čeprav bo zelo hranljivo, ne bo vsrkano in bo šlo skozi nas. Naloga naturopata je torej ta, da vzpostavi ravnovesje in pregleda vse omenjene parametre. Če mi kdo reče, da ima pljučnico, mu ne bom svetovala samo zelišč za krepitev pljuč, temveč tudi tista za krepitev ostalih delov telesa, kot je na primer pravilna absorpcija v črevesju. Vedno je potrebno iskati vzrok, nikdar odpravljati

ti samo simptome. Obravnavati je potrebno človeka kot celoto, vse znake na telesu: kako nekdo hodi, kako se drži, če ima vzravnano hrbtenico, s čim se hrani, kje oz. na katerem delu telesa ima določena telesna znamenja, kako se moškemu dela pleša itd. Telo nam pove vse, čisto vse o osebi, ki jo imamo pred seboj!

Kakšna je zdrava prehrana?

Problem je, da je hrana danes zaradi onesnaženega okolja zelo osiromašena: zato potrebujemo nenehno integracijo s probiotiki, minerali in vitamini, ki nas krepijo. Čez poletje sem prebirala nekaj študij o biohrani: seveda je bolje, da rastlin direktno ne “špricamo”, temveč da uporabljamo alternativne tehnike. Vendar je rastlina - prav tako kot človek - narejena tako, da preživi. Če se čuti ogroženo, bo iz zraka in zemlje posrkala toksine, ker bo vedela, da ji bodo te pomagale preživeti. Zato je “bio” precej relativen pojem. Mislim, da je biohrana 100% čista in da vsebuje vse, kar potrebujem, pomeni delati si utvare.

Gotovo je zelo zdravo jesti trikrat na dan na žlico; poleg tega pa še veliko surove zelenjave zaradi encimov, izbirati biološke izdelke, posegati pa tudi po dodatkih k prehrani. Probiotične bakterije so za naš imunski sistem ključne, te morajo biti kompatibilne s človekom, samo take bakterije lahko ustvarijo v črevesju trajne kolonije, ki puščajo sled; tudi o tem bo govoril prof. Lozio. Kravje bakterije, ki jih najdemo npr. v jogurtu, nam pomagajo samo, dokler so v našem telesu, saj ne ustvarjajo trajnih kolonij. Poleg tega mleko še dodatno zakisa telo, ki pa ne sme ostati zakisano; vzdrževati mora določeno homeostazo, sicer propade. Zakisanost blaži z alkalnimi, bazičnimi snovmi, ki jih v telesu najde npr. v laseh, kosteh, nohtih. Tako se začnejo razkrajati kosti in z leti lahko to početje privede do osteopenije in osteoporoze.

Mleko torej nekako ni za odrasle?

Kravje mleko je za teličke, ki se morajo v enem letu zrediti za 200 kg, ne pa za nas! Vsebuje preveč kalcija in ostalih snovi, ki se s težavo absorbirajo v našem črevesju. Človek je edino živo bitje, ki pije mleko in mlečne izdelke vse življenje! Mi smo narejeni, da preživimo, ne pa, da živimo od izobilja. Naše telo (vsak najmanjši telesni proces) je narejeno tako, da štedi z energijo. Mi bi morali tudi tako živeti; vendar zaradi navad, izobilja, ki ga imamo in nam ga še ponujajo, in zaradi družbenega okolja živimo čisto na nasprotnem način.

Kateri probiotiki so najboljši za človeka?

So bakterije in bakterije. Ene delujejo na tankem, druge na debelem črevesju, želodcu itd. Niso vse za isti koš. Parametri dobre probiotika so, da je kompatibilen s človekom in da vsebuje vsaj eno milijardo bakterij, ki tvorijo trajne kolonije. Če jih je v tableti

Foto DPD

zila sem se vseh devet mesecev, jemala razne dodatke, rodila sem normalno in brez težav. Srce je zdržalo nosečnost in dojenje. Operacijo na odprtem srcu so mi nato naredili v Vidmu; vse se je izšlo dobro in zdaj lahko delam

vse, kar sem delala prej, in še več. To pa zato, ker znam krepi svoje fiziološke sposobnosti. Po tej izkušnji sem želela svoje znanje tudi uradno ovrednotiti. Izpopolnila sem se na Šoli v Turinu, kjer sem opravila triletni univerzitetni študij; zdaj me čaka še specializacija. Pridobljeno znanje bi rada delila z drugimi. Nikomur ne priželim, da bi doživel to, kar je doletelo mene.

Na kaj je treba biti še pozorni?

Na marsikaj, tudi na oblačenje! Pljučni ali ledvični tip človeka mora skrbeti, da grejeta čez celo zimo križ in hrbet. Kaj nam zagotovi toploto? Volnena topla majica, ta ima grelno moč. V križnem delu izgublamo energijo ledvic in s tem samozavest, med lopaticama pa energijo pljuč in samopodoba.

Kaj sta omenjena pljučni oz. ledvični tip?

O tem bom spregovorila na predstavitvenem srečanju 2. oktobra v Gorici. Pred posegom prof. Lozia bom v uvodu namreč na kratko razložila naturopatska gledanja, kako naturopat razbira določene znake na telesu. Jetrni tip človeka je npr. kreativen, delati mora več stvari hkrati, energija mu ostaja, je prodoren, odločen, ambiciozen, hoče biti viden... Ledvični tip pa je njegovo nasprotje: je bolj zadržan, nesamozavesten, boječ, sramežljiv, suhe in visoke postave, vedno ga zebe, ni rad v centru pozornosti, rad se oblači v črno... Na podlagi teh značilnosti lahko kmalu ugotovim, kateri organ je pri določenem človeku šibak. Prvemu tipu bi svetovala pitje janeževnega čaja, drugemu pa presličnega. Vsakdo ima svojo predispozicijo.

Je tudi možno biti delno eden delno drugi tip?

Da. Nihče ni 100% eno ali dru-

“Narejeni smo, da preživimo, ne pa, da živimo od izobilja. Naše telo je narejeno tako, da štedi z energijo”.

go. Neki tip človeka lahko tudi prevladuje glede na obdobje. Nekdo je lahko tudi npr. jetrni tip, toda zaradi slabe prehrane, slabih življenjskih navad ali okoliščin si pridobi deficit ledvic, zato dobi vse značilnosti drugega tipa. Če okrepim ta šibki del, bo spet postal tak, kot je bil nekoč, odločen, prodoren, ambiciozen itd.

Naturopatija je še malo poznana in jo kdo morda zamenjuje s homeopatijo...

Homeopatija je pot zase. Jaz sem naturopatinja, zato lahko svetujem in predpisujem naturopatske izdelke. Imamo naturopatski kodeks, zato lahko delamo samo v tistem, v čemer smo usposobljeni. Homeopati so zdravniki,

imajo druga znanja. Nič ne bo narobe, če kdo jemlje homeopatska zdravila, zraven pa pride tudi k meni na posvet. Delujemo na podobnih nivojih, obliki zdravljenja sta komplementarni. Rudolf Steiner, oče homeopatije, je opeval preslico (equisetum); tudi jaz jo veliko uporabljam kot zelišče, v čaju in za kopeli. Preslica je plemenita pra-rastlina, vsebuje ogromno mineralov in predstavlja odlično sredstvo za tonifikacijo ledvic.

Kaj pa iridologija?

Z iridologijo si naturopat pomaga razbrati energetsko ravnovesje človeka. Predvsem nam pove stopnjo vitalne energije. Kaj je vitalna energija? Sposobnost organizma, da reagira na napad. Če človek ima visoko stopnjo vitalne energije, je dovolj, da mu damo majhen stimulus, in telo bo takoj reagiralo, proces čiščenja se bo hitro sprožil. In obratno. Iridologija nam tudi pove, kako delujejo določeni organi. Naturopat ne postavlja diagnoz; to dela zdravnik. Z iridoskopom se razbere energetsko stanje telesa, kje so šibke točke, kateri organi so šibki in zasluženi.

Zelo pomemben organ so tudi jetra. Kadar so preobremenjena, je pokazatelj tega stanja bolečina v križu, sledijo išias, hernija itd.

So jetra povezana s križem?!

Da. Te bolečine, ki so lahko kronične, se lahko odpravijo z ventuzno terapijo, v tem primeru se pod vakuumom sprošča meridian jeter, ki gre po išiasnem živcu. S hrano in energetskimi tehnikami je mogoče okrepiti in očistiti jetra.

Delate tudi refleksno masažo stopal?

Da, v bistvu gre za to, da nam refleksne cone povedo, kateri organ je šibak. V svojem centru izvajam tudi mineralogram, test las; vzorec las pošljem v laboratorij, izvidi mi povedo stanje 30 mineralov in 7 toksičnih kovin v telesu. Predvsem povedo, kako se je izvajala absorpcija v telesu za obdobje zadnjih 3 mesecev. Na primer: nekdo je anemičen, kljub temu da vsak dan zaužije tableto železa; mineralogram test pokaže, da takemu človeku primanjkuje bakra, ki je ključen za absorpcijo železa v telo; če dodamo oligoelement baker, bomo zagotovili pravo absorpcijo železa v kri. Marsikaj se da uravnati. Mineralogram test bom izvajala tudi v Ljubljani.

In masaža Tui.na?

To je masaža, ki preko akupresurnih točk odpira meridijane telesa, kar sem prej omenila v zvezi z jetri. Tui.na je najstarejša in najbolj tradicionalna kitajska masaža, ki skrbi za vzpostavljane harmonije v telesu, s tem zagotovimo, da energija teče in da odpravimo deficite. Zato je tudi malo boleča. Če pritisneš na pravo točko in ta je v deficitu, praviloma zaboli.

Študirali ste v Ljubljani, nato ste se izpopolnjevali v Turinu, Rimu, Milanu itd. Imate prvi naturopatski center v Sloveniji?

Da, moj naturopatski center Saeka je v Ajdovščini, sem edina naturopatinja v Sloveniji, tudi v Furlaniji nas ni veliko. V kratkem nameravam odpreti še “sprejemnico” v Štandrežu, pač glede na zanimanje.

Stalno opravljam tečaje usposabljanja po vsej Italiji. Želja po znanju je velika. Pripravilam tudi prevod prve knjige o naturopatiji v slovenski jezik: gre za mali kompendij naturopatskih znanj, delo mojega nekdanjega profesorja. Pogovarjam se z založniki iz Ljubljane, morda bo izšla že spomladi. Pomembno je, da se to znanje širi; tudi zato bom imela v naslednjih mesecih po Goriškem še druga predavanja. Z naturopatijo se mi je odprl novi svet. Verjemite, deluje!

Danielj Devetak

V Stični se je zbralo več kot sedem tisoč mladih

“Pojdite in naredite vse narode za moje učence!”

Na zadnje poletno soboto je v Stični, ob zbrani množici več kot sedem tisoč mladih, 23. Festival Stična doživel vrh dneva s sv. mašo, ki jo je ob somaševanju številnih duhovnikov daroval predsednik slovenske škofovske konference, škof Andrej Glavan. Kot je poročal Radio Ognjišče, je veličastna pesem odmevala v skupnem igranju in prepevanju novega Stična Benda in združenega zbora. Pri tem so sodelovali pevci iz zbora domače župnije Stična, pevci mladinskega zbora Vič in zbora Mladost, Pesem, Prijateljstvo.

Škof Anton Jamnik je na začetku pridige izrazil veselje nad številno udeležbo, še posebej pa nad utripom mladosti, prijateljstva, naklonjenosti, doživljanjem radosti bivanja. Nato pa se je ustavil ob geslu letošnje Stične “Pojdite in naredite vse narode za moje učence!” “Če te besede malo razširimo”, je dejal škof Jamnik, “bi lahko rekli: naučimo se poslušati

drug drugega, razumevati, odpuščati, služiti in spoštovati, brez izključevanja in preganjanja!” Škof Jamnik je omenil, da še vedno odmeva Svetovni dan mladih, kjer je bilo

rekel: “Dragi sveti oče, mladi iz Slovenije vas pozdravljamo, Slovenija vas pozdravlja, radi vas imamo! Mislim, da bo šel papež kar naprej, toda potem se je zgodilo tisto ne-

Foto R.O.

zbranih več kot 3 milijone mladih, in posebej podčrtal nenačrtovano srečanje s papežem Frančiškom v stolnici v Riu. “Ko je prihajal, sem razmišljal, kaj naj mu rečem. Vse se je hitro odvijalo, in ko se je približal, sem mu segel v roke in

pričakovalo in nepozabno doživetje... Papež se je odzval in prinašanje Božje moči, da ruje in podira zlo in nasilje, da uničuje in ruši ograde sebičnosti, nestrpnosti in sovraštva, kot tudi, da zida nov svet. Jezus Kristus računa na vas!”

vera ni odvisna od nas. “Hrepenenje po Bogu je položeno v vsakega človeka na tem planetu. (...) Božje je v človeku in tisto, kar lahko mi naredimo, je, da pomagamo to božje odkrivati. (...) Ljubeči pogled Boga išče vsakega človeka na tem planetu. Papež pogosto poudarja, da božja ljubezen nikogar ne izključuje, Bog ima vse nas neskončno rad!” V nadaljevanju pridige pa je škof Jamnik izrazil veselje nad samostojnim razmišljanjem mladih.

Dejal je tudi, da je danes vsakemu omogočeno, “da si ustvari svojo religioznost: kanček zena, ščepec ‘afriško-ameriškega kulta’, vse to povezano s krščansko senzibilnostjo in že imam religiozni koktajl, ki ga lahko vsak trenutek poljubno pomešamo, osladimo, zagrenimo in prilagodimo edino veljavnemu kriteriju osebne žejnosti. To je: dobro se počutim, prijetno mi je, uživam. – Religija tako postane eden od pripomočkov za bolj uravnoteženo življenje. (...)”

“Dragi mladi, ko se vrnete domov, se ne bojte biti velikodušni do Kristusa in pričevati o njegovem evangeliju. Prinašanje evangelija je prinašanje Božje moči, da ruje in podira zlo in nasilje, da uničuje in ruši ograde sebičnosti, nestrpnosti in sovraštva, kot tudi, da zida nov svet. Jezus Kristus računa na vas!”

“Socialni teden” v Sloveniji Zakaj še za-upaš?

Zaupanje je tisto, ki nas drži skupaj. Omogoča nam sodelovanje, skupno ustvarjanje in sobivanje. Ko ni več zaupanja, se naši medosebni odnosi skrhajo, trgovanje usahne, vlade odstopajo, organizacije propadajo, institucije ne morejo več delovati, monetarni sistemi pa se sesuvajo.

S tem naslovom in vodilom poteka od 23. do 28. septembra letošnji Socialni teden. Začel se je z okroglo mizo v ponedeljek, 23. 9. 2013 v Galeriji Družina na Krekovem trgu v Ljubljani. Gostje okrogle mize so bili dr. Andrej Fištravec, sociolog in župan Maribora, Barbara Brezigar, pravnica in nekdanja generalna državna tožilka, dr. France Arhar, bančnik in nekdanji guverner Banke Slovenije ter Imre Jerebic, glavni tajnik Slovenske Karitas. Naslov okrogle mize je *Ko ni več zaupanja*. Beseda bo tekla o zaupanju in politiki, sodstvu, monetarni politiki, gospodarstvu in v civilni družbi.

Od ponedeljka do vključno petka bo po Sloveniji izvedenih blizu 60 različnih dogodkov - predavanj, posvetovanj, delavnic, pogovorov in drugih. Konec Socialnega tedna bo 27. in 28. septembra v Nazarjah.

Tema seminarja bo pomen civilne družbe pri spreminjanju težen v Sloveniji danes.

Socialni teden od leta 2009, ko je bil v Sloveniji na sporedu prvič, stalno raste po številu dogodkov in kakovosti. To je poseben fenomen, saj v krizi težko najdemo dobre stvari, ki rastejo. Dogodek se je začel kot spontan odziv na krizo, ki je takrat začela kazati zobe, obenem pa je prav v tistem času papež Benedikt XVI. izdal encikliko Ljubezen v resnici, ki človeka postavlja nad kapital. Danes lahko še rečemo, da smo v izjavi po prvem Socialnem tednu pravilno zapisali: “Te krize se ne da zadovoljivo pojasniti zgolj s teoriji ciklov, po kateri se obdobja rasti in padanja izmenjujejo, ne da bi se ob tem dogajale bistvene družbene spremembe. Pred nami so družbene spremembe, za katere moramo vsi prevzeti odgovornost. Zaživeti bo potrebno z novim življenjskim slogom, če bomo hoteli preživeti”. Zdej o tej nujnosti govorijo že mnogi.

Socialni teden spreminja poglede in miselnost v naših glavah. Odpira prostor za dialog v majhnih skupinah in spodbuja kritično refleksijo na temelju vrednot družbenega nauka Cerkve. Te sicer načelno sprejema večina prebivalstva, v praksi pa se ne ravnamo po njih. Družbeni nauk Cerkve ponuja trdne odgovore na izzive današnjega časa: odnosi med ljudmi so pomembnejši od kapitala, človek ima odgovornost do skupnosti in skupnost do posameznika - človeka. Zaupanje med posamezniki je temeljni kapital, ki izhaja iz verodostojnosti in poštenosti. Socialni teden razvija tudi učenje preko družbenega sodelovanja.

V organizacijskem smislu je Socialni teden za razliko od Socialnih tednov v drugih državah (npr. Italija, Francija), kjer poteka kot srečanje več tisoč ljudi na enem mestu, organiziran v številnih manjših dogodkih po vsej Sloveniji. Verjamemo, da se družbene spremembe zgodijo najprej v ljudeh, šele preko ljudi pa pridejo v širšo družbo, vse do potrebnih in želenih sistemskih sprememb.

Več na spletni strani www.socialniteden.si/
Kontaktna oseba:
Matej Cepin, vodja projekta Socialni teden
matej@socialna-akademija.si
mobi: 051-442-003

Papež Frančišek na prepihu Površnosti o poročanju v Cerkvi!

Neprijetno se počutim, ko naš slovenski tisk poroča o katoliški Cerkvi enostransko, ali celo neprofesionalno. Z nečim podobnim nam je naš edini zamejski slovenski dnevnik postregel v soboto, 14. septembra 2013. Uvodničar omenja, da se je 13. septembra iztekel polletni mandat papeža Frančiška. Najprej pravi, da “papež želi ubogo Cerkve za uboge”. To dokazuje s svojim skromnim življenjskim slogom in tudi s tem, da se je lotil predvsem (!) ekonomske reforme Vatikanu, začevši z banko IOR, pa tudi prenove vatikanske kurije. Vse to površno drži, ni pa tako. Kdo je uboga Cerkve za uboge? Ni mar Cerkve bila vedno tista - bile so tudi izjeme, spodrsnjaji -, ki je skrbela za najbolj zapuščene in zapostavljene? Končno je vsak človek po svoje ubog, vsaj tedaj, ko se spopada z lastno krizo, ki je lahko psihična ali pa tudi fizična - bolezen ...

Reforme banke IOR se je lotil že Frančiškov predhodnik. Če tudi tam škripa, ni nič čudnega - koliko bank je trenutno na svetu v likvidaciji! Na to člankar pozablja, a breme nalaga samo na IOR.

Za odstavitev dveh slovenskih škofov, “objektivno odgovornih” za (propadli) poskus ekonomskega uveljavljanja Cerkve na Slovenskem, ni nobena skrivnost, da je v ozadju mariborska afera. Če so v “totem bezirku” šli denarom predaleč, to še ni poskus ekonom-

skega uveljavljanja Cerkve v Sloveniji. Druge slovenske škofije so tu zavzele drugačno stališče in ga še imajo. Kdo in kaj je bilo v ozadju v Mariboru, pa bo pokazal čas. Poročali so tudi že o Hildini navezi! Ne ponavljajmo, da je pri tej polomiji kriva samo Cerkve! Ko so propadle argentinske delnice, ki so visoko kotirale in so jih kupovali tudi po Italiji, se je ob tedanji polomiji pisalo, kar se je. Isto velja za delnice Parmalata.

Avtor nadaljuje: “Cerkve ima po njegovem (Frančiškovem) poslanstvo, da “širi kvas in sol evangelija, se pravi ljubezen in usmiljenje Boga do vseh ljudi”. To je bilo poslanstvo Cerkve že od njenega začetka. To je Cerkve vedno delala in papež Frančišek ni povedal nič novega.

Avtor uvodnika pa končuje: “Od načel do njihovega izvora pa je korak lahko dolg. Kako uskladiti deklarirani primat ljubezni, recimo z odklanjanjem ženskega duhovništva v našem zgodovinskem času? Mora biti zavračanje istospolnih zvez res brezpogojno? Bergoglijev “relativizem” tako daleč le ne seže”.

Ženske v Cerkvi niso (bile) zapostavljene. Če so bile, so bili to posamezni zgrešeni primeri, česar ne zanikam, da jih ni bilo. One imajo od tistega trenutka, ko so bile skupaj z možmi in otroki zbrane v dvorani ob prihodu Sv. Duha, vedno svoje mesto v Cerkvi. Njihova vloga je v življenju po veri prav tako pomembna kot možka, čeprav niso posvečene duhovnice. Zakaj pa je duhovništvo primat možkih, pa znajo današnji (verni) psihologi že globoko utemeljiti na podlagi ženske in moške narave. Zato ne gre za neljubezen do njih! To je krivično obsojanje.

V Ljubljani so 15. septembra 2013 postavili temeljni kamen za islamski center. Ne poznam novinarja, ki bi

si upal napisati za islam, zakaj so ženske v njihovih molilnicah ločene od moških, zakaj nimajo tudi v islamu ženskih verskih voditeljev, zakaj ima ženska v islamu drugačno vlogo kot v krščanstvu ... Kot tudi, kaj delajo muslimani v svojih deželah s kristjani, medtem ko v ‘ne-njihovih’ zahtevajo vse pravice zase. Pa se tudi glede tega slišijo le sem in tja zelo previdni glasovi, namesto da bi kdo “udaril po mizi” in rekel, da tako ne gre in konec ... Če hočemo imeti mošeje in vse pravice v drugih državah, morajo to pustiti tudi kristjanom v svojih. Ena - ena in nič drugače! A ga ni junaka, ki bi to “vrgel na plan”! Tega smo že vsi sili! Zakaj ta molk? Preprost: kdor bi o tem kaj več rovaril, je v nevarnosti, da bo odprihjen. To ve vsak novinarček, tudi zamejski. – Zato molčijo o tem. Udrihajo pa po katoliški Cerkvi, ker vedo, da se jim ne bo nič zgodilo!

Končno še o istospolnih osebah. Cerkve po svetu ima že vsaj 50 let posebna verska biranja - pastoralo - za te ljudi. Dovolj je, da greste v kakšno evropsko stolnico, in boste našli obvestilo o tem. Že davno so pri tej usmeritvi odpisali pojem bolezen! Omenjeni novinar, pa še kdo drugi, naj vzame v roke letošnje Ognjišče (2013) štev. 9. in bo na str. 102 v rubriki Teologija telesa za mlade dobil pojasnilo in tudi držo Cerkve do te populacije.

Še sklep: nekateri mislijo, da o Cerkvi, veri, duhovnikih... lahko pisari vsakdo, ne glede na to, ali o tem kaj ve ali ne. Teme, ki se nanašajo npr. na najrazličnejše zvrsti znanosti, pa se puščajo pri miru, ker zahtevajo neko znanje in poznanje. Vendar veljajo enaka merila tudi za versko področje. Če nekdo o nečem ni poučen, naj to pusti na miru. Siti smo že vseh mogočih takšnih in drugačnih novinarskih sušmarnih zapisov!

Ambrož Kodelja

Miselna in življenjska podlaga velikega dela (3)

Zapuščina svetega Cirila in Metoda in poslanstvo slovanskih narodov

Prizadevanja za slovanski cerkveni jezik

Ciril se je vrnil v Carigrad, tedaj ga je cesar Mihael III. poklical in ga prosil, če bi šel na Moravsko, ker ga je tamkajšnji knez Rastislav prosil za misijonarje, ki bi v njihovem jeziku razložili pravo krščansko vero, da bi tudi druge dežele to videle in posnemale. Ciril je kljub utrujenosti in boleznim sprejel povabilo, zvedel pa je, da ti narodi nimajo svetih knjig in bogoslužja v svojem jeziku. Zanimiv je pogovor med Cirilom in cesarjem: “Filozof pa je rekel: Kdo more na vodo govor napisati ali si ime heretika naprtiti”? Odgovoril mu je cesar:

“Ako ti hočeš, more to tebi dati Bog, ki daje vsem, ki prosijo za zaupanjem in odpira tistim, ki trkajo”. (“Žitja Konstantina” XIV (91)) Ciril je šel skupaj s tovariši moliti in dobil od Boga navdih, da je sestavil črke in začel pisati besede prologa v Janezov evangelij: “V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Bog je bila Beseda”. (Jn 1,1) V cesarjevem pismu knezu Rastislavu odseva misel, ki je vodila misijonsko delovanje svetih bratov: “Bog, ki veleva, da bi vsak k spoznanju resnice prišel, (1 Tim 2,4) se je za večje dostojanstvo prizadeval, videvši tvojo vero in podvig, je storil tudi sedaj v našem

času in razodel črke vašemu jeziku, česar prej ni bilo, ampak samo v prvih časih, da se tudi vi prištejete velikim narodom, ki slave Boga v svojem jeziku”. (“Žitja Konstantina” XIV (91)) Cesar je pohvalil učenega moža, ki je izumil novo, slovansko pisanje in spodbudil kneza k podpori misijona, da bodo tudi prihodnji rodovi mogli verovati v Kristusa. Grivec je poudaril, da je Ciril štel k osnovnim človeškim pravicam tudi svobodno rabo materinega jezika. Od tod je izhajala njegova ljubezen do preziranih Slovanov in slovanskega jezika, ter prizadevanje, da bi čim bolj natančno zadel odtene in duha tega je-

zika. Na tem temelju je ustvaril slovansko kulturo in jih kot enakopravne člane uvrstil v družino kulturnih narodov. (F. Grivec, Slovanska blagovestnika sv. Ciril in Metod, 24) Na Moravskem je Rastislav zbral učence, da bi jih učila skupaj z Metodom, ki se mu je pridružil. V kratkem je prevedel vse cerkveno bogoslužje v slovanski jezik, naučil jih jutranjice, drugih ur, večernice, po-večernice in skrivnosti svete maše. Ljudje so slišali besede Svetega pisma v svojem jeziku in slavili Boga. Bog se je tega veselil, hudič pa je navdihal nevoščljivost, da so začele prihajati obtožbe. Razvila se je polemika z latinskimi in frankovskimi škofi, duhovniki in kleriki, ki so oporekali upravičenost slovanskega jezika v liturgiji. Ciril se je boril z njimi kakor David s Filistejci, utemeljeval je slovanski jezik s Svetim pismom in zavrčal trijezčnike. (“Žitja

Konstantina” XV, 1 (94)) Trijezčno herezijo so mu naprtili tudi v Benetkah. Ciril pa jim je povedal, da je Bog vsemogočen in more navdihniti nastanek novih pisav, da se more po njih besedah slavi-

ti. Dokazal jim je, da so še mnogi drugi narodi, ki v svojem jeziku slavijo Boga. Na koncu je še povzel Pismo Filipljanom: “In vsak jezik priznava, da je Gospod Jezus Kristus, v slavo Boga Očeta, amen”. (Flp 2,11) (“Žitja Konstantina” XVI, 1, (98)) V Rimu se je zgodil prvi čudež. Papež Hadrijan II. je sprejel slovanske knjige in jih položil v cerkvi svete Marije Velike. Dal je posvetiti slovanske učence v duhovnike, Metod pa je postal nadškof za Moravsko. Izmučen Ciril je umrl in bil pokopan v Rimu. Tako je Metod sam nadaljeval z misijonskim delom.

/ dalje
Primož Krečič

V Cerkvah včasih prevelik poudarek na besedi (2)

Prevelik poudarek besedi vodi v marketing

Če je prevelik poudarek na besedah, se pozornost, kakor smo zadnjič dejali, premakne. Nista več pomembna evangelij in Božja beseda, temveč središčnega pomena postanejo osebnost in prepričevalne sposobnosti pridigarja samega. Vse tako kroži le okrog figur, ki so sposobne s svojimi besedami oz. še bolj s svojimi govorniški sposobnostmi in svojim nastopom osvojiti poslušalce, ki so, kot smo dejali, tudi gledalci. V ZDA so zelo znani t. i. "televizijski evangelizatorji", najbolj tisti, ki delujejo na kanalu TBN - Trinity Broadcasting Network, a ne gre le za to, da se kdo pojavi na televiziji, temveč je težava precej širša, opozarja pa nas na obstoj nevarnosti tega, da tudi versko področje postane tržišče, če je pomembno predvsem to, da koga prepričamo. Če pa gre le za to, da moramo mi koga prepričati, ga zainteresirati, to povleče za seboj marsikaj. Že res, da pri nas praktično ni tega, da bi nove verske skupnosti, tako kot v ZDA, rasle kakor gobe po dežju, vendar je moč tudi pri nas zaslediti tisto željo po tem, da bi kot oznanjevalci bili slišni in vidni, kar samo po sebi niti ni narobe, lahko pa

privede do tega, da ne vemo več, kdo je v središču. Posledično tudi sredstva za doseg želenega cilja lahko niso več pod vprašajem. Evangelij naj vendarle ne bi predstavljal orodja ali orožja za

doseganje lastnih ciljev, ki si jih je kdo zastavil, pa naj bodo še tako plemeniti, saj je v končni fazi res, da za nas oznanilo ni nekaj, ker nismo verstvo knjige, temveč predvsem nekdo - oseba Jezusa Kristusa. Če v središču ni več oseba Jezusa Kristusa, ampak jaz sam s svojimi cilji, se rado zgodi, da pride do tistega pravila, ki ga je

razvil neapeljski filozof Gian Battista Vico. To pravilo pa se imenuje "heterogeneza ciljev". Kaj to pomeni? Človek si zastavi neke cilje, ki bi jih rad dosegel, naredi tudi vse, da bi te cilje dosegel, na

koncu pa doseže ravno nasprotno od želenega. Zato me zelo skrbi, ko se za doseganje vidnosti in slišnosti med ljudmi gremo tudi zelo marketinških prijemov. Treba je imeti vse najsodobnejše tehnologije, treba je napraviti najsodobnejše raziskave, slediti naj sodobnejšim težnjam, ker je kaj tudi versko področje postalo

tržišče. Sta to pravilna pogled in pristop? Komu na ta način zupamo in na kom ali na čem tako gradimo temelje za naše oznanjevanje krščanske nauka, pardon, za "novo evangelizacijo", če naj uporabim cerkveni jezik? Kako to deluje v ZDA? Najprej je treba definirati, kakšna je misija, potem je treba imeti zelo homogen in izurjen tim, informacija ne sme biti dvoumna, temveč zelo jasna - vse to, da bi bila verska skupnost vidna in razpoznavna, ponudba pa vabljiva. Zato pa kot gobe po dežju ne rastejo samo nove verske skupnosti, temveč tudi marketinška podjetja, ki se ukvarjajo samo z verskim področjem, kakor je, denimo, "Center for Church Communication". Takšne družbe se poslužujejo najsodobnejših sredstev, da bi pomagale pri spoznavanju in orientaciji na verskem tržišču, kjer se je treba odzivati nadvse hitro in učinkovito. Seveda je izjemnega pomena tudi tehnologija, saj, kakor nam pove stran "Tech Arts Network": "Vsak teden morajo strokovnjaki za zvok, luči, grafiko in sceno družno delati, da bi verska ponudba izpadla kot nepozabno in edinstveno doživetje". Tudi pri nas se zelo velik poudarek daje na tehnologijo, na to, da bi bilo naše oznanilo "in", na to, da bi zagotovili nepozabno izkustvo itd. Kot rečeno, tu je nevarnost, da potem oznanjamo sebe namesto Jezusa Kristusa. Mislim, da teh vidikov ne smemo podcenjevati, ker vodi jo na mnoga stranpota, kakor bomo videli še prihodnjic.

Andrej Vončina

Papež Francišek v nedeljo na Sardiniji

Brez dela ni dostojanstva!

Papeža Franciška je v nedeljo, 22. t. m., pred Marijinim središčem Bonaria na Sardiniji pričakalo več kot 100.000 vernikov. Papež je bil v nagovoru kritičen do denarja, ki je kot "idol" postavljen v središče gospodarskega sistema in ima nadzor nad vsem, hkrati pa opomnil, da pomanjkanje dela povzroča trpljenje. "Brez dela ni dostojanstva", je dejal papež, ki je tudi povedal: "Nočemo tega gospodarskega sistema brez etike, ker je

globaliziran in postavljen za idol, kar je seveda slabo za vse. V središču vsega morata biti moški

in ženska, kot to zahteva Bog, ne pa denar, ne pa denar kot idol"! Sveti oče se je srečal tudi s pred-

stavnikom brezposelnih, predstavnik organizacije za solidarnost in predstavnikom pastirjev. Sardinija se spopada z visoko stopnjo brezposelnosti; kar 18-odstotkov otočanov nima dela, med mladimi pa je brezposelnost kar 51-odstotna. V nagovoru 20.000-glavi zbrani množici v središču mesta je papež nagovoril mlade, ki trpijo zaradi pomanjkanja dela, in vse, ki živijo v negotovosti, omenil pa je tudi delodajalce, ki se borijo za boljše jutri.

V govoru se je dotaknil tudi svojega odraščanja. "To je realnost, ki sem jo dobro poznal v Argentini. Sam tega, da ne bi imel dela, nisem doživel, moja družina pa", je dejal papež in pojasnil, kako je njegov oče s severa Italije odšel v Argentino s trebuhom za kruhom, tam pa v času velike krize leta 1929 vse izgubil. Zbrane je tolažeče nagovoril o pogumu, ki je potreben za

preživetje. "Brez dela ni dostojanstva", je odločno dejal papež. "Borimo se proti temu idolu, proti sistemu brez etičnosti in pravičnosti, v katerem vsemu vlada denar". V imenu tega sistema smo pozabili na najšibkejši, na starejše, na tiste, ki nimajo ničesar, tudi mladi so danes zapuščeni in brez dostojanstva, je med drugim dejal sveti oče, ki je tudi prosil Jezusa, naj da mladim delo. "Gospodarska kriza ima evropske in svetovne dimenzije, toda kriza ni samo gospodarske narave, ampak je to kriza etike, duha in človeka. Izvor te krize je izdaja skupnega dobrega, za to izdajo pa so odgovorni tako posamezniki kot organizirane skupine", je bil jasan sveti oče Francišek. Svoj nagovor je sveti oče končal s pozivom k pogumu, a je tudi dejal, da ne gre le za lepe besede, ampak za obvezo, saj si bo sam prizadeval, da bo kot prvi mož Cerkev naredil vse, da bo prišlo do sprememb: "S tem zgodovinskim izzivom se moramo soočiti s solidarnostjo in z bistrostjo!"

Posledice hude gospodarske krize

Na Slovensko karitas in Rdeči križ Slovenije se obrača vedno več ljudi

Na Slovensko karitas se s prošnjo za hrano, plačilo položnic in drugo pomoč mesečno obrne preko 5000 gospodinjstev. Ocenjujejo, da je letos 20 odstotkov več prošenj po finančni pomoči kot lani. Podobno ocenjujejo v Rdečem križu, kjer prejmejo največ prošenj za hrano. Lani sta organizaciji s hrano pomagali prek 270.000 socialno ogroženim ljudem. Slovenska karitas je samo avgusta s šolskimi potrebščinami pomagala dodatnim 8086 otrokom. Med posilic prednjačijo družine z brezposelnimi starši ali z nizkimi dohodki, enostarševske družine in več številčne družine, je za STA dejal Peter Tomažič iz Slovenske karitas.

Vse več je tudi starejših in ljudi, ki živijo sami. Mnogi si ne upajo več prositi za državno pomoč, na primer za varstveni dodatek, ker se bojijo obremeniti še tisto skromno premoženje, ki ga imajo in v katerem živijo, poudarja Tomažič. Stiske se izrazito poglobljajo in po materialni revščini prihajajo depresija in druge psihične težave. Lani je pomoč Karitas v hrani prejelo več kot 120.000 posameznikov in članov družin, tudi letos to število ne bo manjše, ocenjuje Tomažič in dodaja, da v zadnjih letih strmo raste število prošenj za plačilo položnic. Mnoge družine, ki so do sedaj prejemale samo hrano, nujno potrebujejo pomoč v denarju.

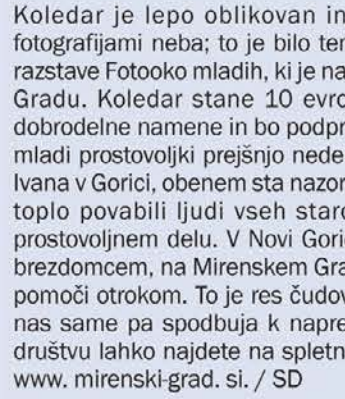
V Škofijski karitas Ljubljana so na primer samo v devetih mesecih letos s plačilom položnic pomagali tolikim kot lani v celem letu. Tudi v Rdečem križu Slovenije (RKS) pravijo, da se je število prošenj povečalo avgusta in septembra, prav zaradi pričetka šolskega leta, med poletnimi počitnicami pa tudi zaradi programov brezplačnega letovanja socialno ogroženih otrok. Zlasti v avgustu so namenjali posebno pozornost družinam s šoloobveznimi otroki ter jim v okviru mreže območnih združenj nudili pomoč zlasti pri šolskih potrebščinah, je za STA pojasnil Boris Plavšič iz RKS. Za nakup teh bo RKS letos namenil nekaj več kot 150.000 evrov. Ker se v Rdečem križu zavedajo,

da jesenski čas predstavlja veliko finančno breme za ljudi, so ta mesec pričeli razdeljevati 15.000 prehranskih paketov (150 ton hrane) in 45 ton pralnega praška, v oktobru bodo razdelili dodatnih 900 ton hrane. Največ je prošenj za hrano, higienske pripomočke, oblačila, vedno več je prošenj za denarno pomoč. Tudi na RKS se vedno pogosteje obračajo redno zaposleni z nizkimi ali nerednimi dohodki. Število prejemnikov pomoči v obliki prehranskih izdelkov RKS se je iz 105.431 v letu 2008 do leta 2012 povečalo za več kot 44.000 oseb. Lani je RKS s hrano pomagal 150.186 socialno ogroženim posameznikom. Po podatkih državnega statističnega urada je bilo lani v Sloveniji pod pragom tveganja revščine ali socialno izključenosti 392.000 ljudi. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti je znašala 19,6 odstotka, kar je za 0,3 odstotne točke več kot leto prej.

Kratke

Vincencijev koledar 2013-2014

Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote je tudi letos izdalo Vincencijev koledar 2013-2014. To društvo (DPVZD) je humanitarna organizacija, ki izvaja več programov za otroke, mlade, pare, zakonce, družine in socialno ogrožene ter deluje pretežno v Ljubljani in na Goriškem. Pri nas ima sedež na Mirenskem Gradu; tu si prostovoljci vseh let prizadevajo, da bi lajšali stiske in revščino brezdomcem ter revnim ljudem, osnovnošolskim otrokom pa nudijo učno pomoč.

Koledar je lepo oblikovan in bogato opremljen z lepimi fotografijami neba; to je bilo tema letošnjega koledarja in tudi razstave Fotooko mladih, ki je na ogled v Gnidovčevem domu na Gradu. Koledar stane 10 evrov, izkupiček bo seveda šel v dobrodelne namene in bo podprl delovanje DPVZD. Koledar sta mladi prostovoljki prejšnjo nedeljo prodajali tudi v duhovni sv. Ivana v Gorici, obenem sta nazorno spregovorili o svojem delu in toplo povabili ljudi vseh starosti, naj se jim pridružijo pri prostovoljnem delu. V Novi Gorici pomagajo pri deljenju hrane brezdomcem, na Mirenskem Gradu pa lahko sodelujejo pri učni pomoči otrokom. To je res čudovita izkušnja, ki dviga bližnjega, nas same pa spodbuja k napredovanju in osebni rasti. Več o društvu lahko najdete na spletni strani www.drustvo-vzd.si ali www.mirenski-grad.si / SD

V Slovenj Gradcu razstava ob 1150-letnici delovanja Cirila in Metoda med Slovani

Ob letošnji 1150-letnici delovanja svetih Cirila in Metoda med Slovani so 16. septembra v Slovenj Gradcu odprli gostujočo razstavo Sveta Ciril in Metod - bizantinska misijonarja, apostola Slovanov, zavetnika Evrope. Razstavo v cerkvi Sv. Duha v Slovenj Gradcu je odprla veleposlanica Slovaške republike v Sloveniji Marianna Oravcova.

Razstavo sestavljajo panoji, ki so jih pripravili na slovaškem veleposlaništvu v sodelovanju s svojimi institucijami, je za STA povedala kustosinja razstave v Slovenj Gradcu Saša Djura Jelenko iz Koroškega pokrajinskega muzeja. Vsebinska se dotika praznovanja letošnje 1150. obletnice delovanja bizantinskih misijonarjev Cirila in Metoda med Slovani na Velikomoravskem. Delovanje sv. bratov Cirila in Metoda je imelo močan vpliv tudi na Slovence, kar se je odražalo v čaščenju obeh svetih bratov. Bistvo njunega prizadevanja je bilo utrjevanje krščanstva in Cerkev med Slovani. Na Slovaškem okrogla obletnica prihoda Cirila in Metoda na Velikomoravsko sovpadajo s praznovanjem 20. obletnice ustanovitve in samostojnosti. Razstava, ki je nastala ob teh obletnicah, je že bila poletni na ogled v Gorenjskem muzeju v Kranju. V slovenjgraški cerkvi bo postavljena do 7. oktobra letos.

Potrebe po duhovnikih v katoliški Cerkvah so višje, kot je samih duhovnikov

Število duhovnikov v katoliški Cerkvah na Slovenskem je manjše, kot so potrebe. Na slednje vpliva predvsem dejstvo, da se število duhovnikov zmanjšuje, in sicer v povprečju za okoli šest na leto. Izstopov duhovnikov iz opravljanja duhovniške službe pa ni veliko. V zadnjih desetih letih jih je bilo okoli deset. V Slovenski škofovski konferenci podatkov o tem, koliko duhovnikov sedaj deluje v Cerkvah na Slovenskem, nimajo, so pa imele po podatkih iz Sporočil slovenskih škofij (neke vrste uradnega lista Cerkev) 1. januarja lani vse slovenske škofije 1125 duhovnikov. Pri tem statistika, objavljena v gradivih Pastoralne službe Nadškofije Ljubljana, kaže, da se število duhovnikov že nekaj časa zmanjšuje, v povprečju za okoli šest na leto. Tako je imela, denimo, Cerkev leta 1983 še 1295 duhovnikov, leta 2003 pa 1181. Skupaj z zmanjševanjem števila duhovnikov narašča tudi njihova povprečna starost. Leta 2000 je bila povprečna starost duhovnikov v Cerkvah na Slovenskem 55 let in dva meseca, leta 2012 pa dobrih 57 let, kar je mogoče pripisati predvsem pomanjkanju novih duhovnikov. V zadnjih desetih letih, denimo, Cerkev v Sloveniji vsako leto dobi v povprečju med 10 in 15 novomašnikov (kakšno leto tudi manj), medtem ko je v letih 1991 do 2003 dobila še po okoli 20 na leto. Se pa to na primer ne more primerjati s sedemdesetimi leti preteklega stoletja, ko je Cerkev v Sloveniji vsako leto dobila celo po 50 novih duhovnikov. Število duhovnikov se delno zmanjšuje tudi na račun izstopov duhovnikov iz aktivne duhovniške službe, čeprav teh ni ravno veliko. Tako so po podatkih tiskovnega urada Slovenske škofovske konference v zadnjih 10 letih zabeležili okoli 10 izstopov, od tega tri v letošnjem letu. Letos je sicer en duhovnik prenehal opravljati duhovniški poklic zaradi kazenske sankcije Cerkev (gre za nekdanjega kašelskega župnika Franca Frantarja, ki je bil obsojen pedofilije in ga je Cerkev laicizirala), dva pa zaradi zveze z ženskama. Eden izmed njih je nekdanji profesor misijologije na Teološki fakulteti in vidni cerkveni intelektualac Drago Ocvirk, ki je svoj izstop pred kratkim tudi javno obelodanil.

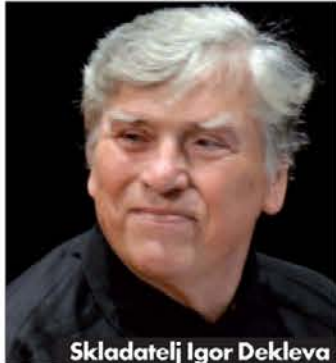

KC LOJZE BRATUŽ Ljubljanski godalni kvartet in skladatelj Igor Dekleva

Odlični glasbeniki uvedli novo koncertno sezono

Izvrstni glasbeniki so v petek, 20. septembra, uvedli koncertno sezono, ki jo prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica. Protagonisti koncerta, ki je potekal v okviru festivala Kogojevi dnevi 2013, so namreč bili violinista Monika Skalar in Karel Žužek, violist Franc Avsenek in violončelist Stane Demšar, člani slovitnega Ljubljanskega godalnega kvarteta. Gre za sestavo, ki je v slovenskem glasbenem življenju prisotna več kot 70 let, v omenjeni zasedbi pa od leta 1983, torej celih 30 let. Z reper-

toarjem iz vseh glasbenih obdobj, hkrati pa s posebno pozornostjo do slovenskih skladateljev, redno koncertira in snema doma in v tujini. Peti "junak" večera pa je bil pianist, skladatelj, pedagog in publicist Igor Dekleva, ki v tem letu praznuje 80 let. Njegov opus obsega orkestralne, vokalne, zborovske, scenske, komorne, klavirske in instrumentalne skladbe; veliko klavirskih skladb je napisal za otroke, obenem je tudi avtor številnih učbenikov in glasbenih priložnikov. Uvodoma je kvartet zaigral Kogojev Andante za violino in

Skladatelj Igor Dekleva

klavir v Avsenekovi priredbi za godalni kvartet. Violinistka in čelist sta se nato poklonila Deklevi z njegovo skladbo Brillante.

Foto DPD

Nato sta prišli na vrsto dve značilni deli Arnolda Schönberga, enega prvih in najbolj markantnih skladateljev, ki so

se v prejšnjem stoletju lotili atonalne in serialne glasbe: hudomušna koračnica Die Eiserne Brigade in pa zahtevni Godalni

kvartet op. 7, s katerim so izvajalci še enkrat pokazali svoje vrhunske poustvarjalne sposobnosti. / DD

Razstava logotipov slovenskih otroških vrtcev

V ponedeljek, 23. septembra, so v galeriji Kulturnega doma v Gorici predstavili javnosti logotipe otroških vrtcev Večstopenjske šole s slovenskim učnim jezikom v Gorici. Za čudovito oblikovane mozaične osebnosti izkaznice, ki bodo krasiše procelja šestih otroških vrtcev z Goriškega, bodo odslej bogatejši otroški vrtec Kekec iz Števerjana, otroški vrtec Mavrica iz Bračana, otroški vrtec Sonček iz ul. Max Fabiani v Gorici, otroški vrtec Pikapolonica iz Pevme, otroški vrtec Pika Nogavička iz Štandreja ter otroški vrtec Ringaraja iz ul. Brolo v Gorici. Logotipi so otroško barvani, domiselni in preprosto izpovedni, saj so nastajali v zamisli malih obiskovalcev vseh vrtcev, ki so jih nižješolci pod mentorstvom prof. Magde Samec in učitelja Silvana Bevčarja preoblikovali v dokončne načrte zanje. Te so pa prijeli šole mozaika iz Spilimberga izdelali v nadvse prikupne umetnine, ki jih bomo lahko občudovali nad vhodnimi vrati otroških vrtcev goriške večstopenjske šole. Gre za rezultat daljšega in smotrno zasnovanega dela, ki se je začelo že v šolskem letu 2008-09.

Razstava, ki jo prireja Večstopenjska šola s slovenskim učnim jezikom v Gorici, v sodelovanju s Kulturnim domom v Gorici, bo odprta do 30. septembra 2013, ob delavnih urah od 9.30 do 12.00 in od 16.00 do 18.00 ter v večernih urah med različni kulturnimi prireditvami. Za informacije: Kulturni dom Gorica, ul. I. Brass, 20; tel. +39 0481 33288; mail: info@kulturnidom.it.

Okusi ob meji v Gorici in Novi Gorici Letos še bolj množično in praznično!

Konec tedna bodo goriške in novogoriške ulice polne ljudi in stojnic, saj bo tudi letos eno-gastronomski prireditev *Okusi ob meji* privabila na Goriško ogromno ljudi. Če bo vreme lepo, bodo letos gotovo potokli rekord, saj so goriški župani Ettore Romoli, Matej Arčon in Milan Turk prepričani, da gre za eno najbolj posrečenih čezmejnih prireditev, kar jih sploh je na obeh straneh meje. Lani se je Okusov ob meji udeležilo več kot 245 tisoč obiskovalcev, a jih letos pričakujejo še več, ker bo v Gorici 266 stojnic. V četrtek, 26. septembra, se okusi pričnejo ob 18. uri z uradnim odprtjem na Travniku, trajali pa bodo do nedelje, 29. t. m. zvečer. Pri organizaciji ljudskega praznovanja, ki privablja ogromno

ljudi tudi iz Slovenije in od drugod, letos sodelujejo poleg Gorice še občine Krmin, Gradišče, Nova Gorica, Šempeter-Vrtojba, Renče-Vogrsko, Miren-Kostanjevica, Brda in Kanal. Ponudniki iz občin Bovec, Kranjska Gora in Kobarid bodo zastopali letos slovenske barve. V Novi Gorici bo na Bevkovem trgu "dalmatinska vas" z ribiško hrano in značilno glasbo, kar je novost, mesti bosta povezani s

turističnim vlakcem. Župani Romoli, Turk in Arčon so na tiskovni konferenci v torek, 17. t. m., izrazili veliko povezanost in veselje nad praznikom, ki združuje. Prisotnih bo 20 držav, letošnja novost pa je t. i. angleška vas, v kateri bodo britansko pijačo in klasične angleške jedi ponujali ob rdečem dvonadstropnem avtobusu "Double decker". Župan Romoli je opozoril na nevarnost pijančevanja,

ki je tudi naglasil, da bodo letos prisotni mladi prostovoljci, ki obvladajo slovenščino in nemščino, poleg italijanskega jezika seveda. Skušajo biti sodobni in bodo zato prisotni na družbenih omrežjih Facebook, Twitter in Instagram. *Okusi ob meji* postajajo vse bolj samo Okusi, meja počasi izginja, tudi na znanim napisu, ki je postal najboljša goriška blagovna znamka!

JUP

Foto JMP

MePZ Lojze Bratuž na Mokranjčevih dnevih Uspešno gostovanje in zaslužno 3. mesto

Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice je ob koncu lanske sezone dobil povabilo na 48. Mokranjčeve dneve, v katere spada tudi pevsko tekmovanje. Prireditev z dolgo tradicijo poteka sredi septembra v mestu Negotin, ki je rojstni kraj srbskega skladatelja in dirigenta Stevana Stojanovića Mokranjca (1856-1914). V tem času se v mestu vrstijo dramske, literarne in glasbene prireditve ter odprtja razstav. Kljub marsikateri zagati zaradi različnih obveznosti pevk in pevcev smo se odločili, da se tekmovanja udeležimo. Iz Gorice smo se na pot odpravili v noči na 12. september. Da bi se dobro ogreli pred tekmovalnim nastopom, smo se že prvi dan v Zaječarju na krajšem koncertu, ki so ga organizirali člani Slovenske kulturne skupnosti Timoške krajine "IVAN CANKAR", predstavili Slovincem, živčim v Srbiji. Mladi domačini so nas najprej počastili z recitacijo v slovenščini in s prisrčnim izvajanjem skladb kantavtorja Adija Smolarja. Tudi naš nastop je bil nekaj posebnega, saj smo se predstavili še nekoliko drugače kot navadno. Predstavili smo se najprej s slovensko besedo, kot predstavniki Zveze slovenske katoliške proseve smo zaokrožili naše več kot 60-letno

delovanje. Poleg nastopa mešanega zbora, v katerem smo postregli s priredbami slovenskih ljudskih pesmi, se je z dvema skladbama prvič samostojno predstavil moški del zbora Lojze Bratuž, ki je bil zelo topla sprejet. Petek, 13. septembra, je bil poseben dan. Negotin nas je pričakal v soncu. Utrip mesteca Negotin in njegovih znamenitosti smo okusili v kratkem dopoldanskem sprehodu. Kot se za pevce spodobi, smo z Rahmaninovo Bogorodjice Djevo "preverjali" tudi akustiko osrednje mestne cerkve Svete Trojice. Svojevrstno doživetje je prepevati skladbe iz pravoslavne liturgije med krasnimi ikonami. Da mesto živi s festivalom, smo spoznali na vsakem koraku. Na osrednjem trgu, po ulicah in pred Mokranjčevo rojstno hišo so se iz zvočnikov vrstili Mokranjčevi rukoveti (venčki ljudskih pesmi vseh južnoslovanskih narodov). Teh je petnajst in veljajo za najbolj znana Mokranjčeva dela. Priprava na to tekmovanje je bila svojevrsten izziv tudi zato, ker smo se kot "tujci" predstavili z njihovo "domačo" glasbo. Obvezna skladba za tek-

movanje je bila namreč prav Mokranjčeva VI. rukovet. Druga obvezna pesem pa je vedno IX. rukovet, ki je himna festivala. Akustična vaja v tekmovalni dvorani, vaja v glasbeni šoli, kjer je na nas zamišljeno zrl potret glavnega "krivca" za ta festival, potem pa kosilo ter kratek počitek. Čas je brzel mimo nas in iz smo morali na skupno vajo ter oditi na prizorišče odprtja – k Mokranjčevi rojstni hiši. Fanfare, dvig festivalske zastave, polagan-

je prevajalca Adama Puslojića, častnega meščana mesta Negotin, ki je z izbrano besedo orisal življenjsko delo in pomen velikega glasbenika ter njegov povezovalni duh med zahodnim in vzhodnim svetom preko glasbe, so stopnjevali slovesno vzdušje pred skupnim nastopom združenih zborov. To so bili letos dva zbora iz Srbije, po eden iz Republike Srbije, Makedonije in Italije, za to slovesnost pa se gostujočim zborom pridružijo še pevke in

jino pred Turki in je pokopan ob najstarejši negotinski cerkvi, je odzvenela in s tem je bil festival uradno odprt. Svoje misli smo morali hitro zbrati. Začel se je tekmovalni del. Ker nas je v zrebu vrstnega reda tekmovanja doletela številka 1, smo se morali kar podvzati v negotinski Dom kulture in se pripraviti na tekmovalni nastop. Pod vodstvom Bogdana Kralja smo predstavili raznolik program. Poleg obvezne pesmi smo številnim gledalcem

toplo sprejelo, nam je prinesel 3. mesto. Zmago si je prislužil mešani zbor iz Prijedora, za njim pa se je uvrstil mešani zbor iz Skopja. S tem pa se naši nastopi niso končali: naslednji večer smo se popeljali v Kladovo, mesto ob Donavi, in tam pripravili celovečerni koncert za Slovence. Pozoren sprejem publike nam je kljub utrujenosti dal veliko energije, da smo se s pesmijo in besedo še enkrat dostojno predstavili v mešani in moški zasedbi.

Podarili smo jim slovensko ljudsko, pa tudi italijansko in rusko pesem. Zadnji večer smo še dolgo preživeli ob petju in druženju. V natrpanem urniku, gostoljubne vasice, kjer smo ob spremstvu domačinov okusali in poslušali Srbijo in njeno bogato izročilo. Pridružil se nam je tudi Adam Puslojić in nam kot živa enciklopedija povedal marsikaj o zgodovini tistih krajev, ljudi ter o kulturnih povezavah Slovincem in Srbom. Zadnji dan pa smo se naučili še lep ot Donave ter se mimo Đerdapa in Lepenskega vira, kjer je najdišče pračloveka, odpeljali proti domu. Bogati dnevi so v nas pustili dragocene vtise in lepo izkušnjo medsebojne obogatitve z narodom, s katerim delimo marsikaj skupnega.

Alenka Hvalica

Pred Mokranjčevo rojstno hišo

je vencev ter pozdravne besede organizatorjev festivala ter predstavnic države, predvsem pa slavnostni govor književnika in

pevci treh krajevnih pevskih zborov. Mogočna skladba, ki opeva domačina, hajduka Veljka, junaka, ki je rešil Negotin ter pokra-

in žiriji predstavili del sakralnega (Rahmaninov, Quaggiato) in ljudskega (Lo Nigor, Prus) repertoarja. Nastop, ki ga je občinstvo

Pomemben jubilej slikarja Andreja Kosiča Da bi še mnogo let sukal čopič!

V krogu svoje velike družine je goriški slikar in trgovec Andrej Kosič 20. septembra praznoval visok življenjski jubilej, saj se je natančno na isti dan rodil pred osemdesetimi leti v Rupi pri Mirni očetu Benediktu in materi Gizeli Tomsič. Zaradi takratnih hudih časov se je Andrejev oče preselil v Ilirsko Bistrico, kjer je Andrej obiskoval osnovno šolo najprej v italijanskem jeziku in nato sredi vojne vihre v slovenskem jeziku. V Ilirski Bistrici je Andrej Kosič opravil tudi dve leti slovenske gimnazije, nato se je z družino preselil najprej v Miren, potem v Rupo in končno v Gorico, kjer še danes živi. Že njegov oče je odprl v Gorici čevljarstvo delavnico in trgovino s čevlji in Andrej je nadaljeval očetovo delo, ko mu je oče Benedikt leta 1964 umrl, je sam prevzel vodstvo trgovine v Raštelu, ki jo je s podjetnostjo in znanjem ter s pridnimi sodelavci povzdignil na raven zelo znane trgovske blagovne znamke, o čemer pravi tudi dejstvo, da so Andrejevi otroci vsi nadaljevali očetovo delo in delovanje prvotne trgovine razširili v središču Gorice, kjer je blagovna znamka Kosič prepoznavna in cenjena. Zadnja leta je Andrej Kosič v sodobno prenovljeni trgovini v Raštelu v Gorici odprl tudi zasebno likov-

no galerijo, v kateri so sicer res razstavljena njegova likovna dela, a se v njej prirejajo tudi odmevnejše likovne razstave pretežno slovenskih likovnih umetnikov. Že kot otrok je Andrej Kosič vzljubil slikarstvo in je svoje talente najprej razvijal v zavodu sester Notre Dame, po prihodu v Gorico pa je spoznal goriške slikarje in že leta 1954 razstavil svoja dela na skupinski razstavi, samostojno pa je začel razstavljati leta 1959. Od takrat je stalno prisoten s svojim delom tako pri nas kot v osrednji Sloveniji, a tudi drugod po svetu. Prav gotovo za Andreja Kosiča lahko zapišemo, da je imel neverjetno veliko samostojnih in skupinskih razstav tako pri nas kot v Sloveniji in po svetu, njegova likovna dela pa visijo v zasebnih in javnih zbirkah, za svoja dela je bil tudi večkrat nagrajen. Andrej Kosič je znan kot izjemno marljiv in ploden likovni ustvarjalec, ki svoje slike dela v "skromnosti in brez hrupa", kot so

že pred leti zapisali o njem, danes velja za enega najbolj prepoznavnih in cenjenih akvarelistov na Slovenskem in pri nas, vse življenje pa je ostal zavezan odlikovanju in podoživljanju narave. Pokojni starosta slovenskih likovnih kritikov pri nas prof. Milko Rener je že v začetku šestdesetih let minulega stoletja zadel v črno, ko je o Kosiču zapisal, da "naravo intenzivno doživlja in vedno na novo spoznava njene skrivnosti".

O Andreju Kosiču smo pisali dobesedno vsi, ki smo kdajkoli pisa-

Foto JMP

slikal domala povsod na Slovenskem, na Koroškem in tudi drugod. Za slikarski svet Andreja Kosiča so značilni prepoznavni lični nadih, umirjenost in pretanjena likovna govorica, ki se spoštljivo sicer ozira na harmonijo naravnih barv, a je tudi toliko samosvoja, da nam kaže tudi človeško roko v naravi, največkrat prav z odsotnostjo upodabljanja človeka v vedutah narave. Res je sicer, da je Andrej Kosič najbolj poznan po svojih lirčnih akvarelih, a slikal je in še vedno ustvarja tudi v tehniki olje na platno, riše in za svojo rojstno vas je pripravil tudi vitraže za domačo cerkev. Na Sinjem Vrhju smo ga našli na likovni koloniji Umetniki za Karitas sredi slikanja v tehniki akrila in mladostnega, kot je malo umetnikov danes, kar je vidno tudi na fotografiji.

Tako kot trgovec, podjetnik in umetnik se je Andrej Kosič uveljavil v slovenskem in italijanskem svetu; tudi v imenu naših bralk in bralcev mu iskreno voščimo še na mnogo let in da bi ga slikarski čopič ter topla barvna paleta spremljala še veliko let!

Jurij Paljk

Jubilej podpisa listine pobratenja med ZPK Doberdob, OZ RK Kranj in OZ RK Kamnik 25-letno sodelovanje s plemenitim namenom

Plemenito dejanje darovanja krvi je lahko močna motivacija in pomemben dejavnik sodelovanja, spoznavanja in vzpostavljanja prijateljskih stikov. Gre za izraz človekovih visokih etičnih načel, ki lahko ustvarjajo koristne in nujno potrebne "mreže pomoči" bližnjemu. To so v soboto, 14. septembra, dokazala tri prostovoljna humanitarna združenja ob potrditvi svojega četrtoletnega plodnega sodelovanja. V sprejemnem centru Gradina v Doberdolu so se namreč srečali predstavniki Zveze prostovoljnih krvodajalcev (ZPK) iz Doberdola in območni združenji Rdečega križa (OZ RK) iz Kranja in Kamnika, da bi obnovili in potrdili listino o pobratenju, ki je bila prvič podpisana pred 25 leti, 10. septembra 1988.

Od takrat so se splošne in krajevne razmere močno spremenile, duh medsebojnega sodelovanja in pripravljenosti priskočiti na pomoč bližnjemu pa je pri vseh treh pobudnikih še vedno zelo močan. Izrazit pokazatelj tega je bilo prijateljsko vzdušje sobotnega srečanja, ki ga je obogatil pester glasbeni in kulturni program. Vajeti slavnosti je v rokah držal predsednik gostiteljskega združenja krvodajalcev iz Dober-

doba Aldo Jarc, ki je v svojem pozdravnem posegu obudil spomine na obdobje izpred 25 let, ko se je listina podpisovala. Posebej je omenil vse tri podpisnike, Jožeta Ferletiča, nekdanjega predsednika ZPK Doberdob, Jožeta Eljona, nekdanjega prvega moža OZ RK Kranj, in Vladimirja Breznika,

ki je takrat vodil OZ RK Kamnik. Jarc je še poudaril pomen tako dolgega sodelovanja: "Ta datum vsem trem združenjem veliko pomeni, saj je naznanil začetek vzpostavljanja pristnih in iskrenih stikov med slovenskimi krvodajalci tostran in onstran meje". Po zgledu krvodajalcev so na pot sodelovanja stopile kasneje tudi doberdobska in stražiška osnovna šola ter doberdobska občina in kranjska mestna občina. Po pozdravnem nagovoru Alda Jarca sta nastopila tudi predsednika obeh ostalih slavljencev. Marjan

Gantar (OZ RK Kranj) je izrazil zadovoljstvo s tem, da je pot sodelovanja skupna pot treh združenj še danes. Marko Rifel (OZ RK Kamnik) pa je v veselje vseh prisotnih domačinov dejal, da je "Doberdob moj drugi dom" ter se tudi sam razveselil pomembnega jubileja. Višek sobotnega slavlja pa

cu Plaketo Rdečega križa Slovenije. Praznovanje treh združenj so pozdravili tudi najvišji predstavniki uprav treh občin, ki jim združenja pripadajo: doberdobski župan Paolo Vizintin, kamniški podžupan Julijana Bizjak Mlakar in kranjski podžupan Janez Frelih. V svojih posegih so podčrtali pomembnost tovrstnih skupnih pobud, čestitili jubilarantom in jim zaželeli še veliko nadaljnega plodnega sodelovanja. Slovesnosti se je udeležil tudi predsednik OZ krvodajalcev iz Tržiča Franco Devide' ter delegacija mladih krvodajalcev.

Program, ki ga je povezovala Luisa Gerget, so popestrile številne glasbene točke. Otroško radoživost sta vnesla OPZ Veseljaki pod vodstvom Lucije Lavrenčič ter vokalno-instrumentalna skupina OŠ Stranje pod mentorstvom Karle Urh. Za vzdušje prave veselice pa sta poskrbela doberdobski narodnozabavni ansambel "Prešpiljana barka" in kranjski harmonikar Žiga Markič. Popoldan se je sklenil z uradno himno Rdečega križa Slovenije *Lepo je deliti*, ki so jo zapeli pevci kluba mladih prostovoljcev in oba otroška zbora.

Obvestila

Društvo Tržič vabi vsak petek od 10. ure dalje na hojo s palicami po Marini Juliji. Zbirališče na glavni plaži. Interesente za razgovorni tečaj v slovenskem jeziku pa vabi, naj se javijo v četrtek, 26. septembra, ob 18. uri na sedežu društva (ul. Valentinis, 84) za vse informacije.

V okviru projekta JEZIKLINGUA poteka od 24. septembra do 5. decembra v Mladinskem domu v Gorici 40-urni osnovni tečaj slovenskega jezika za ne-govorce. Brezplačni vpis je možen do 24. septembra in vsekakor do zasedbe razpoložljivih mest. Info: tel. 0481 536455 ali 328 3155040.

Pastoralno področje Soča / Vipava vabi starše v ponedeljek, 30. septembra, ob 20. uri v župnijski dom v Štandrežu na prvo srečanje s psihologom in psihoterapevtom p. Christianom Gostečnikom, ki bo spregovoril o pubertetnih in adolescentnih ter o njihovih preizkušnjah.

Slovenščina za odrasle pri SKRD Jadro, začetni in nadaljevalni tečaj, enkrat tedensko. Organizacijsko srečanje bo na sedežu društva v Romljanu v ponedeljek, 7. oktobra, ob 20.30. Informacije tudi v ronški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Tržiču.

Klekljarski odsek društva Jadro je začel novo letno dejavnost ob torkih popoldne na sedežu društva. Vpisovanje in informacije na tel. 0481776123.

Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica razpisuje ob 40. obletnici ustanovitve skladateljski natečaj za slovensko peto mašo. Vpis na natečaj je brezplačen. Info o pravilniku in prijave: corili01@gorica191. it ali na telefonski številki 0481 31817 v jutranjih urah.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško sporoča, da bo v Cankarjevem domu v Ljubljani v sredo, 2. oktobra, ob 16. uri Festival za 3. življenjsko obdobje, na katerem nastopajo upokojski pevski zbori obmejnih držav, med temi tudi društveni ŽePZ goriških upokoencev. Poleg pevke je prostora v avtobusu še za nekaj spremljevalcev. Kdor se želi udeležiti revije, naj se čim prej vpiše. Prijave sprejemajo po tel. 0481 20801 (Sonja K.), 0481 390697 (Marija Č.), 0481 882203 (Eda L.).

Romanje v Medjugorje od 4. do vključno 7. oktobra letos. Potovanje z udobnim avtobusom, udeležba pri bogoslužjih. Za slovenske in italijanske potnike zadostuje veljavna osebna izkaznica. Vpis pri g. Darkotu za Goriško, tel. 0481 32121 in 3703201305, pri g. Jožetu Markuži za Tržaško, tel. 040 229166, in pri gospe Ani za Slovenijo, tel. 00386 5 3022503.

Poštena gospa nudi oskrbo starejših ljudi v obliki izmenjave. Več informacij na tel. št.: 003865 2386744.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. 00386 30 325 558)

Nudim pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. 00386 40606915.

Po potrebi čistim in likam. Sem

poštena in natančna. Tel. 00386 70777512.

Isčem delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. 0038631449311.

Darovi

Za misijonarja p. Pedra Opeko: namesto cvetja na grob pok. Veri Pelicon Humar darujejo druž. Humar Marino 100, druž. Humar Dominik 50, svakinja Humar Dolores 50 in druž. Lutman Boris 50 evrov.

Za misijonarja Pedra Opeko: N. N. 750, N. N. 750 evrov.

Za misijonarja Danila Lisjaka: N. N. 750, N. N. 750 evrov.

Čestitke

Župnijski gospodarski svet iz Števerjana in župnijski pastoralni svet iz Štandreža voščita in čestitata svojima članoma **Juriju Hledetu in Alessandri Schettino** ob začetku njune skupne življenjske poti. Čestitkam se pridružujeta sekcija Slovenske skupnosti Števerjan in ekipa Civilne zaščite.

Juriju in Alessandri, ki sta v četrtek, 19. septembra, stopila na skupno življenjsko pot, želijo obilo sreče in lepih trenutkov člani društva Sedej iz Števerjana. Na Tržaški univerzi s sedežem v Gorici je **Fabiola Torroni** uspešno zagovarjala tezo: Vloga Italije v procesu samostojnosti Slovenije v letih 1989/1992. Fabioli iskreno čestitajo in ji želijo še nadaljnjih uspehov mama, tata, brat, nona Sonja, nono Rado, sorodniki in prijatelji.

Da bi na skupni življenjski poti, na katero sta pred kratkim stopila **Alessandra Schettino in Jurij Hlede**, vzkliko kar največ cvetja, obžarjenega od njune medsebojne ljubezni, jima želi AŠZ Olympia.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 27.9.2013 do 3.10.2013)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, **razen ob sobotah**, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored:

Petek, 27. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 29. septembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 30. septembra (v studiu Andrej Baucon): Narodnozabavna in zabavna glasba - Zanimivosti iz naših krajev - Iz krščanskega sveta - Naši zbori pojo - Obvestila.

Torek, 1. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 2. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Ajda zori - Izbor melodij.

Četrtek, 3. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila.

80 let življenja praznuje

IVO ČEŠČUT

Še dosti zdravih in srečnih let
mu želita

sestra ANI in svak JANEZ

ARS

DRUŠTVO ARS

Vljudno vabi na odprtje skupinske razstave

**KULTURNEGA ZDRUŽENJA
ENDAS IZ TRŽIČA**

Razstavljena dela bo predstavila Maria Grazia Persolja

Galerija Ars na Travniku, Gorica
Torek, 8. oktobra 2013, ob 18. uri

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
Vljudno vabi na odprtje likovne razstave
BOŽIDAR TED KRAMOLC
Umetnika in njegova dela bo predstavila
umetnostna zgodovinarica Tatjana Pregl Kobe
Glasbeni poklon: Aleš Lavrenčič, violina
Razstava je nastala v sodelovanju z galerijo Rika Debenjaka
Galerija Kulturnega centra Lojze Bratuž
Ponedeljek, 30. septembra 2013, ob 18. uri

Prejeli smo

Izostreno razmišljanje o naši nedoslednosti

Špoštovani gospod Adriano Ciak, ne zamerite, da odgovarjam šele danes, zajel me je vrtnec neodložljivih opravkov in skrbi in me odnesel. Z velikim veseljem in zanimanjem sem prebrala vaš odgovor v pismih uredništvu PD z dne 6. septembra 2013 in se z vami v marsičem popolnoma strinjam. Tudi sem razumela v glavnem, zakaj ste prijeli za pero in javno terjali od občine, da vam dajo kot skupnosti, kar so vam dolžni dati, in to brez vsakršnih nenehnih in utrujajočih apelov, marveč samoumevno kar sproti, kot bi se spodobilo od resne demokratične države že davno, ne pa v enainvajsetem stoletju in tako imenovanih evropskih nedrih, kjer bi moralo biti kaznivo kratenje narodnosti in neodtujljivih pravic, povezanih z njo. Živimo pač še v svetu, kjer se tega določeni krogi ne zavedajo ali se nočejo zavedati, saj rajši sedijo na ušesih in se delajo neumne... "per non pagare il dazio" oziroma, da ohranijo staro premoč, z iluzijo, da so nekaj več, in davno izsiljene privilegije, ti pa neradi gredo iz rok tistih, ki jih uživajo. Zato je edino prav, da ne nemo zahtevati slovenščino na tablah, vsepovsod, kjer prebivamo, saj je naša parola, da, kjer živimo, mora biti tudi slovenščina (raz)vidna, da iz statusa... napol zombijev, drastično povedano, postanemo ljudje iz mesa in krvi, ki so z enako lahkoto razpoznavni kot naši italijanski sorojaki, in če zlepa ne gre, pa zgrda. Z non-stop muziko: Zahtevamo, kar ste nam dolžni, nič več in nič manj. In dokler ne dobimo, ne bomo odnehali. Računajte na to dejstvo kot na smrt.

No, jaz sem nato omenila našo precej splošno nedoslednost pri prevečkrat kar populistem boju za pravice, ki nam pripadajo, naša omahljivost je najbrž plod prastarega strahu, da ni vedno zdravo s tem in onim češenj zobati ali z golo roko po kostanj v žerjavico, in se te nevarnosti zavedam tudi jaz, naj pravijo preveliki optimisti pa še kakšen mali oportunist zraven, kar hočejo, močnejši - vsepovsod, ne samo v Trstu - so za šibkejšo zmerom vsaj malce nevarni, so pa samo nevarni in naravnost pogubni, če se jim prepusti in milost in nemilost krotko kot janček ali ovca. Zato se nam... dosledno in vztrajno cufanje za svoje in skupne pravice vedno izplača. Pasivnost pa je najdražja in povsem brezperspektivna. Vsi tisti, ki jo prakticirajo, bodo neizbežno potegnili vedno le "ta" kratko.

Zdaj pa še nekaj misli o "slovenskih" priimkih Ciak et co (Baic/Baiz/Baitz, Trebse, Grgic, Vogric/Vogrig/Vogrigh, Ciuk...), ki lahko vzbujajo ali dajejo vtis, da so tisti, ki jih nosijo že asimilirani rojaki, ali v najboljsem primeru Slovenci, ki pa bi radi ostali kar se da nevidni, to je se nič izpostavljali, iz bolj ali manj ali nič znanih razlogov. No, vsi ti priimki, vključno z vašim, so enako slovenski z napako, kot je bil, recimo, priimek mojega tržaškega očeta še izpod stare Avstrije na Primorskem, ki se je glasil na župnijskih dokumentih Millich, dokler ga niso Italijani s prošlim dekretom prekrstili kasneje v Emili. Ker je Miličev na Tržaškem in še druge kot peska in trave - jaz jih štejem vse za svoje daljne ali bližnje sorodnike, ne glede če so ali niso, iz solidarnosti do svojega... zdi se, zajčje

plodnega in trdoživnega rodu - jih tudi Miro Tasso, pisec knjige, ki ste jo tudi vi brali, a pozabili njen naslov - Un onomasticidio di stato (dobesedni prevod: Državni imenomori ali Državni pogrom imen - povedano po domače in bolj razumljivo: iztrebljanje (predvsem) slovenskih priimkov za časa fašizma. Knjigo je izdala tržaška založba Mladika leta 2010, avtor in urednica pri Mladiki Nadia Roncelli sta nato pripravila zelo gledan in nadvse zanimiv dokumentarni film (2012).

V staroavstrijskem seznamu priimkov, ki so jih Italijani nato poitalijančili, in ga dobite v knjigi, ni niti ene same strešice, v oči bode, da so pač župniki in maščični pisarji pisali, kakor so pač (ne)vedeli in (ne)znali, ali jih Italijani nato kar opuščali. Po receptu: Pa saj je vseeno! Za vas polpismene preprosteže in kmetiče s podeželja je vse dobro, saj molče prenesete še hujše reči. Škoda časa, se pikolovsko zamujati s pisavo vaših kompliciranih imen. Pa še res je (bilo). V Tassovi silno poučni knjigi - ta milanski in padovanski ali benečanski Tasso mi nekam sumljivo diši po naših Jazbecih, a se ne bom spuščala na ta spolzki teren, da si ne zapravim naklonjenosti še preostale polovice tržaških sorojakov zaradi opletanja s svojim očitno predolgim in preradovednim jezikom! - našega priimka Millich ni. So pa Milich, Millig in Millizh. Vsi štirje pa so bili preimenovali prvotne priimke: Cac, Ciak, Cjak in Ciakic. Vechiet jih je postalo kar osem: Starc, Starcich, Starec, Starz, Strac, Vechiet, Vekjet, Veljet. In tako dalje in tako naprej. Predolgo let (naj rečem kar nekaj stoletij?) so delali z nami uradniki in oblastniki kot svinja z mehonom in tri postopki s pravopisnimi pogreškami tudi današnjim birokratom in oblastnežem... gredo še vedno še najbolje od rok. Na žalost, smo se nanje tudi mi navajali.

dili. Preveč reči nas ne jezi ali revoltira več, zdijo se nam skoraj običajne in kakor da je še najboljše za nas, da ne reagiramo (ne mešamo dreka, v katerega so nas težke razmere in ozkosrčnost sosedov potunkale), saj smo boguvdano prepričani, da ne more biti drugače, ker se ne da čisto nič spremeniti. Splošno vzeto, je naša samozavest skoraj na ničli ali močno prizadeta, tako poklapani pa ne bomo prišli daleč. Dlje od kakšnega protesta zaradi pomanjkljivih cestnih signalov prav gotovo ne. Saj smo nezmožni celo samokritike. In zelo radi preslišimo modre navsvete naših najbolj pokončnih sorojakov. Navedla bom le dva,

pa bi jih lahko kar nekaj: Sama Pahorja in s tem sem povedala vse, ni potreben noben dodatek in niti komentar. Pa Leljo Rehar Sancin, ki nas kar naprej kot kakšna jasnovidna in zaskrbljena Kasandra svari - bi nam morala prav trobiti s pozavno v uho, da bi ji prislunhili in dojeli sporočilo? - da "ime razkriva stopnjo narodne zavesti", eni naši mladi in lepi (Alini Carli) je pred leti javno prav na dušo pihala, naj ovrže laško nošo svojega priimka, a dosegla ni ničesar, come non detto! V eno uho noter, iz drugega ven! Letos poleti sem mislila celo, da bo Jože Pirjevec z enakim občudovanjem, kot je glosiral enkratno Margherito Hack (4. julija 2013), zapel gloriozno tudi enkratni Lelji, ki je ravnokrat napisala naravnost čudovito članek, s svetovljansko odprtostjo, a obenem prav po naši meri, pa se ni odzval živ krst, nihče ni rekel niti mu, sicer zgovornim Jožetom vred. Pomislila sem jedko: Se bodo ben razpisali kar trumoma po njeni smrti, kot so se posmrtni čistilci in intelektualni pogrebci na čast Ivanke Hergold, enega samega od množice slavilcev ne poznam, ki bi ji ponudil zaživa roko, kaj več kot za stisk in odzdrav, v slogu "zbugem buodi in z njim, če muoreš, huodi, meni se danes strašno mudi". No, Lelji so dali prelepo knjigo in morda še kaj - Samu Pahorju čisto nič! - a kaj pomaga, če je pa ne poslušajo. Morda bi jo poslušanje bolj osrečilo in izpolnilo kakor knjiga. Naj jo vprašam?

A povrniva se k naši že prislovični nedoslednosti. Hrepenimo kot lepa Vida po vidljivosti, vendar ohomotani v italijanske strace, da se niti med sabo ne prepoznamo več. Terjamo, da zakorka slovenščina po mestnih ulicah in revica je vsa zbegana, ker ne ve, kam naj gre: na Rusi most ali na Ponteros? Do ulice svetega Frančiška še nekako pridrsi, ne da bi jo črvice hamletovski dvomi, ki se je hudo lotevajo, ko za-

vije v ulico... San Nicolo' pozdravit Sabo, saj le najbolj pogumni si drznejo napisati ulica svetega Nikolaja, a teh srčnežev je komaj za peščico. Na trg ali ploščad papeža Janeza XXIII. (beri trindvajsetega ne ventitreesimo) pa rajši ne hodi, kvečjemu molče, da se s trgov, piazza ali s piazzalejem Papa Giovanni XXIII v slovenskem stavku jezikovno ne izpridi v sračje gnezdo, ki ni nobeni krščanski reči podobno, je toliko samozavestna in narodno zavedna, da ne bo samomorilsko sama sebi strigla in krajšala svojega prekrasnega jezika in s to krvavo operacijo obilno pripomogla, da se spremeni v zelo nemarno mišmaš narečje, slikovito

rečeno, v ofozono kokoš s pristrženimi perutnicami, da ne bi previsoko poletela, se rajši držala pri tleh. Doklej, se nejeverno in zgroženo sprašujem, si slovenski časniki - in z njimi po refleksu nešteti njihovi bralci - ne bodo upali napisati samoposebiumevno porečanka (nekdanji železniški liniji iz Trsta do Poreča in obratno) in barkovljanka (sedanji tržaški regati). Trst je naš, radi družno vzklikamo na veselcah in se delamo neustrašne - taki bi morali biti vsak dan in ob vsaki uri, ne samo ob praznikih -, a niti ne pridemo do Barkovelj, ko se že - spet kolektivno - podelamo v hlače in eni navijajo izključno za barcolano, drugi malce manj ekstremisti ali manj strahopetni si dajo duška z

je zelo res. Precej nerazumljivo pa je, vsaj zame in za marsikatero Italijana, da... toliko "poklicnih" Slovencev, ki bi morali biti za zgled navadnim - sposodila sem si pridevnik pri Arnaldu Bressanu, italijanskem literatu iz Milana, rojenem seveda v Izoli, prevajalcu Ivana Cankarja, Bartola in Cirila Zlobca, da omenim le najvidnejša imena, ki jih je nato izdal v Milanu, in je zelo rad omenjal "poklicne" Italijane in Slovence, to je tiste, ki jih je mati domovina, večkrat celo do smrti et ultra, došla na svojih posevčenih in radodarnih prsih in so užili neprimerno več pravic in blagov od onih navadnih, bodisi Slovencev in Italijanov, ki so si morali prevečkrat sami služiti kruh in niso dobili nič zastoj,

O Giorgiu Ragnu kategorično dvomim, zanj dam roko na ogenj! A nikoli se ne ve, mi dvomljivci prišepetavajo. Življenje je nenehna šola presečenj, previdnost ne škodi. Roko, Jolka, daj rajši v žep. Človeka spoznaš šele v nesreči. Ni pa sploh verjetno, da bi Loredana Gec (lepo pismo v PD, 10.9.2013) postala na vsem lepem Ghezzi. Kar nekaj zanimivih pism in odgovorov na pisma v prejšnjih in isti številki. Moj-tvoj-naš odmev odpira vprašanja in si obenem dela probleme. Sme laik dati nasvet? Tudi otroci, ki obiskujejo vrtnice in šole, ne samo odrasli, se morajo izobrazbeno prilagoditi navzgor, nikoli navzdol. Kdor zbere linijo najmanjšega odpora, bo prej ali slej spravil na kant sloves šole, vsem otrokom (mojim, tvojim, našim) pa bolj malo in bolj slabo pomagal, če sploh. Pieteta in popuščanje nista najboljša vzgojitelja. Vrh tega si ne predstavljam italijanske šole po vsem polotoku, vključno s šolami v Istri in na Hrvaškem, da o francoskih in angleških niti ne govorim - kjer ne bi učitelj ali profesor, ko bi omenjal Danteja, Pascolija, Ungarettija, Sabo itd., ne rekel, naš najučeni, naš izredno nadarjeni, naš naš naš - zelo dobri pripomočki za kleno rast naše samozavesti. In samozavesti drugih, saj ni sploh prepovedano, da Solnik, ko reče naš Prešeren ali Dante ali Shakespeare in Baudelaire, odvisno od šole, kjer pač uči, doda še, ki je kajpak tudi vaš in njihov, skratka od vseh. Le mi smo vedno v defenzivi, gorje nam, če se s čim pohvalimo in z zadovoljstvom povemo, da je ta in oni naše gore list, nenehno v strahu, da ne bi naredili kaj narobe, da s tem koga ne prizadenemo in užalimo in... take tipično naše abotnosti, po tržaško zgovorno imenovane monade, pa brez zamere in z njo! Anti vejo družine neslovenskih otrok in one le napol slovenskih, kam jih vpisujejo. In tudi zakaj. Vi jim na kratko opišite prednosti in težave. S slednjimi pa se bodo morali zlasti oni spopasti in seveda šolsko nadzorništvo, ki bo moralo - vse ajn! - zgladiti oz. nadgraditi vse te eksistencialne spremembe, da bo volk sit in koza cela, vi jim lahko le delno ali dodatno priskočite na pomoč, fakultativno, a nikakor ne na škodo ostalih otrok. Vrh tega se novi učenci s specifičnimi jezikovnim neznanjem in težkočami bodo veliko prej vključili, če bo vse po slovensko - seveda v šoli - in tudi veliko prej se bodo naučili jezika in samostojnosti, kot če se boste šli šomoštri z njimi najslabšo pedagogiko skrajne permisivnosti, imenovano "šinjorina maestra, per kortezija, ci dia la pappa in bocca, altrimenti se bo bliskalo in padalo po vas, ki grdo ravirate z nami, poveri bambini innocenti e ignoranti, figli di papa"! V strokovni premislek.

Dragi gospod Adriano, dalo bi se govoriti sto dni in sto noči in še ne bi izčrpali vse tematike, ki nas pestijo. Glavno pa je, da smo naši, da se ne damo, da se trudimo za našo stvar, da smo do drugih odprti kajpak, a ne bolj kot do sebe, saj kdor se nima rad, ne more niti drugih štemati, kaj še razumeti. Torej evviva noi. In potem po vrsti vsi drugi.

Še enkrat hvala za lepo pismo in da sva se spoznala in si zamenjala misli. In hvala... uredniku, da naju ni vrgel že zadnjič v koš. Meni to pot prav to preti - skok v koš zaradi nedopustne dolžine pisma, a vseeno na tihem in glasno upam na njegovo razumevanje, saj ga lahko objavi v trehštirih obrokih.

Kup pozdrav

Jolka Milič
Sežana, 12. septembra 2013

vptjem v prid barkolane. Kdor pa napiše barkovljanka, ga sorojaki pribijejo na križ in zatajijo. Kako si upa, ignorant, mar ne ve, da imena...? In še kako ve, a gre v bistvu za pravila - ne za dogme - ki se jih lahko takoj spremeni, če koristijo le enim, drugim pa samo škodujejo. A o tem bi se dalo govoriti še in še, in bi bilo prav treba govoriti, ne pometati teh bivanjskih problemov kar sistematično pod preprogo in se delati, kot da jih ni. So, na žalost in se kopicijo.

Vseeno si ne morem kaj, da ne bi kot dulcis ali amarissimo in fundo bleknila (samo)kritično šene na račun naše nedoslednosti, ki me bo najbrž stala dolgoletno prijateljstvo. In sicer z... urednico Mladike Nadio Roncelli. Če ne bi zinila, bi se imela za grozno oportunistko, ki svoje mlade in dobre znance obravnava v rokovcah, druge, manj blizu in neznanca pa kar grobo z rokami, ki so zaradi zdelanosti vse prej kot primerne za ljubeče sti(s)ke in dotike.

Nadia - govorim o urednici slovenske založbe, ne o njej kot navadni zasebnici - je strokovno in tankočutno poskrbela za tisk Tassove knjige o italijanskem nasilju nad nami z več kot brezobzirnim in zoprnim prikrojevanjem naših priimkov. O tej grozi in posilstvu je tekla tudi beseda pri predstavitvah. Saj so nas s tem nezasišanim dejanjem hoteli spraviti in tudi spravili ob identiteto, drugače rečeno, so nas javno kastrirali, nas skupili tudi v ustrahovalne namene. Kot je bilo rečeno, šlo je za zločin, ki je za seboj puščal ranjene duše. Vse to

niti navadne žemljice. Čisto brez domovinske asistencije.

Ja, kako naj Italijani - in navsezadnje tudi jaz - verjamejo v zločinstvo in zavrženost svojih fašističnih kompatriotov, ki so nas z dekreti kot z zidarskimi dletimi in špahtli hoteli izbrisati in spravljati ob identiteto, od nekoga, ki še vedno radevoljno nosi na koži znake tega zločina - poitalijančeno ime - imenujmo jo: Nadia Roncelli, ki je sploh ne moti razkazovati mesto s slabo zaceljenimi štrclji amputacije. Da bi se poslovenila oz. pridobila spet svoje prvotno deklisno ime - Nadja Rončelli (?) - in s tem postala svitli zgled cincarjem in omahljivkam v skupnosti, to ji še na misel ne pade. In ne samo njej, bodimo iskreni, ona ni žal nobena posebna izjema, ki je najbrž mnenja, da se je vse te rodbinske nezgode ne tičejo. Tristi storie dei padri. Obrnimo stran. Takih je še in še. In še več jih bo, mi pravijo nekaterniki - imenujem jih zlovešče ptice / uccelli del malaugurio. Oni pa pristavijo: in ni sploh treba k jasnovidki po prerokbo. No, jaz, ki sem nagnjena k... zdravemu (beri zmernemu) pesimizmu, da se ubranim razočaranj, med branjem "nekoč zamejskega" tiska, se pol za šalo pol zares sprašujem: Je možno, da se kdo od številnih Pahorjev - eden od tistih znanih poklicnih ali polpoklicnih - še bolj pokončnih od štila metle - prekrsti v Pacorini? Odgovor ne. Kar oddahnem si. Morda Nivea Lucchesi Paccor? Ne. Pa Duccio Udovici in Duccio Giacomini sta možna? Ne. In Pietro ali Piero Vercelli? Nikakor.

Janez Bernik osemdesetletnik

Dne 6. septembra se je pred 80 leti rodil akademski slikar, grafik, kipar, scenograf in pesnik Janez Bernik. V svoji bogati karieri je sodeloval na več kot 350 skupinskih razstavah po Evropi, imel je tudi 75 samostojnih razstav v vseh pomembnih mednarodnih likovnih središčih. Kot slikar in grafik je Bernik postal znan po ciklu Magma (1960 in 1962). Temu

je sledila kratka faza informela, k figuralnemu temam se je vrnil z upodobitvami Mandatorjev (1967-1968). V 70. letih sta nastala slikarsko-grafična cikla Trave in Angeli ter Kamen - kruh, s ciklom slik, risb in pesmi Sence na duši pa je Bernik leta 1980 napovedal premik v novo kontemplacijo. V ospredje njegovega ustvarjanja so stopile figuralne teme. Leta 1988 je naslikal Križev pot v cerkvi sv. Roka v Dravljah, pozneje pa je ustvarjal še v cerkvi v Zabreznici in v trnovski cerkvi v Ljubljani.

Bernikova dela so danes v zbirkah okrog 50 muzejev, galerij in zasebnih zbirateljev doma in po svetu. Kot scenograf se je preizkusil med letoma 1958 in 1961 pri gledališki skupini Oder 57; spisal pa je tudi številne pesmi, ki jih je objavil v dveh zbirkah. Monografija Črte je izšla leta 1977, Triptih pa leta 1985 v katalogu Razstava ter v Novi reviji. Bernik se je rodil leta 1933 v Guncjlah pri Ljubljani. Leta 1951 se je vpisal na Akademijo upodabljaljočih umetnosti v Ljubljani, kjer je diplomiral leta 1955. Po diplomu pri slikarju Maksimu Sedeju se je študijsko izpopolnjeval v Parizu. Na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani je bil profesor za risanje in slikanje, od leta 1976 do upokojitve leta 1996 pa je bil tudi predstojnik oddelka za slikarstvo. Od leta 1993 je redni član SAZU, od leta 1995 pa tudi Evropske akademije znanosti in umetnosti. Je prejemnik številnih domačih in tujih nagrad. Leta 1981 je prejel Prešernovo nagrado in leta 2003 zlati častni znak svobode Republike Slovenije.

Izšla Mladika 7 / 2013

Raznolike vsebine

Sedma številka tržaške revije Mladika je izšla konec avgusta. Revija se s stihmi pesmi *Repentabor* spominja 100-letnice rojstva pesnika in pisatelja Vinka Beličiča. Rojen na Dolenjskem, je večidel svojega življenja preživel na Opčinah pri Trstu, kjer je ob profesorskem poklicu

vseskozi ustvarjal prozna in pesniška dela. Umril je leta 1999.

Uvodno misel je v reviji zapisal g. Jože Bajzek v njej poudarja pomen počitnic za starše šoloobveznih otrok, ker med počitnicami lahko starši gojijo in vzpostavljajo globoke in pristne stike s svojimi otroki.

Sledi članek z naslovom *Zamujene priložnosti se ne ponavljajo*.

Darinka Kozinc je avtorica novele *Biseri*, ki je bila priporočena na 41. literarnem natečaju revije. Nadaljuje se objava spominov Petra Merkuja na življenje v Nemčiji. Zanimiv je zapis Eveline Umek o publikaciji, ki je izšla pred kratkim kot posebna izdaja revije *Mentor*: gre za knjigo *Bili so mentorji*, ki jo je pripravil Iztok Ilich. V njej

obravnavajo petnajst pesnikov, pisateljev, urednikov, ki so s svojim delom, nasveti in pobudami najbolj vplivali na razvoj slovenskega jezika in literature. Pod črto se objavlja članek o Tržaški knjigarni z naslovom *Na Kras ali na Cavano*. Mojca Polona Vaupotič objavlja drugi del zapisa o slovenski impresionistični slikarki Ivani Kobilci. Sledi daljši pogovor Erika Jazbar s prof. Francetom Piberbnikom; v intervjuju je

predvsem govor o raziskovanju dela Franceta Balantiča in drugih zamolčanih avtorjih slovenske literature. Sledi drugi del zapisa Mire Cencič o duhovnikih v tomajski fari. Na zadnjih straneh je Antena z novicami iz zamejstva in zdomstva. Reviji je priložen mladinski list *Rast*. Tokrat so zapise prispevale Neža Kravos, Klara Kravos, Valentina Oblak, Nika Čok, Helena Pertot in Nada Tavčar.

Po zaslugi sodelavk ZRC SAZU Nova Gorica

V srednjeevropski cerkveni poti tudi goriška svetišča

V okviru programa evropskega transnacionalnega teritorialnega sodelovanja v Srednji Evropi, ki je sofinanciran iz strukturnih skladov Evropske unije, so sodelavke Raziskovalne postaje ZRC SAZU iz Nove Gorice kot projektni partner vključene v mednarodni projekt *THE TRIS - THEMATIC TRANSNATIONAL church Route development with the Involvement of local Society/Razvoj tematske mednarodne cerkvene poti s sodelovanjem lokalne skupnosti*. Vodilni partner projekta je Združenje občin območja zgornje Tise iz Fehérgyarmata (Felső-Tisza Vidéki Többsécső Kistérségi Társulás iz) na Madžarskem; sodeluje še 10 partnerjev iz srednjeevropskih regij: iz Češke, Nemčije, Slovaške, Italije, Avstrije, Poljske in Slovenije (poleg RP ZRC SAZU Nova Gorica še Poslovno podporni center iz Kranja). Projekt, ki poteka od julija 2012 se bo končal konec leta 2014.

Z zavedanjem, da se podeželje Srednje Evrope spopada z demografskimi problemi in nerazvitošjo, hkrati pa v svojih vaških jedrih skriva nešteto dragocenih in zanimivih kulturnih vrednot, je namen projekta oblikovati strategijo, sodobne pristope in tehnike

ohranjanja in trajnostne rabe kulturne dediščine za zagotavljanje socialne in ekonomske vitalnosti podeželskih skupnosti. Projekt se bo skozi pet delovnih sklopov osredotočil na cerkveno kulturno dediščino, zlasti na ohranjanje, predstavljanje in rabo srednjeveških in romarskih cerkva, ki v mnogih skupnostih igrajo ključni element srečevanja in povezovanja ljudi. Ker je njihov socialni in ekonomski pomen velikokrat izključen iz regionalnih, državnih ali transnacionalnih razvojnih strategij, bo projekt na podlagi regionalnega identifikiranja in ovrednotenja cerkvene dediščine, priprave SWOT analiz in oblikovanja regionalnih cerkvenih poti, ki bodo osnova za skupno virtualno čezmejno pot, podal inovativne tehnološke rešitve, strategije in priporočila o sodobnih pristopih uporabe in izkoriščanja cerkvenih vrednot. Skozi projekt bodo testirane tudi različne informacijske in komunikacijske tehnologije (QR kode, GPS sledenje, 3D foto natečaj za mlade), ki lahko zmanjšajo stroške dediščinskega upravljanja in promocije ter hkrati k dediščinskim aktivnostim pritegnejo mlajše generacije. Projektne aktivnosti potekajo vzporedno

na regionalnem območju, kjer delujejo ustanovljene regionalne delovne skupine, na čezmejnih srečanjih, kjer sodelujoči partnerji izmenjujejo različna mnenja, izkušnje in dobre prakse. Velik poudarek projekta je na vključevanju deležnikov iz lokalnega okolja (predstavnike župnij, nacionalnih dediščinskih institucij, občinskih oblasti in turističnih organizacij), ki so glavni upravljalci kulturne dediščine in nje ne sodobne rabe za izboljšanje kvalitete življenja v lokalni skupnosti. Sodelavke Raziskovalne postaje

ZRC SAZU v Novi Gorici so vodje petega delovnega sklopa. S svojim strokovnim znanjem bodo poleg vodenja predstavljenih aktivnosti izvedle še izobraževanje o prenosljivosti elementov dobrih praks upravljanja z dediščino v lokalno okolje, ter izobraževanje o pomenu in načinih vključevanja lokalnega prebivalstva v različne dediščinske aktiv-

lovne sklope so tudi oblikovale regionalno cerkveno pot po Goriški regiji, v katero so vključile Marijina božjepotna svetišča med Alpami in Krasom. V skupno srednjeevropsko cerkveno pot bodo tako pritegnile svetišča: 1. cerkev Lavretanske Matere Božje v Trenti, 2. cerkev Device Marije v Polju pri Bovcu, 3. cerkev Marijinega imena na Mengorah, 4. cerkev Marijinega imena (Marijino Celje) na Ligu, 5. cerkev Marije Snežne v Naddavčah, 6. cerkev Device Marije na Vrhovlju pri Kojskem, 7. baziliko Marije Božje Matere na Sveti Gori, 8. cerkev Gospodovega oznanjenja na

Brezmadežne Device Marije na Gradišču nad Prvačino, 11. cerkev Marijinega vnebovzvetja nad Vitovljami, 12. cerkev Marije Snežne na Obeluncu nad Gočami, 13. cerkev Marije Tolažnice žalostnih v Logu pri Vipavi in 14. cerkev Device Marije Oberslanske pri Komnu. Naštete cerkve bodo predstavljene v okviru virtualne srednjeevropske cerkvene poti na internetni strani in v krajsi brošuri, ki bo izšla konec leta 2013. Pet posebej izbranih cerkva bo tudi označenih z napisnimi tablami. Zagotovo je omenjeno sodelovanje v projektu prispevek k promociji Goriške sakralne dediščine v Evropi.

V okviru projekta THE TRIS poteka tudi mednarodni 3D Fotografski natečaj za mlade. Sodelujejo lahko študentje oz. mladi, stari med 15 in 26 let. Udeleženci lahko izberejo največ 3 cerkvene objekte iz seznama cerkva za regionalno cerkveno pot (izmed omenjenih 14). Tekmovalci nato posnamejo 2 stereo fotografiji (300 dpi) izbranega objekta v skladu s predpisanimi navodili, ki omogočajo poznejši prehod na 3D format. Več o natečaju si lahko preberete na spletnih straneh www.thetris.eu oz. <http://rpng.zrc-sazu.si/#v>

Jasna Fakin Bajec in Petra Kolenc, Raziskovalna postaja ZRC SAZU Nova Gorica

Nove publikacije pri Celjski Mohorjevi družbi

Dela Antona Urankarja, Janeza Bizjaka in Jacoba Neusnerja

Pri Celjski Mohorjevi družbi so izšle knjige *Rabin se pogovarja z Jezusom* Jacoba Neusnerja, *Zamolčane* Antona Urankarja in *Ostaline megalitske kulture v slovenskih Alpah*, ki jo je uredil Janez Bizjak.

Delo *Rabin se pogovarja z Jezusom*, ki ga je v slovensčino prevedel Niki Neubauer, po prevajalčevih besedah deluje po načelu sprave ali boljšega razumevanja med verama. Neusner v svoji knjigi namreč predstavlja judovstvo v primerjavi s

krščanstvom. "Na način, da lahko bralec katerekoli vere, pa tudi neveren, s spoštovanjem sprejema in razume vero drugega", je pojasnil Neubauer. V 2000 letih skupne zgodovine judovstva in krščanstva je bilo že veliko razprav, a so se večinoma držale vsaka svojega brega, nekatere pa so tudi precej

nespoštljivo obravnavale vero drugega, je še dejal.

Delo *Zamolčane* je ogrlica spominov osemdesetletnika na čas travmatičnega in tragičnega obdobja, razpetega od začetka

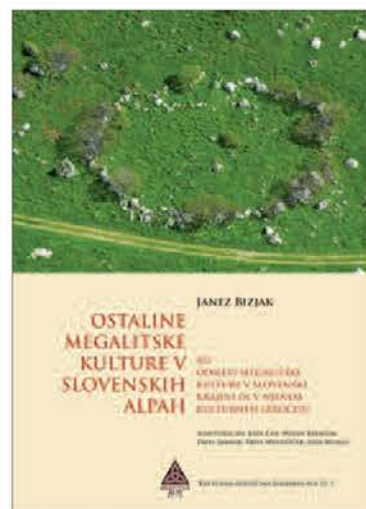
ločimo za pravo", je na predstavitvi dejal Urankar.

Prvoten naslov Urankarjevega dela je bil *Zamolčane zgodbe*, a se je Urankar za končni naslov odločil, ker je "pri nas veliko za-

li so hrano in izvajali nasilje". Bizjak, ki je za Urankarjevo delo napisal spremno besedo, pa je poudaril, da je bilo to obdobje "prestrašenosti, ki so jo gojili predvsem na revolucio-

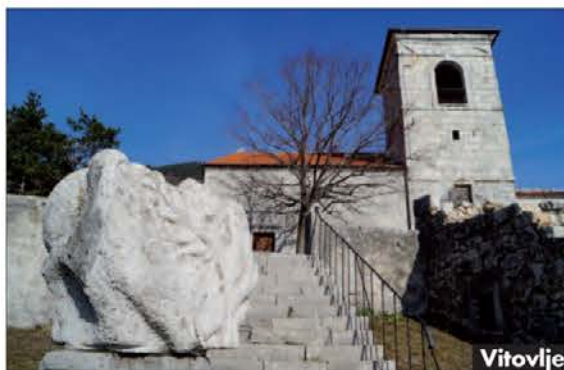
narni strani - namenoma, da bi dobili čim več ljudi na svojo stran". Pri Mohorjevi družbi je v sodelovanju z Inštitutom Alpe Bled izšlo tudi delo *Ostaline megalitske kulture v slovenskih Alpah*, ki ga je uredil Bizjak, kot soavtorji pa so sodelovali še Jože Čar, Miran Bremšak, Pavel Jamnik, Pavel

Medvešček in Jože Munih. Kot je dejal Bizjak, delo govori o stvarih, o katerih uradna znanost molči in se jim izogiba. "Ta knjiga se začne tam, kjer se uradna znanost zaključuje in se konča tam, kjer se uradna znanost nadaljuje. Razpeta je med etnološko izročilo in arheološke ostaline", je dejal.

Medvešček in Jože Munih. "Gre za moj premislek o družbenih spremembah, ki sem jim bil prič. Moja resnica se razlikuje od javne oziroma splošno priznane resnice, zato se mi je zdelo prav, da svojo resnico napišem. Resnico namreč lahko najdemo le s primerjavo številnih resnic in se potem od-

molčanih stvari". "Jaz pa sem za ta pridevnik našel slovensko kmečko mater, ki je med drugo svetovno vojno sama vodila gospodarstvo celotne Slovenije", je poudaril Urankar. Dodal je, da je morala prenašati nasilje tako okupatorja kot partizanov, ki "eni in drugi niso prinašali nič dobrega, pobra-

Vitovlje

Kostanjevica

Sveta Gora

Kostanjevici pri Novi Gorici, 9. cerkev Žalostne Matere Božje na Mirenskem Gradu, 10. cerkev

Kratke

Promocijska zgbanka o tečajih slovenščine za odrasle

Med aktivnostmi strateškega projekta JezikLingua, ki ga vodijo Inštitut za slovensko kulturo, Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij in je sofinanciran s sredstvi Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev, je bila pred nedavnim izdana promocijska zgbanka, ki prinaša celovit pregled ponudbe tečajev slovenščine za odrasle v deželi Furlaniji Julijski krajini. Zgbanko - namenjeno italijanski publiko - je pripravil Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI), in sicer v zaključnem delu raziskave o poučevanju in učenju slovenščine kot drugega ali tujega jezika, iz katere izhaja ugotovitev o strmo naraščajočem zanimanju za učenje slovenskega jezika med italijansko večinsko populacijo. Novost zgbanke je v tem, da na enem mestu nudi urejen pregled javnih in zasebnih ustanov, ki ponujajo tečaje slovenščine za odrasle v tržaški, goriški in videmski pokrajini, vključno z njihovimi kontaktnimi naslovi, in vrsto tečajev, ki jih posamezna ustanova prireja po merilih Skupnega evropskega jezikovnega okvira (SEJO). S prikupno grafično podobo in ustrezno promocijo zgbanke želijo pobudniki projekta prispevati k nadaljnjemu širjenju kroga učencev slovenščine v vseh treh pokrajinah. V ta namen je poteka obsežna distribucija zgbanke, ki bo v kratkem dostopna v številnih deželnih knjižnicah, izobraževalnih zavodih in kulturnih ter družabnih središčih.

Slovenski otroci v italijanskih taboriščih

Gosta drugega ponedeljkovega večera nove sezone Društva slovenskih izobražencev v Trstu bosta v ponedeljek, 28. septembra, zgodovinarja, zakonca mag. Metka in dr. Boris M. Gombač iz Ljubljane.

Večer v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3, ki se bo začel ob 20.30, bo namenjen razgovoru ob izidu njune knjige Trpljenje otrok v vojni. Sedemdeset let po zaprtju italijanskih taborišč. V sodelovanju z Arhivom Republike Slovenije je izšla v ugledni zbirki Mladinske knjige Premiki.

Naša javnost pozna razstavo Ko je umrl moj oče, ki sta jo omenjena avtorja pripravila skupno z ravnateljem Posoškega središča za zgodovinske in družbene raziskave in dokumentacijo Leopoldo Gasparini iz Gradišča prof. Dariom Mattiussijem. Od leta 2005 je obiskala številne kraje v Italiji, Sloveniji, Avstriji, Hrvaški in Srbiji, lani še posebej več tržaških mestnih četrti in vasi. V več izdajah in ponatisih je izšel tudi bogat razstavni katalog.

Razstava, ki bo na ponedeljkovem večeru na ogled v Peterlinovi dvorani, predstavlja trpljenje slovenskih otrok v italijanskih fašističnih taboriščih na podlagi risb in spisov, ki so jih nekateri preživeli otroci pripravili spomladi 1944 v partizanskih šolah na južnem Notranjskem in Dolenjskem.

Knjiga Trpljenje otrok v vojni to problematiko obravnava strokovno, razstavo in katalog pa dragoceno nadgrajuje s tem, da objavlja intervjuje, ki sta jih avtorja imela v letih 2009-12 z nekaterimi preživeli avtorji takratnih risb in spisov. Pričevanja o trpljenju med vojno, a tudi po njej, nudijo iztočnice za razmišljanje o številnih žgočih vidikih tako preteklosti kot sedanjosti.

GLEDALIŠKI VRTILJAK Predstavili so sezono 2013-2014

Gledališki praznik za družine se bo pričel z domačo produkcijo

Letošnja sezona Gledališkega vrtiljaka, ki ga ob podpori RZKB in Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu prireja Radijski oder in Slovenska prosveta, bo ponudila sedem predstav, ki jih bodo mlajši in najmlajši ter njihove družine spremljali v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu (ul. Brandesia 27) od septembra do marca prihodnje leto.

Gledališki popoldnevni bodo tudi tokrat ponudili kakovostne predstave, cena abonmajev pa bo ostala nespremenjena. Ta nezamenljivi vidik so prireditelji poudarili na tiskovni konferenci, ki je bila v ponedeljek, 23. septembra, v prostorih Slovenske prosvete. "Že štiri leta ohranjamo isto ceno za abonmaje, saj nočemo, da bi tako pomembno manifestacijo doletel upad obiskovalcev. Gledališki vrtiljak je namenjen zlasti družinam in predstavlja za našo narodno skupnost lep socialni trenutek", je dejala koordinatorka Vrtiljaka Lučka Susič, ki je spomnila, da se dogajanja v dvorani Marijinega doma udeležujejo tudi etnično mešane družine. Poudarila je, da je to obenem trenutek, ki krepi odnos med otroki in starši: "Psihološka doganjanja so pokazala, da je ob takih priložnostih bližina staršev pomembna pri otrokovem didaktičnem in čustvenem doživljanju gledališkega trenutka". Lučka Susič se je tudi strinjala s pred-

sednikom Radijskega odra Marjanom Jevnikarjem, ko je dejal, da se bo tudi letošnji Vrtiljak vil po ustaljenih tirnicah. Preprosto zato, ker so se v letih izkazale za prave.

Prireditelji so namreč ohranili dvojno nedeljsko izmeno posameznih predstav: prva bo na sporedu ob 16. uri, naslednja se

Donizetti 3 (tel št. 040370846) od ponedeljka do petka, od 9. do 17. ure, ali pred predstavo v Marijinem domu. Predstave bo tudi letos vsakokrat poživljala kratka animacija članov Š. C. Melanie Klein, prav tako bo tudi v letošnji sezoni razpis za likovni natečaj za domišljijko risbo z naslovom Moj najljubši gledališki junak: ob

deležen dovršene slovenščine (skrb za jezik je bilo namreč vedno vodilo pirediteljev Vrtiljaka). Profesionalni igralci bodo tako stopili na oder Marijinega doma čez mesec dni in januarja 2014. 20. oktobra bo namreč na sporedu predstava Ačih, ki jo bodo igrali člani ansambla Sentjakobskega gledališča Ljubljana, 12. januarja pa bo na vrsti igra Zvezdica zaspanka v izvedbi Mini teatra Ljubljana. Sezona se bo po tradiciji začela s predstavo domače produkcije.

Udeleženci MGŠ Matejke Peterlin, ki so poleti vadili v Linžgarjevem domu na Opčinah, bodo 29. septembra uprizorili igro Volk in kozlički; manjšim članom Radijskega odra, ki se na gledaliških deskah predstavljajo z imenom Slovenski oder, so prireditelji zaupali priredbo Miklavževanja z igro Duh po cekinih (1. decembra). Pred tem pa bo 10. novembra na vrsti Gledališče na vrvcu iz Nove Gorice, ki bo uprizorilo zimzeleno igro Ostržek. 16. februarja prihodnje leto bodo člani Gledališča Toneta Čufarja z Jesenic uprizorili Deklico v vlogi detektiva. Sklepno predstavo letošnjega abonmaja so pristojni zaupali igralcem L. G. Rado Mužan z Bleda, ki bodo postavili na oder prav tako znano igro Trije prašički.

Nadia Roncelli, Lučka Susič, Matej Susič, Marij Maver in Marjan Jevnikar (foto IG)

bo začela ob 17.30. Za abonmaje bodo zainteresirani plačali 35 evrov za prvega družinskega člana, za drugega pa je predviden popust (cena je 25 evrov); za ostale družinske člane bo vstop brezplačen. Za predstave bo vsekakor mogoče kupiti tudi posamezne vstopnice (8 evrov za prvega člana, 5 evrov za drugega člana družine): prireditelji sicer opozarjajo, da ta varijanta ni ugodna, če si družine nameravajo ogledati vsaj polovico predstav. Abonmaje je mogoče rezervirati oziroma kupiti na sedežu Slovenske prosvete na ul.

zadnji predstavi bodo risbe otrok razstavljene, najboljše tudi nagrane. Snovci Gledališkega vrtiljaka so se pri pripravi vsebine abonmajске ponudbe, ki jo je na plakate spretno zgostil in uprizoril grafični oblikovalec Matej Susič, držali ugotovitve, da imajo polprofesionalne oziroma amaterske gledališke skupine večkrat več posluha za gledališke potrebe otrok kot pa profesionalne. Prireditelji so se obenem držali načela, da bi otrok po končani predstavi nekaj odnesel s seboj in bil pri tem

Ob 75-letnici Mussolinijeve proglasitve rasnih zakonov

"Strahovi se ne razblinijo, vračajo se..."

Tistega dne je gospa Bruna Sevini začutila v sebi tesnobo. Stara je bila 15 let. Vpijajoča množica je natrpala veliki trg. Dostop do osrednjega prireditvenega prostora je ovirala prav tako truma ljudi. Mlada Bruna je zato prisluhnila njegovim besedam v neposredni bližini trga. "Zvok njegovih besed je prihajal do nas, nisem ga pa videla". To je bil 18. september 1938. "Takoj, ko je izustil svoje misli, se mi je izbistrila prihajajoča nevarnost. Bili smo lojalni italijanski državljani, davkoplačevalci, oblast pa nas je tako zmerjala. Spominjam se, da so se mi nekateri prijatelji Italijani takrat celo opravičili". Resnici na ljubo je parabola, ki se je tistega dne začela v Trstu, le polagoma drsela v zlo. "Res je, da so nam Židom odtlej prepovedali vstop v javno šolo, možnost učenja nam je bila vsekakor omogočena v naših židovskih šolah. Pri nas je takrat poučeval celo italijanski fašistični učitelj telovadbe, ki nas je uvajal v zakonitosti režima... Leta 1943 smo se imeli možnost, da se kot privatisti predstavimo na maturi. Opravila sem jo na znanstvenem liceju. Pa pomislite, kako protislovno zveni tale anekdota! V razredu smo med izpitnimi nalogami morali Židi sedeti ločeni od ostalih dijakov, da ne bi okužili italijanske rase, med odmorom pa smo se skupno družili na hodniku! Poglejte: verjamem, da je vsem znana navezanost Italijanov na nered in nespoštovanje zakonov v določeni meri omilila strogost režimskega rasističnega

prizadevanja. Sicer le do kapitulacije Italije septembra 1943". Takrat se je parabola rasne mržnje z nacistično okupacijo naših krajev, akcijami pripadnikov Salojske republike in kolaboracionisti sunkovito spustila v pekel. "Do meseca avgusta sem s svojo mamo in s svojo nono še bila v Trstu. Zaskrbljenost zaradi nevarnosti razpletov vojnih dogodkov je bila v naši družini še kako velika. Oče in ostali sorodniki so nas iz Italije takoj prišli iskat, da bi nas odpeljali na varno. Pomikali smo se vedno bolj proti jugu, da bi čim prej dosegli območja, ki so jih zavzele vojske. Žal se je zataknilo: mamo, nono in mene so aretirali, ko smo pribežale v kraj Cattolica v Romagni.

Čeprav so bili Salojci veliko bolj zagnani kot navadni pripadniki fašizma pred italijansko kapitulacijo, moram poudariti, da nas je pred nevarnostjo aretacije svaril karabinjski oficir. Italijanski nered namreč... V zaporu smo čakale na deportacijo v taborišče. Gotovo bi šle v smrt, če ne bi zopora bombardirala zavezniška letala, kar nam je omogočilo beg in... rešitev". Družina gospe Brune je bila izrazito tržaška: "Naj povem le, da je bil moj oče Dunajčan...", nam je rekla z rahlim nasmehom na ustih. V šolskih letih

in tudi po vojni je imela kar nekaj prijateljev Slovencev, "pred vojno smo imeli tudi hišno pomočnico Slovenko.

Poskušala me je naučiti slovenščine, a je bil zame ta jezik pretežak". Dobro pa se je naučila angleščine in je tako po vojni nekaj časa službovala v Zvezniški vojaški upravi, nato je odšla v Rim in se tam zaposlila na ameriškem veleposlaništvu. Po upokojitvi sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja je gospa Bruna

naučiti slovenščine, a je bil zame ta jezik pretežak". Dobro pa se je naučila angleščine in je tako po vojni nekaj časa službovala v Zvezniški vojaški upravi, nato je odšla v Rim in se tam zaposlila na ameriškem veleposlaništvu. Po upokojitvi sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja je gospa Bruna začela potovati. V Trst se ni želela takoj vrniti, saj bi jo rane na preživeto zlo, vojno, revščino in lakoto gotovo preveč skelele. "Nisem sicer vse svoje življenje posvečala tem bolečim spominom. Naskočili pa so me vsi hkrati danes, ko sem odkrila spominsko ploščo. Strahovi se ne razblinijo, vračajo se..."

Ob odkritju spominske plošče v sredo, 18. septembra, ki leži na kamnitem podu Velikega trga (najbrž je tovrstna izbira dokaj neposrečena, saj bi si zaslužila 'varnejšo' lokacijo) in spominja

na nečasten dogodek, ko se je fašizem z ducejem na čelu dokončno postavil na stran nacistične Nemčije glede židovskega vprašanja, je ganjena gospa Bruna držala za roko mladega učenca židovske šole Morpurgo. Ta generacijska poteza je bila po besedah podpredsednika židovske skupnosti Maura Tabora nujna zato, da se štafeta palice spominskega negovanja preda iz roda v rod: le tako bo mogoče odtrgati pozabi dejanje, posledice katerega so v razdobju nekaj let italijanskim Židom odprla vrata nemških lagerjev. Mussolini je zloglasne ra-

odnega doma leta 1920. "To je bil kraj, ki je Tržčane nagovarjal k skupnemu delu, ne pa k ločitvi in sovraštvu. Množica je takrat molče spremljala dogajanje, ki mu je osemnajst let potem sledila naša židovska tragedija". Podpredsednik je jasno poudaril posredno in neposredno odgovornost, ki jo je Italija imela pri rasistični politiki nacistične Nemčije: salojci in nacisti so se namreč pri množičnih deportacijah Židov naslanjali na seznam popisa pripadnikov židovskih skupnosti, ki so ga italijanske oblasti izvedle ravno leta 1938. Tabor je nato usmeril pogled v sedanost in ugotavljal, da sta nezaupanje in celo mržnja do pripadnikov različnih narodov še kako prisotna. Prav tako se krha medsocialna solidarnost. Tako kot je nekoč marsikdo molčal in s tem pripomogel k zmagi zla, tako je danes molk še vedno najzvestejši zaveznik ravnodušja. Tabor je ob koncu svojega posega obžaloval odsotnost najvišjih državnih predstavnikov, saj je bil dogodek na Velikem trgu ključnega pomena za italijan-

sočnost, kar sta storila tudi predsednica poslanske zbornice in predsednik senata. Napolitanovo sporočilo je na začetku slovesnosti prebral župan Cosolini. Predsednik republike je pozval, naj postavitev obeležja ne postane zgolj razlog za obhajanje spomina na proglasitev rasnih zakonov, ampak dogodek, ki naj danes spodbuja željo po sodobnem solidarnem državljanstvu v državi, ki naj še naprej ohranja kot temelj svoje biti enakost pravice in dostojanstva vseh. Župan je prav tako podčrtal pomen, ki ga aktivno državljanstvo ima pri premagovanju ravnodušnosti do sedanjih družbenih stisk. Cosolini se je nato navezal na zgodovinski oris obdobja, ki ga je le nekaj dni prej ob uradni spominski svečanosti v dvorani občinskega sveta podal zgodovinar prof. Michele Scarfati iz Centra za židovsko sodobno dokumentacijo iz Milana. Mussolini ni naključno izbral Trsta, da bi proglasil rasne zakone. Vedel je, da bodo ravno na tem območju njegove besede imele močan mednarodni odmev, kot se je dejansko tudi izkazalo. Takrat je bilo na Velikem trgu veliko

Židov, lojalnih italijanskih državljanov in tudi podpornikov fašizma. Na slovesnosti v občinski palači, ki sta jo priredila uprava in Odbor za mir Danilo Dolci, so bili prisotni tudi deželna predsednica Debora Serracchiani, predsednica pokrajine Maria Teresa Bassa Poropat, predsednik občinske skupščine Izток Furlanič, župan Cosolini in predstavniki krajevne židovske skupnosti, ki je bila pred zloglasnim letom 1938 tretja po članstvu, po Rimu in Milanu.

Foto IG

Foto IG

sko zgodovino. Resnici na ljubo je predsednik republike pisno opravičil svojo od-

V središču Trsta / Zveza slovenskih kulturnih društev

Slofest: praznik je uspel!

Sad enoletnega organizacijskega truda Zveze slovenskih kulturnih društev se je pokazal v izjemnem izboru kulturnih dogodkov, množici poslušalcev, številnih pohvalah,

manjšine ni tržaške kulture, obenem pa iskanje poti dialoga, kar je tudi bistvo Slofesta. Igor Tuta je poudaril, da "s Slofestom ne delamo čudežev, ampak to, kar bi morali ustvariti že pred leti v

Položaj, novinar Ervin Hladnik – Milharčič, kulturna posrednica Mouna Fares, povezoval pa je Massimiliano Schiozzi v sodelovanju s kulturnim društvom Cizerouno in Edizioni Comunicarte. Zelo prijetno je bilo ob srebanju kavnice – ponudil jo je Qubik caffè – prislunhiti različnim pogledom na Bartolov roman. Uvodoma so podali kratke

Sv. Mihaela, zvečer pa Harmonikarski orkester z zbori CarminAccordion.

Po sobotnem jutranjem foto orientingu za šole v organizaciji skavtov, tabornikov in planinskega društva, po vodenem ogledu slovenskega Trsta in literarnem aperitivu v Kavarni Tommaseo je posebno množičen odziv doživel nedeljski Art-sprehod z besedo in glasbo po krajih slovenske književnosti v Trstu, na katerem so nastopali člani tržaških slovenskih gledaliških skupin in gojenci Glasbene matice v režiji Danijela Malalana. Zelo prijetno je bilo se sprehoditi od trga Hortis do ul. Dei Rettori, Rusega mosta, ul. Cassa di Risparmio in končati na Kettejevem molu San Carlo ob glasbeni spremljavi in poslušanju odlomkov iz slovenskih romanov oz. poezij. Istega dne so zjutraj uradno predstavili

na veselih obrazih in v zadoščanju številnih mladih in manj mladih prostovoljcev, ki so ne-trudno delali za Slofest, roj dogodkov v srcu mesta. Od petka do nedelje je na Borznem trgu, pod belim šotorom, in na bližnjih ulicah kar mrgolelo ljudi, ki so z zanimanjem spremljali predstavitev, razprave, prislunhiti pevskim zborom in godbam, si ogledali razstavo in stojnice Slofesta ter si popestrili konec tedna. Program je bil res pester in je zato privabil tudi marsikaterega naključnega sprehajalca.

Najbolj slovesen in občuten trenutek je bil zagotovo v petek zvečer, ko je po Borznem trgu, pa vse do trga Unita' odmevala Vrabčeva Zdravljica, ki jo je zapelo več kot dvesto pevk in pevcev združenega pevskega zbora pod vodstvom Janka Bana, kateri je sledil zaslužno dolg in bučen aplavz. Uradno odprtje je povezovala Eva Ciuk. Po uvodni pesmi so spregovorili ugledni gostje, in sicer tržaški župan Cosolini, ministrica Republike Slovenije Tina Komel, predsednik ZSKD Igor Tuta, predsednica tržaške pokrajine Maria Teresa Bassa Poropat, predsednik SKGZ Rudi Pavšič in odbornika Antonella Grim ter Gianni Torrenti. Vsi govorniki so poudarili prizadevanje za sodelovanje slovenskih društev z večinskimi narodom, saj brez slovenske

središču mesta". Istega dne so se v jutranjih urah predstavili Slori, Sklad Mitja Čuk, Slov. I. K., Italijanska unija in Societât Filologjiche Furlane, medtem ko so popoldne v Občinski galeriji Arturo Fittke odprli skupinsko razstavo Kulturnega društva za umetnost KONS z naslovom *Dip-tih* kot Razdvojenost v manjšini in družbi.

Petkov popoldan je popestril "Kafe s knjigo", na katerem so številni poslušalci, tako v šotoru kot okrog njega, prislunhiti zanimivi diskusiji o delu Vladimirja Bartola, Alamut, med fikcijo in realnostjo. Alamut je bil pred kratkim spet ponatisnjen v italijanski jezik in doživel je pozitiven odziv mlajše generacije. V diskusiji so sodelovali zdravnica in psihoanalitičarka dr. Vlasta

pisatelj življenjepisa in se posvetili njegovi humanistični izobrazbi, saj je tekoče govoril sedem jezikov, bil je radoveden in se zanimal za naravoslovje, odlikovali pa sta ga tudi velika odprtost in naklonjenost različnim kulturam. Alamut so prvič objavili v La Repubblica leta 1938, a ni doživel velikega uspeha. Zanimivo je, kako je Bartol spremeni svoje vsakodnevno življenje v času fašizma v metaforo manipulacije, ki je še vedno aktualna, in jo z veliko fantazije postavil v daljne kraje.

Zbori so se izkazali tako na razpršenih nastopih na trgu Hortis, Trgu Venezia – ulici Diaz, v ulici Dante in ulici Cassa di Risparmio, kot tudi v soboto v šotoru. Najprej so bili na vrsti mladi iz Špetra, Nabrežine in z Vrha

razstavo fotografij Mario Magajna evropski fotograf v Trgovinski zbornici, še prej pa je bila v cerkvi Novega sv. Antona maša, ki jo je ob petju pevcev ZCPZ daroval letošnji novomašnik g. Klemen Zalar.

Na ulici Cassa di Risparmio so bile od petka do nedelje odprte stojnice, na katerih so se predstavile slovenske ustanove v Italiji, na isti ulici pa je bila razstava portretov slovenskih pesnikov in pisateljev iz Trsta, v sodelovanju s tržaško pokrajino in Fotovideo Trst 80.

Kdorkoli se je udeležil vsaj enega dogodka v Slofestu, se ni mogel načuditi brezhibni organizaciji in prostovoljcem, ki so vsak dan z nasmehom delili letake in razpoznavni znak Slofesta.

Metka Šinogoj

Konjeniki v Cerovljah

Praznik konjev v organizaciji Skvadre uoo

Podaljšani konec tedna med 6. in 8. septembrom je v kraške Cerovlje privabil veliko ljubiteljev ene najbolj očarljivih, občutljivih in hkrati močnih živali, kar jih je – konja. Slovensko amatersko konjeniško društvo Skvadra uoo je na konjeniškem prazniku *Konji na Krasu* postreglo s številnimi dejavnostmi v naravi, tako za pogumne, hitre in spretne jahače kot za tiste, ki smo konjskim igram samo ploskali.

Petkov popoldan je služil bolj za ogrevanje. Prihod konjenikov in kočij smo doživeli pod večer, da je bilo časa le za prve fotografije in večerni ples z glasbo. Dogajanje je v živo stopilo naslednji dan, ko smo lahko navdušeni obiskovalci prosili za jahanje v varnem spremstvu mojstrov, bolj turistično "nastrojeni" pa so lahko okolico opazovali kar sede na eni številnih kočij. Po jutranjem pohodu po bližnji okolici je

za konjenike v soboto popoldan zavelo tekmovalno ozračje. Med tekmami kočij in konjskimi igrami je bilo dovolj privlačnih prizorov tudi za najbolj adrenalinske oči. Hitrost in ek-spozivnost sta se mešali z elegantnostjo in koordinacijo, zato smo se spraševali, kdo v tem uigranem plesu pravzaprav vodi koga: jezdec konja ali obratno.

Nedeljsko jutranje pohajanje je popestrila zanimiva disciplina, orientacijski pohod za konjenike, ki je potekal pod strogim nadzorom žirije in po uradnih pravilih Mednarodne federacije turističnega konjenišva. Veliko zadoščanja smo imeli

tudi ljubitelji ljudskih iger, resni in bolj priložnostni kvartopirci, predvsem pa ženske predstavnice najslastnejše peke, ki so se potegovala za naj-slaščico

praznika.

Ob priložnostnih visokih škornjih, širokih klobukih in oprjetih usnjenih oblačilih je bilo dovolj dobre glasbe, med katero sta prednjačila country v izvedbi priznane skupine Carpool to Nashville in naravno-zabavna, za katero so poskrbeli domači Kraški muzikantje.

Društvo Skvadra uoo se v našem prostoru trudi za promocijo in valorizacijo konjeniške kulture. Na tržaškem Krasu se krepi dejavnost najemanja prostorov v konjušnicah za konjenike, ki ne morejo doma vzrežati svojega ljubljenačka, do bro pa je na tak način vzgajati k aktivni konjeniški dejavnosti in povezovanju ljudi s sorodnim zanimanjem.

Jemej Šček

Obvestila

Vincencijeva konferenca vabi člane, prijatelje in prostovoljce sorodnih ustanov na srečanje ob prazniku sv. Vincencija, v petek 27.9.2013, pri Šolskih sestrah, ul. Delle Doccie 34; ob 16. uri sv. maša, nato skupno premišljevanje, ki ga bo vodil g. nadškof A. Uran, o besedah: Zastonj ste prejeli, zastonj dajate. **Društvo slovenskih izobražencev** vabi v ponedeljek, 28. septembra, ob 20.30 v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 v Trstu na razgovor ob izidu knjige Trpljenje otrok v vojni, Sedemdeset let po zaprtju italijanskih taborišč. Sodelovala bosta avtorja, zgodovinarja Metka in Boris M. Gombač. Na ogled bo tudi razstava Ko je umrl moj oče, ki jo knjiga nadgrajuje.

Romanje v Medjugorje od 4. do vključno 7. oktobra letos. Potovanje z udobnim avtobusom, udeležba pri bogoslužjih. Za slovenske in italijanske potnike zadostuje veljavna osebna izkaznica. Vpis pri g. Darkotu za Goriško, tel. 0481 32121 in 3703201305, pri g. Jožetu Markuži za Tržaško, tel. 040 229166, in pri gospe Ani za Slovenijo, tel. 00386 5 3022503. **Poštena gospa** nudi oskrbo starejših ljudi v obliki izmenjave. Več informacij: 003852386744.

Darovi

Ob 1. obletnici smrti Regine Durcik daruje Sonja Ukmar 20 evrov za rojansko glasilo Med nami; za isto glasilo darujeta tudi Anita Podobnik 10 evrov, I. K. 20 evrov.

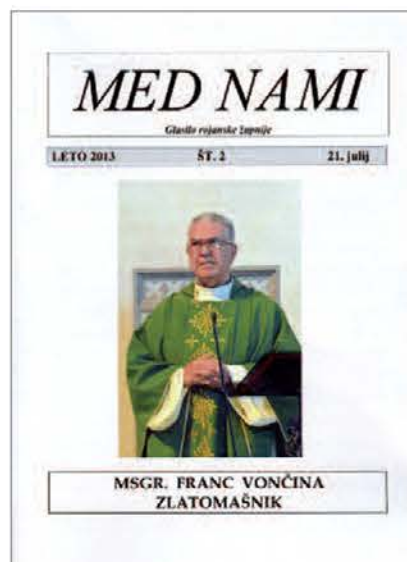
ROJAN Druga številka glasila Med nami

V znamenju zlatomašnika msgr. Franca Vončine

V toplih poletnih mesecih, ki so sicer že za nami, je izšla druga številka glasila rojanske župnije Med nami. Na naslovnici je fotografija priljubljenega msgr. g. Franca Vončine, ki je 30. junija praznoval petdesetletnico mašniškega posvečenja. Leta 1963 je bila njegova nova maša v rojanski cerkvi sv. Mohorja in Fortunata, kjer je letos ob prisotnosti številnih vernikov in slovesnem petju Rojanskega cerkvenega pevskega zbora pod vodstvom Zulejke Devetak daroval tudi svojo zlato mašo. Tako se na prvi strani glasila lastnoročno zahvaljuje vsem, ki so mu bili v teh letih zraven. Njemu je posvečeni prvih dvanajst strani brošure, v katerih so objavljeni tudi govor dr. Renata Štoklja, ki je med zlato mašo g. Francu Vončini čestital v imenu rojanske župnijske skupnosti. Slavje v čast zlatomašniku se je nadaljevalo v popoldanskih urah v prostorih Marijinega doma. Objavljen je tudi zapis oziroma priložnostni nagovor, ki ga je v imenu rojanske župnijske skupnosti napisala gospa Uča Trobec. Zapis zahtuje življenjsko pot slavljenca in

mačkoljanskega kulturnega društva. Tudi g. Dušan Jakomin je sobratu čestital v imenu Duhovske zveze. Po uradnem delu so se prijatelji zadržali ob bogati zakuski, čakalo pa jih je še presenečenje, saj se je družčine nenapovedano udeležil še upokojeni nadškof Uran. Dodati gre, da je Društvo Rojanski Marijin dom naročilo štiri osebne znamke ob petdesetletnici mašniškega posvečenja msgr. Franca Vončine.

Temu pomembnemu trenutku, ki ga je rojanska verska skupnost imela v poletnih dneh in ki so ga skrbno obe-

ležili v glasilo, sledijo še drugi zanimivi zapisi, kot na primer kratek članek o praznovanju zavetnikov sv. Mohorja in Fortunata, drugi del pripovedi Anamarije Volk Zlobec z naslovom Moja ortoška leta. V glasilo se oglašata tudi Bojana Don, ki se v zapisu Domov spominja vrnitve maja leta 1945 na Primorsk. Rojanski verniki so se ob deseti obletnici smrti g. Stanka Zorka spomnili na poseben način, in sicer z romanjem na njegov dom, Leskovec pri Krškem. V glasilo je tudi spomin na Matejko Peterlin Maver, ki je bila zelo aktivna v rojanski župnijski skupnosti, v društvu in zboru. O vedno bogatem delovanju društva Rojanski Marijin dom priča poseben razdelek. Glasilo dopolnjujejo še običajne rubrike in sporočila, ki med drugim potrjujejo širokosrčni odnos slovenskih vernikov do misijonskega delovanja. V pričakovanju letošnje tretje številke glasila Med nami voščimo članom društva dobro delo.

IG

Smrt vojnega veterana

Zapustil nas je John Earle

V Trstu živeči angleški časnikar in vojni veterani John Earle se je v četrtek, 19. septembra, tiho poslovil. Ob koncu maja si je doma zlomil kolk in je več mesecev preživel v bolnišnicah, vendar se je naposled vrnil domov in po malem obnovil stike s številnimi prijatelji in znanci po vsem svetu ter svoje delo ob računalniku. Do konca je bil bister in živahen, vendar je moral zaradi komplikacij pet dni pred smrtjo ponovno na Katinaro.

Earle je pri nas znan predvsem po svoji knjigi o "primorskih padalcih", ki je izšla v angleščini leta 2005, nato leta 2008 v italijanskem prevodu, leta 2009 pa pri tržaški Mladiki v slovenskem prevodu Nataše Stanič z naslovom Cena domoljubja. Z njo se je kot Anglež in kot soborec, saj se je kot pripadnik britanske vojaške misije dvakrat s padalom spustil v nekdanjo Jugoslavijo, poklonil idealistom, ki so prestali junško in tragično usodo zaradi svoje ljubezni do slovenskega naroda. Nanje je tako opozoril svetovno strokovno javnost.

Da bi njihov spomin in zgled ostala živa tudi med našimi ljudmi, pa je leta 1998 dal pobudo za spominske svečanosti, ki se okoli 11. novembra vsako leto odvijajo v Škrbini pri Komnu pred spominsko

ploščo, ki so jo padalcem postavili njihovi preživeli soborci in prekomorci. Ta slovesnost se je iz leta v leto bogatila z novimi pobudami in je danes pomembno in priljubljeno srečanje, ki se ga redno ude-

Foto IG

ležujejo tudi britanski in ameriški diplomatski predstavniki v Sloveniji. Na vseh dosedanjih 15 svečanostih je v lepi slovensščini spregovoril tudi on.

Rajni Earle je v Trstu živel od leta 1986, ko se je po upokojitvi naselil v mestu, kjer je tik po vojni spoznal svojo leto 2010 umrlo ženo Anno Mario Tiziani. Pred tem pa je opravil bogato časnikarsko pot. Rodil se je 30. januarja 1921 v kraju Crowborough v Angliji. Kot študent se je leta 1940 prijavil

v vojsko in služil v Afriki. Pri El Alameinu je bil ranjen, nato je v Kairu stopil v Upravo za posebne operacije (SOE) in bil kot kapetan dvakrat poslan v Srbijo, Črno goro in Bosno. Zadnje dni vojne in še leto zatem pa je bil obveščevalni oficir v Trstu.

Leta 1947 je doštudiral moderne jezike v Cambridgeu, nato pa se je kot časnikar zaposlil pri agenciji Reuters. Bil je dopisnik iz Bonna in Beograda, vodja zunanje-političnega uredništva v Londonu, dopisnik iz Rima, na koncu pa dopisnik dnevnika The Times iz Večnega mesta.

Earle je napisal nekaj knjig o italijanski politiki in gospodarstvu, že omenjeno knjigo o primorskih padalcih, angleško pisane vojne spomine Od Nila do Donave (Mladika, Trst

2010), za tisk pa je pripravljena še njegova angleško pisana knjiga zgodovinskih in biografskih skic o Trstu.

V Trstu, kjer živi tudi njegov sin z družino, medtem ko živi hčerka pri Pavii, je John Earle, ki so ga odlikovale izredna razgledanost, kritičnost, obenem pa iskrenost in prijaznost, navezal prijateljske stike tudi s številnimi Slovenci. Redno je poslušal naš radio in bral Primorski dnevnik ter v težavah čutil z našo skupnostjo.

ij

Tamaro 2

Je vsak angel strašen? Rilke, Tamaro, Sosič, Kosovel in še kaj

Goriškemu Chatwinu, ki se vsak teden sprašuje What am I doing here,

sem pred časom svetoval, naj si vendar prebere zadnjo knjigo Susanne Tamaro, ki je izšla že letos pozimi pri Bompianiju. Očitno me ni poslušal, saj bi jo drugače omenil v svojem obsežnem "Kaj sploh počnem tukaj..." Tako me je prisilil, da vdrem na njegov kulturno pesniški vrtiček. Dragi Jurij, preberi si vendar to knjigo, ne bo ti žal. Gre za pogumen, trd, odkrit življenjepis pisateljice, ki je s svojo uspešno Pojdi, kamor te vodi srce presegla petnajst milijonov prodanih izvodov. V kakih štridesetih jezikih.

"Ogni angelo e' tremendo", naslov je po Rilkeju, lepo zaokroži umetniški svet mladih let uspešne pisateljice od Kosovelovega Krasa do Devinskih elegij ob Holderlinu, Sabi, Vogheri, stricu Svevu, ki ga kliče Etore, ne s psevdonomimom Italo. Toda to zvemo seveda postopoma, ko nas mojstrsko sosledje priklene k branju. Brez šarmantnega leporečja, a v napeti življenjski zgodbi težkega otroštva z oddaljenimi starši. Pripoved je ovita v duhovito ironičen pristop. Venezianovi v Trstu in na Opčinah, strogo učenje, nato rimska izkušnja, začetek pisanja, duševna sprostitve na Krasu v Ko-

sovelovem znamenju. Srečanje v osmici. Prijateljstvo s kolegom Markom Sosičem, oba takrat na

režijski šoli, ona v Rimu, Marko v Zagrebu. Gmajna in burja, obiskovanje Kosovelove domačije čez mejo. Morda ju je gostoljubno sprejemala v sedemdesetih letih še Tončka s toplim jabolčnim strukljem.

Stihe iz Ostrih ritmov je imela Tamaro za svoje 'sveto pismo'. "Jaz sem zlomljen lok / Nekega kroga. / Io sono l'arco spezzato / di un cerchio. Sono la figura in-

franta / di una statua. E l'opinione taciuta / di qualcuno. / Io sono la forza / che l'asprezza ha schiantato. / In sem strta figura / nekega kipa. / In zamolčano mnenje / nekoga. / Jaz sem sila, ki jo / je razklala ostrina. /

Dejstvo je, da je Susanna Tamaro seznanila s Kosovelom milijone bralcev. V delu Anima mundi, kjer je že leta 1997 prvič objavila dva Kosovelova stiha, se je ukvarjala z Golim otokom, kot so ga doživljali italijanski idealisti. V zadnji knjigi bežno omenja zavest o fojbah, kot so jo doživljali otroci. Obakrat pa točno razlikuje zlo, ki ga povzročajo sprevržene ideologije, od duše naroda. Seveda bi Tamaro težko tako dojela Kosovelovo lepoto, ko bi ne, vsaj delno, obvladala slovensčine. Susanna Tamaro je pred leti obiskovala tečaj slovensčine na ljubljanski univerzi. To mi je zagotovila znana tržaška knjižničarka. Jurij, kaj meniš, sem lahko hvaležen Marku Sosiču, da je seznanil Susanno s Kosovelom? Obema pa še zlasti za njuni zadnji knjigi, Sosičeva je, kot veš, "Ki od daleč prihajaš v mojo bližino".

MO

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (19)

Mariza Perat

Marijino Celje nad Kanalom

Po prenosu Marijinega kipa v cerkev sv. Zenona so romarji cerkev in pozneje tudi ves kraj začeli imenovati "Marija Cel" oziroma "Marijino Celje nad Kanalom". Kot zanimivost naj omenim, da je izraz "Marijino Celje" prvi uporabil Prešeren v svojem sonetu, ko pravi:

"Mars' kteri romar gre v Rim, v Kompostelje, Al' tja, kjer svet' Anton Jezusa var' je, Trsat obišče al' svete Lušarje Enkrat v življenju al' Marij'no Celje".

Nedvomno sta ustanovitev samostojnega vikariata in imenovanje stalnega dušnega pastirja

za Lig in njegove zaselke bila izrednega pomena za versko, pa tudi za kulturno-družbeno življenje, vendar pa se pravo novo obdobje, ki bo Lig oziroma pozneje Marijino Celje privedlo do slave neslutnih razsežnosti, začne z umestitvijo Marijacejskega kipa, ko bo tu nastala sloveča božja pot. Romarji so v Marijino Celje prihajali z Goriškega, s Tolminskega, iz Brd, Beneške Slovenije, Trsta, pa tudi, zlasti v poletnem času, iz Kanalske doline. Še posebno veliko ljudstva se je tu nabralo ob glavnih cerkvenih shodih, in sicer na Vnebohodu, ko so župljani iz Kanala v procesiji prihajali v Marijino Celje, na nedeljo po prazniku sv. Ane, predvsem pa na praznik Imena Marijinega, ob obletnici prenosa Marijinega kipa v cerkev sv. Zenona. V spomin na ta dogodek je še danes glavni romarski shod na prvo nedeljo po prazniku Marijinega rojstva 8. septembra.

Zaradi naraščajočega števila romarjev so cerkev leta 1774 povečali. Prizidali so ji tudi dva zvonika. To pa ni bilo pogodu kanalskemu dekanu, ki je zato dal en zvonik podreti, češ, če ima farna cerkev v Kanalu en sam zvonik, zakaj naj bi podružnica imela dva?

Božjepotna cerkev v Marijinem Celju je še bolj

Cerkev v Marijinem Celju nad Kanalom z enim zvonikom

zaslovela, ko je Jožef II. ukinil Marijino svetišče na Sveti Gori. Takrat je Marijino Celje nekako nadomestilo Sv. Goro, še posebno, ko je kanalski dekan na dražbi za cerkev v Marijinem Celju kupil svetogorski oltar. Za vernike je svetogorski oltar pomenil toliko, kot da bi se svetogorska božja pot poistovetila z božjo potjo v Marijinem Celju in so zato v to cerkev še raje prihajali, in to tudi pozneje, ko so se romanja na Sveti Goro obnovila.

Poleg oltarja je dekan iz Kanala kupil še obhajilno mizo, dva kropilnika in tlak v prezbiteriju. Pri nakupu so ga velikodušno podprli grofje Rabatta, gospodje v Kanalu, ki so pomagali tudi

pri povečanju Marijacejske cerkve. Med njimi se je še posebno odlikoval grof Mihael Rabatta, sodnik v Kanalu, ki je kot zadnji svojega rodu umrl leta 1794 na praznik Marijinega Imena. Naslednji dan so ga pokopali pod glavnim oltarjem cerkve v Marijinem Celju. Rodbina grofov Rabatta je bivala v Kanalu od leta 1624 do 1794. Svojo rodbinsko grobnico so ti grofje imeli najprej v župni cerkvi v Kanalu, leta 1792 pa so jih, kot velike dobrotnike marijacejske cerkve, prenesli v Marijino Celje. Tu so pokopani pod glavnim oltarjem.

Kip, ki ga je gospod Andrej Blažič leta 1760 poslal z Dunaja, je sčasoma strohnul, saj je bil lesen. Zato je vikar Anton Ukmar, ki je Marijino Celje upravljal kar 54 let (1837-1901) in tu ustanovil tudi šolo, namesto kipa dal leta 1846 za veliki oltar napraviti podobo Marijacejske Matere Božje. Menil je namreč, da se bo ta dalj časa obdržala. Gospod Josip Milanič, ki je upravo Marijinega Celja prevzel leta 1907, je namesto podobe dal izdelati kamnit kip, ki pa danes stoji na cerkvenem pročelju. Kip po svoji podobnosti zelo ustreza tistemu, ki ga vidimo v avstrijskem Marijazelskem svetišču.

/ dalje

Dramska družina SKPD F. B. Sedej na Linhartovem srečanju
Predstava Umor v vili Roung se poteguje za matička

Kot smo že kdaj omenili, se je letošnja uspešnica Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, svojevrstna uprizoritev dela Achilleja Campanileja *Umor v vili Roung* v razgibani in nenavadni režijski postaviti Franka Žerjale, ki je ob sebi imel mlado asistentko Jasmin Kovic, vselej iščočo zmeraj novih, izvirnih zamisli, uvrstila v finalni del 52. Linhartovega srečanja, festivala ljubiteljskih gledaliških skupin iz Slovenije in zamejstva. Potem ko se je bleščeče predstavila s svojim črno obarvanim humorjem in absurdnimi situacijami na mnogih slovenskih odrih, med drugim tudi na jubilejnem, 10. Zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah, kjer je bila deležna prve nagrade v kategoriji odraslih skupin, jo bodo v četrtek, 26. septembra 2013, obžarile tudi odrske luči v Kulturnem domu v Postojni. V organizaciji Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in Občine Postojna bo namreč od četrтка, 26. septembra, do sobote, 28. septembra 2013, potekal finalni del vsakoletnega festivala ljubiteljskih gledaliških odrov. Na njem se bo namreč predstavilo sedem najboljših predstav, ki jih je izbral državni selektor Marko Bratuš med 27 predstavami, ki so se uvrstile na regijsko raven. Števerjanska uprizoritev *Umor v vili Roung* je sicer bila deležna nagrade kot najboljša predstava v celoti že na območnem segmentu tega festivala, Srečanja ljubiteljskih gledaliških skupin severne Primorske, katerega finalni del je bil spomladi v SNG Nova Gorica. Na letošnji festival se je na krajevni ravni prijavilo kar 125 predstav, kar je seveda zelo spodbudno, saj priča o izredno živahnem delovanju ljubiteljskih gledaliških skupin na Slovenskem. Selektor Marko Bratuš, dramaturg, režiser, scenarist in umetniški vodja Gledališča Glej, je za programsko knjižico festivala prispeval zapis, v katerem piše tudi: "V časih varčevanja, zmanjševanja, izgubljanja,

zniževanja, racionaliziranja in odpovedovanja z vseh strani poslušamo še o krizi moralnih vrednot. Govori se, da nismo poštene, da gleda vsak samo nase, da ni nikjer več sledi o kolegalnosti, solidarnosti ali celo, bog ne daj, tovarištvu. Vse to je najverjetneje res. Res pa je tudi, da obstaja neka skupina ljudi, ki s svojim zgledom te očitke postavlja na laž. Mogoče je teh skupin celo več, a jaz lahko govorim zgolj o skupini ljudi, ki sem jo videl na lastne oči – ljubiteljskih igralcih. To so ljudje, ki za gledališko umetnost, za svoje veselje in za razveseljevanje občinstva, letno na odru nesebično žrtvujejo ničkoliko v gledališču preživetih ur, vlagajo lastna sredstva za prevoze, izdelavo scene in kostumov, poslušajo številna nerganja sicer razumevajočih žena ali mož – in to samo zato, da bi se na koncu pred zvestim občinstvom predstavili s svojim novim izdelkom, v katerega so vliili nepregledne količine predanosti in ljubezni. (...) Te ljudi preprosto moraš imeti rad".

V to skupino ljudi nedvomno spadajo tudi naši zamejski gledališki ljubiteljski navdušenci; na Goriškem sta njihova najbolj zlahtna predstavnikoma dramski odsek PD Štandrež, ki je na Linhartovem srečanju leta 2004 s predstavo *Stara garda* Alda Nicolaja v ganljivi interpretaciji in režiji Janeza Starine prejel nagrado za najboljšo predstavo, in Dramska družina F. B. Sedej iz Števerjana, ki v teh letih ustvarjalno nenehno raste in se je letos izkazala kot skupina, ki si upa postaviti na oder tudi drugačno, nekonvencionalno predstavo.

Poleg sedmih predstav, ki se bodo potegovala za najvišja priznanja, matičke, si bodo gledalci v Kulturnem domu v Postojni, v spremljevalnem programu, lahko ogledali še tri predstave gostujočih skupin iz Bosne in Hercegovine, Hrvaške in Avstrijske Koroške. Ogled predstav je brezplačen.

IK

Premierka Alenka Bratušek si utira pot, da postane predsednica Pozitivne Slovenije

Predlog državnega proračuna za prihodnje leto skluden z merili EU

Vladi je po dolgotrajnih usklajevanjih stališč, mnenj, predlogov in tudi zahtev političnih strank, ki sestavljajo koalicijo levosredinske usmeritve, uspelo sprejeti predlog državnega proračuna za leto 2014. Ta osrednji finančni in politično programski dokument Slovenije za prihodnje leto predvideva, da bodo prihodki države znašali okoli 8 milijard evrov, v okviru teh možnosti pa naj bi se gibal tudi izdatki oziroma določala sredstva za njeno delovanje. V načrtovanem proračunu bo še vedno primanjkljaj, toda prvič po daljšem obdobju ne bi bil večji od treh odstotkov bruto domačega proizvoda. To pa je najvišja stopnja razmerja med prihodki in izdatki v proračunih držav članic, ki jih dovoljuje Evropska komisija.

Soglasje koalicije o predlogu proračuna pa seveda ne pomeni, da so se politične razmere v Sloveniji izboljšale. Še naprej jih navdihujeta in spodbujata kriza in bojazen državljanov, da se bo stanje v prihodnje lahko še poslabšalo. V letu 2014 bo državljan najbolj obremenil prihajajoči zakon o obdavčevanju nepremičnin, ki sicer že dalj časa vzbuja pridrške in ogorčenje nekaterih slojev prebivalstva. Upokojenci sicer ne bodo dodatno obdavčeni, zato pa vlada domnevno razmišlja o znižanju najnižjih plač. Le-te pa so že zdaj nizke, saj v nekaterih dejavnostih znašajo samo okoli 400 evrov bruto. Sedanje obupne razmere v Sloveniji je glasbenik Igor Der-

novšek v nekem sindikalnem časniku takole povzel: "Zdaj smo hlapci, politiki pa pajaci kapitala. Zdaj imamo krasni novi svet, hipermarkete in 250 programov na televiziji. Zdaj imamo socialne razlike, na cestah pa beračice in pohabljenke. Delo za nedoločen čas je za večino

Dr. Mojmir Mrak

mladih nedosegljivo, tisti, ki ga še imajo, pa morajo pristajati na sužnjelastniški odnos. Slovenija je v vsakem primeru močno napredovala - proti Kitajski". Vlada se na takšne in podobne izpovedi, ki pričajo o obupu mnogih, ne odziva in jih tudi ne komentira. Namesto državnega vpogleda v državo, ki jo upravlja oz. soupravlja, premierka izjavlja, da vlada uspešno deluje in tudi odpravlja krizo. Skupaj s finančnim ministrom Urošem Čuferjem javnost prepričuje, da ima Slovenija dovolj denarja za svoje potrebe do konca tega leta. Stanje v državi pa je pereče, na nekaterih področjih nemara kar dramatično. Vročična in zelo polemična je bila

izredna seja državnega zbora, na kateri so poslanci obravnavali likvidacijo dveh bank, Faktor banke in Probanke. Poslanci opozicije so zahtevali sezname tistih vplivnih posameznikov, ki so brez potrebnih jamstev v preteklosti v slovenskih bankah prejeli za okoli 8 milijard evrov nepoštenih oz. t. i. slabih posojil. Koalicija je vse zahteve, ki bi omogočile pregled stanja slovenskih bank zavrnila, tako da bančni sistem ostaja zelo boleča in kritična tema države. V sklopu bančništva naj omenimo, da tudi finančni minister Uroš Čufer ne vzbuja zadostnega in potrebnega zaupanja. Prišel je iz kroga vodilnih uslužbencev Nove Ljubljanske banke in je po prepričanju nekaterih poznavalcev razmer morda "oku-

žen" z razmerami v njej. Spričo omenjenega slabega delovanja finančnega ministra poslanska skupina SDS in zunajparlamentarna levica zahtevata, da odstopi. Vlada bo morala še v tem mesecu Evropski komisiji poslati seznam ukrepov za zaustavitev slabih gibanj in nasploh ukrepov, ki jih je sprejela zoper krizo v Sloveniji. Vendar ukrepov, zlasti tistih ključnih, ni pripravila. Nevarno je, da bi mednarodne finančne organizacije Sloveniji prenehale odobravati kredite, ker pač ni verodostojna država, ki bi zpolnjevala svoje obljube. Brez tujih posojil pa Slovenija naslednje leto ne bi mogla preživeti. Dr. Mojmir Mrak, ugleden finančni

strokovnjak, ocenjuje, da se potrebe po zadolževanju Slovenije na tujih finančnih trgih ocenjujejo na okoli 4,5 milijarde evrov. Dr. Mojmir Mrak je v sobotni prilogi časnika Delo, 7. septembra, še opozoril: "Ob prekinitvi dostopa Slovenije do sredstev na mednarodnih finančnih trgih - to pa žal za našo državo vse bolj postaja realnost - bi vse nas čakali zelo neprijetni časi, za katere bi bilo ključno drastično zmanjšanje vseh oblik javne porabe. Takrat ne bi bilo več časa za diskusije o tem, ali je to dobro ali ne, niti o tem, ali je to pravično ali ne. Streznitev bi bila mnogo bolj kruta od opozoril, ki so v preteklih letih prihajala tako iz domačih krogov kot tudi iz tujine. Lahko zatrdimo, da je politična trhlota sistema v Sloveniji tolikšna, da že ogroža obstoj države. Toda v političnih strankah kot da se tega ne zavedajo. Zdi se, da stranke bolj kot o krizi in težavah razmišljajo o novih predčasni parlamentarnih volitvah, ki naj bi razbistrile razmere v družbi in državi ter izbrale bodisi novo ali pa vsaj prenovljeno oblast. Premierka Alenka Bratušek se je odločila, da bo na bližnjem kongresu Pozitivne Slovenije kandidirala za njeno predsednico. Postavila se bo torej proti ustanovitelju stranke, ljubljanskega županu Zoranu Jankoviću. Toda on se bo zagotovo odzval na izzivi Alenke Bratušek, saj ima v stranki domnevno več privržencev in večjo podporo kot pa predsednica vlade. Najbrž bi bilo koristno, da bi o razmerah v državi spregovoril tudi predsednik republike Borut Pahor. Stanje je tako pereče in slabo, da kar kliče k njegovemu nastopu.

Marijan Drobež

Kratke

Duhovniški jubilej pesnika Vladimirja Kosa

V Dravljah v Ljubljani so 15. septembra s svečano sveto mašo, ki jo je vodil murskosoboški škof msgr. dr. Peter Štrumpf, počastili visoki duhovniški jubilej patra Vladimirja Kosa. V Murski Soboti leta 1924 rojeni Kos je namreč po študiju filozofije in teologije na Gregorijani v Rimu, kjer je bil posvečen v duhovnika, leta 1953 vstopil v jezuitski red in se odločil za misijon na Japonskem, kamor je prišel leta 1956 po daljšem bivanju na Irskem.

Pri Slovencih je Vladimir Kos znan predvsem kot pesnik in pisatelj. Kljub visoki starosti še vedno izredno aktivni avtor, ki je tudi sodelavec Novega glasa, je izdal veliko število pesniških zbirk, v katerih združuje eksotične daljnovežne motive in japonsko stvarnost s hrepenenjem po slovenski domačnosti. Kos je verjetno najvidnejši predstavnik slovenske izseljenske religiozne poezije.

V Dravljah so pesnika Vladimirja Kosa počastili tudi z odlično obiskano slavnostno akademijo. Igralec Pavle Ravnohrib je predstavil nekatere značilne Kosove pesmi, pisatelj Lev Detela pa je v posebnem predavanju razčlenil razvejeni Kosov pesniški svet poglobljene religiozne poezije v razponu v globalni svet in japonsko stvarnost - z navezavo na spomin na rodno Slovenijo - z močno duhovno konico v metafizično nadstvarnost. Župnijski zavod Dravljice, ki ga vodi p. Lojze Bratina DJ, je od leta 2008 do danes izdal niz novih Kosovih pesniških zbirk. Pred kratkim je izšla sedma Kosova zbirka te serije, ki ima naslov Pesmi ob tihomorskih valovih. Prireditev so z glasbenimi vložki popestrili orgličarji iz Škofje Loke.

Razstava 40-letnega ustvarjalnega dela in 75-letne življenjske poti prof. dr. Gabrijele Devetaka

Dne 20. 9. 2013 sta bila v Goriški knjižnici Franceta Bevka v Novi Gorici promocija oz. predstavitev zbornika novejših strokovnih in znanstvenih del in odprtje razstave o življenju in delu prof. dr. Gabrijele Devetaka ob praznovanju njegove 75-letnice rojstva. Uvodni pozdrav v imenu Mestne občine Nova Gorica je imela mestna svetnica novogoriške občine gospa Vida Škrj. O ustvarjalnem delu slavljence pa je celovito in objektivno spregovorila direktorica Goriške knjižnice gospa Irena Škarč. Poudarila je Devetakov opus objavljenih del v obliki strokovnih knjig, učbenikov, recenzij, znanstvenih in strokovnih prispevkov. Avtor je bil univerzitetni profesor na vseh štirih slovenskih univerzah in še dveh drugih slovenskih fakultetah. Kljub upokojitvi ga še vedno prosijo za predavanja marketinga na več slovenskih fakultetah. Njegova strokovna dela so javno dostopna na COBISS-u in zajemajo okoli 1200 bibliografskih enot. Uveljavil se je ne samo kot gospodarstvenik s 40-letno prakso, ampak tudi kot sodni izvedenec za inovacije in marketing. S pedagoškim delom je angažiran okoli 25 let.

Za plodno ustvarjalno delo je dr. Devetak prejel številna priznanja, nagrade, medalje in drugo. Od priznanj velja posebej omeniti najnovejše, to je plaketo Mestne občine Nova Gorica z grafiko priznanega umetnika Zmaga Posege. Ob podelitvi tega pomembnega priznanja so bili poudarjeni dosežki prof. dr. Gabrijele Devetaka na znanstveno-raziskovalnem področju in njegov prispevek k trajnemu razvoju in ugledu novogoriške občine. Devetakova pomembnejša znanstvena in strokovna dela ter marketinške modele citirajo številni strokovnjaki in znanstveniki na mednarodnih konferencah, v magistrskih in doktorskih nalogah ter drugi strokovni literaturi, vključno v učbenikih za dodiplomski in podiplomski študij.

Razstava o življenju in delu prof. dr. Gabrijele Devetaka bo v Goriški knjižnici trajala do 10. oktobra 2013.

Nemške volitve in slovenska kriza

Okrutna Angie, tretji del

Zmaga Angele Merkel na nemških volitvah seveda nima specifične teže samo za Nemčijo, ampak za celotno Evropo. Vključno s Slovenijo. Merklova je zasnovala politiko varčevanja in je zato najbolj zasovražena politična osebnost v številnih državah (seveda tistih finančno nediscipliniranih). Mnogi se bodo zato zmrdovali nad že tretjim mandatom nemške Angie. Nekaj takih bomo našli seveda tudi v Sloveniji. Takih, ki bodo risali Merklovi Hitlerjeve brčice, in takih, ki bodo govorili o nemških težnjah po "zasušnjevanju" Evrope. Floskule, ki gredo pač na mlin zdaj eni, zdaj drugi politični strani.

Merklova s Hitlerjevimi brčicami Politično sovraštvo do nemške kanclerke nima enotne ideološke podlage: ne sovražijo je samo social-demokrati, samo socialisti ali samo desno usmerjene stranke. Sovražijo jo po malem vsi v tistih državah, ki so danes na robu bankrota. To je samo še dodaten dokaz dejstva, da je tovrstno sovraštvo umetno oziroma predvsem zelo populistično. Značimo pri večjih državah: v Franciji so Merklovo sovražili na levi (v času, ko je bil predsednik Sarkozy): socialisti Hollande je zmagal volitve z obljubo o "manj varčevanja, več gospodarske rasti". Ta stališča pa je od izvolitve vse bolj začel mehčati in jih spreminjati. No, zelo podobno genealogijo odnosov z Evropo in Merklovo je

imela tudi sedanja slovenska vlada pod vodstvom Alenke Bratušek. Dokaz, da nasprotovanje Merklovi ni stvar ideologije (levica vs desnica) ali ekonomskih pogledov (poenostavljeno keynesianci vs liberalci), ampak notranjih političnih računov, je Italija: največji nasprotniki Merklove na Apeninskem polotoku niso v levo-sredinski Demokratični stranki, ampak v samodeklarirani zmerni desnici Berlusconijevega Ljudstva svobode (oz. prenovljene stranke Forza Italia): to, kar so v Franciji zagovarjali socialisti (da gre namreč za nemški interventizem v skupno evropsko ekonomijo), so v Italiji zagovarjali Berlusconijevi "zmerni desničarji". Zadeva je (populistično) prišla celo tako daleč, da so po zmagi italijanske reprezentance proti Nemčiji v polfinalu nogometnega EP 2012 (nekateri) italijanski mediji pisali o tem, da je Balotelli (Nemcem je takrat dal dva gola) primazal zausnico Merklovo. Smešno.

Kdo je vse kriv?

Kaj ima to skupnega s slovenskim stanjem duha in z razpoloženjem do Merklove? Zelo preprosto: tudi v Sloveniji je veliko takega cenjenega populizma, ki ga stranke po potrebi rade jahajo. Dokaj pomemben delež javnega mnenja namreč precej nekritično govori in piše o apokalipsi EU na podlagi tragičnih grških scenarijev, na podlagi hude ekonomske krize Por-

tugalske in nejasne usode Cipra. In za vse to je seveda dejstveni krivec isti subjekt v različnih preoblikah: enkrat Angela

Merkel, drugič trojka, tretjič divji kapitalizem. Žal za vsem tem besom, ki je glede na sedanje stanje upravičen, manjka kanček analitičnega razmišljanja: Merklova kriva, da je grška socialna država, ki je bila do leta 2008 brezplačni servis za državno upravo, bankrotirala? Je trojka kriva, da se je Portugalska igrala s svojimi javnimi financami? Je divji kapitalizem kriv, da so Španci in Ciprčani spravili na kolena svoj bančni sektor? In če združimo vse naštet: so tuje entitete iz Bruslja krive, da je Slovenija danes tista država, kjer najbolj skokovito raste proračunski primanjkljaj in ki se najtežje zadolžuje na mednarodnih trgih? Bodimo resni, no.

Objektivna dejstva

V Sloveniji za sedanjo krizo ne nosi primarne krivde niti preobsežni državni aparat, ki bi ga bilo potrebno vsekakor racionalizirati (od začetka krize leta 2009 se je kljub vsem napovedim o varčevanju število zaposlenih v javni upravi povečalo za več kot 5 tisoč enot). Glavno krivdo nosi sprega bančnega, podjetniškega in političnega sveta, ki je dopustila milijardni odtok denarnih sredstev iz bank za zelo tvegane oziroma "nemogoče" kredite. Čudno je zato poslušati kritike na račun Evrope, glede na to, da so bili vsi

vzvodi finančne oblasti (banke in velika podjetja) stalno v slovenskih rokah. Če se moramo danes pokoriti strogim bruseljskim diktatom, je zvrčanje krivde na Merklovo zelo dvolična igra.

Analitično sicer ne moremo mi- ugotovitve, da so porajanju krize botrovali tudi zunanji ele-

Angela Merkel

mentu, so v nekaterih državah začeli (naduto) razmišljati, da ista valuta pomeni nekoliko splošno tudi isto gospodarsko moč. Evro bi moral biti sredstvo za poenostavljeno trgovanje med članicami evroobmočja in znak enotne in močne gospodarske valute pred globalnim svetom. Danes igra žal predvsem vloga

valute, ki je edina rešilna bilka za številne šibke in nestabilne države pred breznom anarhije. **Kje je tukaj Slovenija?** Kje se torej skriva Slovenija v tej makrosliki? Odlično sintezo je v svojem komentarju na portalu Siol našel Uroš Urbas, ki postavlja kot nasprotje zmagoslavju Merklove v Nemčiji slovensko stanje, je Nacionalni preiskovalni urad prejšnjo soboto izvajal preiskovalno akcijo v dveh stebrih slovenskega nacionalnega interesa, v pisarni direktorja največje banke NLB, ki ima v svo-

jem portfelju več kot dve milijardi evrov kreditov najslabše kakovosti, in v Mercatorju, nekdanji roži na gumbnici slovenskega gospodarstva, ki je danes prezadolžena in v hrvaških rokah Ivice Todorica (prodaja je bila sklenjena pred nekaj meseci za precej nižjo ceno od tiste, ki jo je bil Todoric pripravljen izplačati pred kakim letom).

Da pojasnimo: kljub vsem objektivnim okoliščinam, ki so pripomogle k vrtoglavi krizi, najdemo največje krivce za sedanje stanje doma, v Ljubljani. Ko je Merklova že tretjič zmagala na volitvah in je nemško gospodarstvo začelo ponovno rasti, se je v Sloveniji še enkrat več kazala beda "nacionalnega interesa". Preiskovalci namreč sumijo, da je sedanji predsednik uprave NLB Janko Medja v času, ko je bil član uprave Unicredit Slovenije, zlorabljal notranje informacije za kupoprodajo delnic Mercatorja. Politična poznanstva, netransparentni posli, klientelizem: to je v veliko večji meri vplivalo na razkroj slovenskega gospodarstva kot pa zunanji dejavniki. Slovenske banke so v slovenski (državni) lasti, paradni konji slovenskega gospodarstva so (bili) v slovenski (državni) lasti. Čas bi bil, da to boleče dejstvo slovenska javnost sprejme: tarnanje nad okrutnostjo kanclerke Angie slovenskega gospodarstva ne bo pripeljalo na zeleno vejo.

Andrej Černič

Ob premieri SNG Nova Gorica / Pogovor z režiserjem Janezom Pipanom

S Timonom Atenskim se zazreti v naš čas

V Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica je že vse pripravljeno za slovesen začetek nove gledališke sezone, ki jo letos označujeta kar dva pomembna mejnika, dvajsetletnica odprtja nove gledališke stavbe v Novi Gorici in desetletnica statusa državne ustanove. Pod naslovom Različno pravično bo igralski ansambel z osmimi premiernimi uprizoritvami klasičnih in sodobnih avtorjev in ustvarjalnih estetik, pod taktirko režiserjev starejše in mlajše generacije, skušal s raznih perspektiv raztolmačiti, kaj je prav, kaj je pravično. S tem temeljnim vprašanjem se ukvarja človek na vsakem svojem koraku in je zato ta tematika nadvse pravična in seveda zmeraj aktualna. Nedvomno se za gledalce, ki radi zahajajo v gledališke dvorane, ker čutijo potrebo po notranji obogatitvi in umetniškem užitku ob razglabljanju različnih vsebin, pa tudi za tiste, ki so se letos prvič odločili za vpis gledališkega abonmaja, obetajo nadvse zanimiva srečanja z gledališkimi izpovedmi. Prav zato bi morali v ta novogoriški Talijin hram, ki nam je zemljepisno tako blizu, bolj pogosto zahajati tudi "zamejski" Slovenci iz Gorice, saj njegov premišljeno izbrani repertoarski program nedvomno zlahkni kulturno ponudbo "skupnega goriškega prostora".

V prejšnjih tednih so v SNG Nova Gorica zelo intenzivno potekale dopoldanske in večerne vaje za uvodno predstav, tragedijo o denarju, *Timon Atenski* Williama Shakespeara in Thomasa Middletona, katere premierna uprizoritev je na sporedu v četrtek, 26. septembra 2013. Režijsko palčico pri njej suče režiser Janez Pipan (Novo mesto, 1956) - od l. 1994 do l. 2008 ravnatelj ljubljanske Drame, sedaj v glavnem na "hišni" režiser v SLG Celje -, z veliko režijskimi izkušnjami v raznih slovenskih gledališčih in kar nekaj pomembnimi nagradami. Med te spada Borštnikova nagrada l. 1993 za režijo uprizoritve Krst pri Savici Dominika Smoleta, ki je bila prva predstava v novem gledališkem posloju v Novi Gorici. Selitev iz tesnih, sicer z umetniškimi izkušnjami nasičenih prostorov v Solkanu je nedvomno značila začetek nove rasti Primorskega dramskega gledališča, na katerega so - ali bi morali biti - ponosni vsi prebivalci Goriške, zaradi vrhunskih predstav, ki so zaznamovale to njegovo umetniško obdobje.

Med eno in drugo utrujajočo vajo drame *Timon Atenski* smo se prejšnji četrtek srečali z režiserjem Pipanom, saj je zelo prijazno sprejel povabilo na pogovor za naš tedičnik, za kar se mu

prisrčno zahvaljujemo in mu želimo še veliko ustvarjalne energije pri uresničitvi prihodnjih umetniških načrtov.

S kakšnimi občutki ste se po dvajsetih letih vrnili v novogoriško gledališče in kakšen se vam zdi današnji igralski ansambel v primerjavi s tedanjim?

Vrnil sem se z veliko treme, po drugi strani pa tudi radovednosti, kaj se je v dvajsetih letih spremenilo in zgodilo novega. Mnoge stvari so pravzaprav enake, kar je presenetljivo. Včasih sem med vajo imel občutek, kot da samo nadaljujemo delo pri novi uprizoritvi, po nekem krajšem premoru, in da je Krst pri Savici bil ravnokar na odru. Skratka, delovne navade, način dela, vse to, kar je v gledališču neka tradicija, neki standard, del nekkih ritualov, navad, vse to je enako, kot je bilo. Ne glede na to, da so se ansamblu pridružili novi ljudje, da so nekateri, s katerimi sem takrat delal, upokojeni. Vsi smo se pač postarali za dvajset let: to je edina velika sprememba!

Je morda vzdušje v tem primorskem gledališču med študijem predstav drugače kot v kakšni drugi gledališki hiši v osrednji Sloveniji?

Sam pri delu ne delam razlik. Svoje delo organiziram in peljem na podoben način pri vsaki uprizoritvi. S tem principom seznanim ansambel vedno na začetku Studija, če ga še ne poznajo, in potem delamo uprizoritev. Predstava je tista, ki definira in tudi narekuje tempo in način dela ter njegovo organizacijo, ne glede na to, v katerem gledališču se to dogaja. Seveda, jasno, da so različne, vedno so, to je normalno. Vsako gledališče je posebno, individualno, zakaj bi vsi delali na enak način!

S kakšnim pristopom ste se lotili študija tega klasičnega dela, ki ponuja veliko vsebinskih vzporednic z današnjim časom?

Timon Atenski je Shakespeareova drama iz njegovega poznega, zadnjega obdobja ustvarjanja. Napisal jo je skupaj s Thomasom Middletonom; to so sedaj strokovno tako rekoč nesporno

potrdili. Delo je ostalo nedokončano in v času Shakespeareovega življenja verjetno neuprizorjeno. Skratka, ni podatkov o tem, da bi bila kakšna uprizoritev, ki bi jo Shakespeare doživel.

Foto: SNG Nova Gorica / Foto atalja Pavlič - Zvezdilov

Dolgi dve stoletji je bilo skoraj pozabljeno; na gledališke odre je suvereno stopilo šele v drugi polovici dvajsetega stoletja, ko je

evropsko in tudi ameriško gledališče v tem besedilu odkrilo neko posebnost po tematiki, po načinu, kako je napisano. Tisto, kar je morda najpomembnejša posebnost med Shakespeareovimi teksti, pa je, da se ta drama navdihuje v neposrednem življenju tedanjega Londona. Kljub temu da je Shakespeare vzel zgodbo iz antike, jo je potem že takrat dramatičiral na tak način, da je zlahka prepoznati v njej dogajanja tistega časa. Predvsem imam tu v mislih rojstvo, nastanek kapitalizma, vpliv denarja na življenje ljudi, države, nastanek tega divjega, surovega kapitalizma, ki ga je Shakespeare doživljal na lastni koži, ker se je tudi sam ukvarjal z nekimi posli. Tudi bankrotiral je skupaj z očetom. Skratka, vse to je zanimivo in pravzaprav je ta snov zelo zanimiva tudi danes. Zato sem se odločil, da dramo, dogajanje, postavim v sodobni, današnji čas.

Koliko bo v predstavi vaše umetniške interpretacije te žal vse bolj aktualne tematike o kopičenju kapitala, o bankrotiranju ...

Uprizoritev bo seveda moja interpretacija teksta. Ampak nisem spreminjal Shakespeara, spreminjal sem samo strukturo uprizoritve. Ker je to nedokončan tekst, ga je seveda potrebno vedno, pri vsaki uprizoritvi, na neki način urediti: režiserjeva naloga je sicer že sa-

ma posebej taka, da to gradivo uredi. Skoraj nemogoče ga je urediti dobesedno tako, kot je objavljeno. Jaz sem to naredil mogoče radikalneje, se pravi bolj avtorsko, ampak vendarle na tak način, da besedila samega nisem spreminjal. Skratka, neko današnjo zgodbo povem s Shakespeareovimi in Middletonovimi besedami. In te besede so take, kot bi jih avtor napisal danes.

V zvezi z besedilom, kaj menite vi o izdanem prijateljstvu, nehvaležnosti, o tej levitvi človekoljuba v ljudomrzneža? Kaj ste ob razvijanju vsebine najbolj poudarili?

Glavni junak je seveda neke vrste posebnost. Živi v dveh skrajnostih: najprej kot bogataš in velik filantrop, potem ko bankrotira in ko ga prijatelji zapustijo, ko ga izdajo, se sam odloči za neko drugo skrajnost, mizantropijo, ljudomrzništvo, za umik iz družbe v samoto, da bi na ta način pokazal tej skorumpirani družbi z razpadlimi vrednotami in medčloveškimi odnosi, kakšna je, da bi se ji na neki način maščeval. Seveda je treba to protagonistovo situacijo vendarle gledati z več plati, namreč ni vse skupaj tako enostavno. Navsezadnje je za vse, kar se mu zgodi v življenju, kriv sam. Težko je pač danes sočustvovati s človekom, ki je obogatel, recimo, z mahinacijami na borzi, potem ko bankrotira, pa išče pomoč, solidarnost, sočustvovanje. Težko pač sočustvujemo s takim človekom! Junak drame *Timon Atenski* je take vrste človek, zato je še posebej izziv uprizoritve prav ta, kako ga vendarle nekako približati ljudem, da ne bo odbijajoč, da ne bo samo odvraten, ampak da bodo v njem uzrli tu-

di človeka. S tem se nekako ukvarjamo in poskušamo, ne da bi umilili to dramo, njeno sporočilo in njene ostrine, vendarle približati tega junaka našemu, današnjemu razumevanju oz. da bi morda skozi njegovo zgodbo, skozi to, kar se njemu dogodi v življenju, drugače lahko pogledali na to, kar počnemo sami.

To je nekako sporočilo, ki ga želite dati?

Ja, če nam bo seveda uspelo. Ste ob skorajšnji premieri zadovoljni z opravljenim delom?

Ni še trenutek, da bi lahko rekel, ja ali ne. Absolutno do premiere moram ostati nezadovoljen. Ogromno dela nas še čaka v zadnjih dneh Studija. Predstava se pravzaprav šele zdaj sestavlja. Nismo je še "spustili" preko odra v celoti. Še vedno jo izdelujemo po segmentih in bo potrebno še nekaj dni zelo zbranega in poglobljenega garanja, da bomo ugotovili, ali je vse na svojem mestu, tako kot smo si zamislili v začetku. Trudimo se pač, da bi tako bilo. Imam pa vendarle dober občutek, na prvem mestu zaradi ansambla, ki je izjemno poštřtvovalen s protagonistom na čelu, nosilcem naslovne vloge, Binetom Matohom, ki po mojem ustvarja eno izmed svojih največjih igralskih stvari v karieri. Nekako se tudi potrjuje, da besedilo deluje zelo sodobno, komunikativno, da je v njem kljub tem težkim temam veliko humorja in na drugi strani pa tudi zelo hudih ostrih človeških situacij. In ta uprizoritev je nekako montaža teh prvih, montaža, ki pričakuje aktivnega gledalca, se pravi gledalca, ki bo s svojimi mislimi sodeloval v razvoju zgodbe in te povezave z življenjem nenehno iskal, pač na podlagi tega, kar mu mi predlagamo.

Morda bo še sebe uzrl v tem. Morda, morda...

Iva Koršič

Ljubljana / Rožančeva nagrada
Dobitnik je Alojz Ihan

Letošnja Rožančeva nagrada gre v roke Alojzu Ihanu (na sliki) za zbirko *Državlanski eseji*. Ihan je po razglasitvi v Cankarjevem domu za STA dejal, da je namen njegovih esejev provokacija bralca, da bi začel razmišljati o sebi in svoji vlogi v družbi. Poleg nagradjena sta bila za nagrado nominirana še Marcel Štefančič jr. in Igor Škamperle. Ihan v delu *Državlanski eseji*, ki je bilo za nagrado nominirano že lani, s pronicljivo neposrednostjo sooči le na videz uspešno zgodbo slovenske tranzicije z vprašanjem s strani političnih elit še vedno kolektivizirane odgovornosti in družbene solidarnosti. Rdeča

nit nabora 11 esejev je vprašanje morale, o kateri avtor premišljuje brez vrednostnih opredelitev, zgolj kot o "fiziološkem naravnem pojavu", objektivno in stvarno, piše v obrazložitvi nagrade.

slovenske tranzicije le relativno vzdržljiv barvni premaz, ki se svoji odločljivosti ne more več izogniti".

Nagradjena za nagrado za najboljšo esejistično zbirko so razglasili po pogovoru, ki ga je z nominiranci vodila Ignacija J. Fridlh. Odločitev je podala žirija v sestavi Edvard Kovač, Fridlhova, Barbara Poglačnik,

zaradi utopičnega mišljenja, da nas bo kolektiv rešil, prelagamo odgovornost na druge. Kot je pojasnil, v svojih tekstih rad provocira, ob čemer je dejal, da je to smotno v slovenskem prostoru, saj da je "naša večšina, da spregovorimo le takrat, ko se z nečim blazno ne strinjamo". Tudi svojim študentom mora za odprtje razprave vedno ponuditi nekaj, s čimer se sploh ne strinjajo. Škamperle, nominiran s knjigo *Endimionove sanje*, se je v pogovoru s Fridlhovo dotaknil fenomena mitov. Kot je dejal, pa tudi zapisal v svojih esejih, "mit sicer ne govori resnice, vendar ne laže". Štefančič, ki se je za nagrado potegoval z delom *Zakaj si življenje zasluži, da ga izgubimo*, v katerem so zbrani nekateri pomembni ljudem v človeški zgodovini, pa se je razgovoril o problemu svobode. Kot je dejal, je večina odličnih piscev bila deležna silnega trpljenja, iz katerega so črpali navdih, omenil pa je tudi težavo tipkalnih strojev, ki jo je po njegovem mnenju rešil računalnik. Nagrado, poimenovano po pisatelju Marjanu Rožancu, so Ihanu izročili 21. septembra na Trubarjevi domačiji.

Ihanovi *Državlanski eseji*, ki so izšli lani pri študentski založbi v zbirki Koda so, kot še piše v obrazložitvi, "krik po civilnem razmišljanju, ki si v naši postsocialistični javni sferi ni našlo domovinske pravice. Avtor z duhovito in na realnih tleh stoječo neposrednostjo pokaže, kako in zakaj je bila na videz uspešna zgodba

Milček Komelj in Miha Pintarič. Žirija je nominirana dela izbrala izmed 17 esejističnih del.

Ihan je dejal, da je "naš največji greh kolektivizem", saj

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria-Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tedičnika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tedičnik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 24. septembra, ob 14. uri.

Otožna lepota rezijanske doline (2. del)

Ta lipa pot

Solbica ali v italijanščini Stolizza je eden izmed petih glavnih zaselkov v Reziji in obenem najvišje ležeča vas v tej dolini. Nekako priljubljena na kamnito pobočje, strnjena, kot bi se hotela ubraniti mraza in samote. Stari del vasi je kar lepo ohranjen, otroške risbe, razpostavljene po dvoriščih in ob poteh, pa so nam dajale vedeti, da je vas še vedno živa. Zanimivost, na katero so krajanji ponosni, je Muzej brusarjev, ki je našel svoj prostor v stari vaški šoli, v njem pa lahko najdemo pričevanja o težki zgodovini kraja. Rezijani namreč doma niso imeli možnosti za zaposlitev, hodili so po svetu, iz kraja v kraj, kot brusarji, vodovodarji, popravilci loncev in dežnikov. Življenje jih je sililo s trebuhom za kruhom, vsak se je izuril v kakem poklicu, znanje pa je prehajalo od očeta na sina, od sosedu na sosedu. In tako je naneslo, da se je v Solbici največ moških odločilo za poklic brusarja. Med sprehodom po vasi me je presenetilo kar nekaj napisov v rezijanščini, tudi pravljica o lisici in petelinu je bila na velikih panojih napisana v rezijanščini, zraven pa še v italijanščini in nemščini. Mojo pozornost pa so pritegnili tudi kamniti, rekla bi kar 'kraški' portali, ki so se ohranili ob vhodu na

nekatero br'jače. Taka struktura stoji tudi pred spomeniško zaščiteni hišo družine Lettig "Casa Lettig". Portal, edino tegale smo si lahko ogledali, kajti stanovanjcev nismo hoteli motiti, je iz leta 1775, je v obliki kamnitega loka ter popolnoma enak kraškim portalom, ki smo jih vajeni Primorci. Tudi hiša sama je arhitektonsko zelo zanimiva. Nahaja se v najstarejšem delu naselja, ki mu domačini pravijo Ves, njena zunanost pa že na prvi pogled priča o bogati preteklosti. Ljudsko izročilo pravi, da je bila to Hiša menihov. Po vsej verjetnosti so tu bivali nekateri menihi iz samostana v Mužcu, ki so skrbeli za duhovno življenje krajanov.

Na nedeljo, ko smo jo obiskali, je bila Solbica polna življenja, na vsakem koraku je bilo videti, da živijo tu tudi mladi in otroci. V vaškem bifeju, kjer so se vsi med seboj poznali in veselo kramljali, pa je bilo vzdušje domače, rekla bi družinsko, in slišati je bilo tako rezijansko kot furlansko govorico.

Ta lipa pot je lahka, skoraj popolnoma položna krožna pot, ki se začne in konča v naselju Solbica in je uradno odprta od aprila do konca oktobra, pa čep prav je ob lepem vremenu prehodna tudi v pozni jeseni. Izletnikom, primerna je tudi za družine z otroki, ponuja dve

možni varianti, in sicer krajši, pet kilometrski krog, ter daljšo, deset kilometrov dolgo turo, ki je seveda lepša, saj nas popelje tako po levem kot desnem delu doline. Izvedba poti, katero se da v celoti opraviti tudi na konju ali gorskem kolesu, je delo vaškega združenja ViviStolizza, vključena pa je v mednarodni projekt Giro dei Parchi. Pot se vije po pobočjih, ki obkrožajo Solbico, po stezah, ki so jih nekdanje uporabljali domačini za pašo, delo v gozdu ali enostavno za premikanje od zaselka do zaselka. Narava je divja in neokrnjena, prevladujeta borov gozd in skala, hodimo pa tudi mimo opuščeni staj in pašnikov. Ves čas se nam odpira čudovit razgled na pogorje Kanina in hudourniško dolino, posebno slikovit pa je sam začetek poti, ki nas v nekaj minutah popelje po izredno divji, skalnati pokrajini do čudovitega slapastega pada, kjer se po-

tolmune ter z nebeško modrino obarvala mrzlo in čisto studenico, ki nam v toplih dneh nudi tudi prijetno osvežitev. Lep začetek za pot, ki veliko obeta. In ko hodimo po borovem gozdu in razmišljamo o življenju med skalami in previsi, o dolgih, temačnih in vlažnih zimskih dneh, nam gotovo ni žal, da spoznavamo dolino, ki je v celoti drugačna, posebna, edinstvena.

Drugi, neokrnjen vodotok, ki ga tu srečamo, nosi ime Malicen, tu je tudi izvir pitno vodo; z možem pa si nisva mogla kaj, da si ne bi sezula sandalov in za nekaj sto me-

trov sledila potoku navkreber ter uživala v svežini in lepoti njegove strme, divje in ponekod nedostopne struge.

Čeprav že na pragu jeseni, je bila nedelja, ki sva si jo izbrala za izlet, soparna, zato sva kar dolgo, celo predolgo namakala noge, ko sva prišla do konca petkilometerske ture, pa se je dan zato že nagibal k večeru. Predala sva se in se mimo stare tovarne apna vrnila po cesti v Solbico. Vrnila se bova spomladi, sva odločila. V to dolino, kjer so vršaci Kanina že tako skrajšali dneve, da je bila slutnja zime v začetku septembra ves čas prisotna. Ko pa se bo sneg talil in se bo Rezija znova prebujala, bodo njeni vodotoki prekipevajoče polni in hoja po Ta lipi poti bo še veliko bolj zanimiva.

Suzi Pertot

Razstava o aleksandrskih v Prvačini v spomin na Andreja Malniča

V Prvačini so minulo soboto, 21. t. m., odprli novo razstavo o aleksandrskih, ki je bila posvečena nedavno preminulemu direktorju Goriškega muzeja Andreju Malniču. Razstavo je pripravilo krajevno Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrskih, ki ga vodi Dejana Baša in prav ona se je v svojem nagovoru spomnila gospe Dorice Makuc iz Gorice ter Andreja Malniča z besedami: "Hvala vsem, ki ste se udeležili današnjega odprtja razstave! Razstavo Življenjske zgodbe aleksandrskih posvečamo pokojnemu Andreju Malniču, etnologu in večletnemu direktorju Goriškega muzeja. Andrej se je ves čas zavzemal in nas podpiral pri ohranjanju kulturne dediščine aleksandrskih. Z njegovimi zamislimi, pripravljenostjo pomagati ter z vsem svojim znanjem in izkušnjami je veliko prispeval društvu. Podpiral nas je pri vsaki aktivnosti, ki smo si jo zažrtali in, lahko rečem, tudi uspešno izpeljali v našem društvu. Spominjam se dne, pred kakšnim dobrim letom, ko sva si tukaj na placu ogledovala hišo in mi je z vsem svojim žarom rekel: 'Ta hiša ne more biti samo muzej, v njej moramo narediti še stanovanje, kjer bodo mladi raziskovalci preučevali našo dediščino'. Kako zelo smo ga pogrešali, ko smo pripravljali tokratno razstavo! Ni bilo njegovih spodbudnih besed! Vse njegove besede, pripombe in pobude nas bodo spremljale tudi v prihodnje. Andrej, hvala za vse, kar si naredil za nas!" Prisotne je nagovoril tudi novogoriški župan Matej Arčon, ki se je s toplimi besedami spomnil prijatelja in velikega kulturnika Andreja Malniča, krajanom pa čestital za pomembno delo. Direktorici Slovenskega etnografskega muzeja dr. Bojani Rogelj Škafar je bil v Prvačini zaupan osrednji govor: "Razstava, ki jo odpiramo danes, je še en kamenček v mozaiku vedno obsežnejše zgodbe o aleksandrskih, za katere širjenje imajo nedvomno izjemne zasluge članice in člani Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrskih. Hkrati jo posvečamo spominu žal preminulega Andreja Malniča. V čast mi je bilo, ko me je gospa Dejana Baša povabila k pozdravnemu nagovoru, kajti z Andrejem naju ne povezuje le direktorska funkcija, ampak sva bila tudi kolega na študiju etnologije. Že takrat me je presenečal z izdelanimi stališči o zgodovini in sodobnosti Nove Gorice in Goriške. Z velikim zanimanjem sem mu prisluhnila, ko mi je ljubljanski deklici razkrival poglavja iz zgodovine, ki jih dotlej kljub zanimanju za zgodovino nisem poznala. Na le njemu lasten iskrih in duhovit način je znal interpretirati sodasne aktualno-politične dogodke tako, da je vzbudil interes slehernega poslušalca. Za vedno mi bodo ostale v spominu debate, v katerih nam je kolegom študentom razkril in približal svoje znanje na študentskem taboru na Gočah pri Vipavi. Kot etnolog se je posvečal zlasti temam vinarstva, vinogradništva in furmanstva, pa tudi poglavjem urbane etnologije, vseskozi v navezavi na Novo Gorico in Goriško zlasti z vidika zgodovinskih in političnih meja ter njihovega vpliva na vsakdanje življenje. Kot direktor je pospeševal ne le razvoj Goriškega muzeja, temveč je s projekti, kot so vojaški stražni stolp v Vrtojbi, razstava Državna meja na Goriškem od leta 1945 do 2004 na železniški postaji v Novi Gorici ter načrtovani muzej tihotapstva krepko posegal v širši geografski prostor in smelo udeležanje idejo sodobnega muzeja,

ki naj se ne omejuje le na delovanje znotraj zidov muzejske hiše, temveč naj v sodelovanju z lokalnim prebivalstvom raziskuje, dokumentira in predstavlja zanje pomembne teme na različnih lokacijah izven muzeja. In ne preseneča, da je s predstavitvijo najmanjšega muzeja na svetu v Vrtojbi, enega od stebrov tega koncepta, navdušil kolege muzealce na prireditvi za eno od prestižnih nagrad evropskega muzeja leta v Dublinu leta 2008. Kot etnologa, ki ve, kaj pomeni medkulturni dialog, in svobodoljublja, ki je znal ceniti poteze junaških dejanj v težkih vojnih časih, ga je ganila in navdušila zgodba azerbajdžanskega narodnega junaka Mehdiya Husejnzadeja. Ta je kot diverzant 9. korpusa v 2. svetovni vojni padel v Vitovljah pri Šempasu in Andrej mu je posvetil spominski muzej v Šempasu.

Zavedajo se razsežnosti aleksandrinstva, je podpiral ne le raziskovanje te tematike v Goriškem muzeju, ampak tudi dejavnosti Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrskih. Pomena te tematike smo se že pred leti začeli zavedati tudi v Slovenskem etnografskem muzeju. Kot je tematika Nove Gorice in Goriške v navezavi na mejo vzemirjala Andreja, tako je tematika aleksandrskih prevzela najino skupno študijsko kolegi-

co in prijateljico Dašo Koprivec, ki je aleksandrskih vključila na stalno razstavo Slovenskega etnografskega muzeja Jaz, mi in drugi: podoba mojega sveta in jim s tem postavila spomenik v nacionalnem muzeju. Hkrati je na podlagi temeljite raziskave, ki je potekala od leta 2005 naprej v sodelovanju z mag. Ingo Brezigar Miklavčič iz Goriškega muzeja, s prebivalci Prvačine ter z Društvom za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrskih, opravila popise materialne dediščine aleksandrskih. Ob tem je opravila pogovore s preko šestdesetimi potomci aleksandrskih, ki so glavni nosilci pripovedi v njeni doktorski disertaciji in tudi monografiji, ki je pred nedavnim izšla pod naslovom Dediščina aleksandrskih in spomini njenih potomcev. V njej je prikazala nove plati odnosu do dediščine aleksandrskih in jih kot obliko migracij umestila v širši slovenski migracijski proces kakor tudi v širši proces ženskih selitev v prvi polovici 20. stoletja. Trdim lahko, da je Daša Koprivec s svojo raziskavo ena od tistih raziskovalcev in raziskovalcev, ki so v zadnjem času poleg filmskega režiserja Metoda Pevca prispevali k spremenjeni javni podobi aleksandrskih, ki tako ne veljajo več za Lepe Vide, služabnice z žulji na duši, skromne dojlje ter ponižne sobarice, temveč jih vse bolj spoznavamo kot pogumne ženske, spoštovane vzgojiteljice, učiteljice, izobražene in ugledne svetovljanke ter družabnice v najprej raziskovalnih meščanskih hišah Aleksandrije in Kaira. In ne nazadnje jih vse bolj spoznavamo kot ženske, žene in matere, ki so ob vrnitvi v domovino s svojim znanjem, izkušnjami in prihranki pripomogle k izboljšanju življenjskega standarda in k širjenju duhovnih obzorij svojih družin, širših rodbin in potomcev.

In veselim se, da v Društvu za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrskih z veliko energije in novih idej snujete nove in nove projekte, s katerimi ohranjate dediščino aleksandrskih in širite zavedanje o njenih mnogoterih pomenih".

O evropskem košarkarskem prvenstvu

Uspešna vizitka za Slovenijo

Še tretje in zadnje poglavje o velikem športnem dogodku tega konca poletja, 38. evropskem prvenstvu v moški košarki, ki ga je imela v gosteh Slovenija. Začeli smo s klasično napovedjo, nato smo obračunali s koprskim prispevkom k prireditvi, tokrat pa še sklepne misli, tako o videnem na igrišču kot tudi o vsem, kar je spremljalo nastope najboljših 24 peterk s stare celine. Najprej tekmovalni del. Prvaki so postali Francozi (ocena 9), ki so

Pietrus in Mickael Gelabale. Litva (ocena 8) je presešla najbolj rožnata pričakovanja z mešanico izkušenih mož in svežih talentov, še enkrat je potrdila, da je 'košarkarska' država. Španija je po dveh zaporednih zlatih odličjih poskrbela za športni samomor v polfinalu proti Franciji, pred svetovnim prvenstvom, kar ga bo imela v gosteh prihodnje leto, pa je vtis (ocena 6,5) popravila z osvojitvijo bronaste kolajne na račun presenetljivo prepričljivi-

gali koprsko skupino, kjer so imeli ogromno privrženecov na tribuni, nato so doživeli občuten padec, vendar nanje kaže v prihodnje menda resno računati. Veliki dolžniki, razočaranja prvenstva, pa so po splošnem mnenju Grčija (ocena 5) in še zlasti Rusija ter Turčija (oboju ocena 4). Eksotično presenečenje prireditve pa so predstavljali tudi homogeni Finci (ocena 7).

Visoko oceno zasluži tudi organizator dogodka, se pravi Slovenija kot država in vse ustanove, ki so sodelovale. V Celju, na Jesenicah in v Kopru so dobro opravili svojo nalogo, sklepni del v Ljubljani in še posebej v novi dvorani Stožice pa je bil sploh poglavje zase. Veliko zanimanje, privlačni nastopi, pisano in korektno navijanje. Kdor je bil zraven, se je tudi prepričal, da so košarkarski zvezdniki z razliko od kolegov nogometašev ljudje po meri človeka, preprosti, razpoložljivi, simpatični.

Pri izvedbi so bili seveda tudi spodsrljaji (škandal z vstopnicami, ki so bile v povprečju tudi dokaj drage, tako da so bili nekateri manj odmevni dvoboji slabše obiskani), vendar splošen vtis je bil res odlični. Ko bi še kdaj doživeli pri nas kako podobno manifestacijo! Smemo predlagati srednjeročno, ko je skupna organizacija prvenstev dveh držav danes tako razširjena, nogometno svetovno prvenstvo v skupni režiji Slovenije in Hrvaške?!

Kaj je pravzaprav pomenil Eurobasket za Slovenijo, bomo šele spoznali. Upajmo, da koprška Bonifika ne bo ostala katedrala v puščavi... Če bodo učinki pozitivni za gospodarstvo, turizem, prepoznavnost države, ne vemo. Brez dvoma pa so bile tri tedne vse oči uprte v Slovenijo, vizitka oziroma izložba je bila planetarna, vrhunska. In Slovenci so se svetu pokazali v res pozitivni, sončni, učinkoviti luči. Vsi smo uživali.

HC

končali EP v silovitem vzponu in dosegli zgodovinski uspeh. Najprej so šli mirno skozi ljubljansko predtekmovalje, v katerem niso blesteli, po preboju med osmerico pa so po vrsti porazili Slovenijo, Španijo in v velikem finalu Litvo. V pravem trenutku so ujeli najboljšo pripravljeno, predvsem pa so bili v najbolj kočljivih trenutkih enostavno najbolj zrela reprezentanca. Največ zaslug za to ima izvenserijski šampion, veterani Tony Parker, ki je igral sijajno, bil z 20 točkami na tekmo najboljši strelca tekmovalja in skoraj sam spravljal na kolena tako gostitelje v četrtfinalu kot tudi Špance v polfinalu. To je zagotovo njegova zmaga in vrhunec njegove generacije, v katero sodijo tudi soigralci Boris Diaw, Florent

ve Hrvaške (ocena 7,5). Slovenija (ocena 7) je s petim mestom dosegla brčkone največ, kar je bilo v njenih močeh, pričakovanja javnosti so bila morda previsoka, kar je v vsakem primeru razumljivo ob evforiji, vezani na igranje doma. Varovanci selektorja Maljkoviča so na več tekмах navdušili, v odločilni tekmi na izpadanje pa so preprosto pogoreli, ne nazadnje proti kasnejšim prvakom. Šestouvrščena Ukrajina (ocena 7,5) je bila pravo odkritje Eurobasketa, pomlajeni Srbi so rešili čast z uvrstitvijo na svetovno prvenstvo 2014, Italija, ki je zasedla ugledno osmo mesto, pa je bila nedvomno med najbolj svetlimi notami tekmovalja. Azzurri (ocena 6,5) so po desetletju razočaranju kljub težkim odsotnostim prema-

Predstavitve zbornika Evropska Slovenija v knjižnici Franceta Bevka

Mladi intelektualci kritični do današnjih razmer

V sredo, 18. septembra, je bilo v knjižnici Franceta Bevka v Novi Gorici lepo kulturno srečanje, ki se ga žal ni udeležil noben medij razen našega Novega glasa, kot tudi ni bilo na predstavitvi zbornika Evropska Slovenija niti enega samega predstavnika iz bližnje Gorice, pa čeprav je šlo za prireditve, ki jo je soorganiziral krožek Anton Gregorčič iz Gorice. To pa je zares velika škoda, ker je šlo za eno preredkih prireditev, na kateri so mladi slovenski izobraženci živo prikazali, da še verjamejo v prihodnost domovine Slovenije, in so na prireditvi tudi povedali, katere spremembe bi morali v Sloveniji čim prej storiti, če hoče domovina iti iz nemogočega, poraznega stanja, v katerem je. Večer sta priredila Društvo humanistov Goriške in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorčič iz Gorice z namenom, da bi po predstavitvi zbornika stekel pogovor o Sloveniji v prihodnosti.

Avtorji zbornika in člani iniciative za Evropsko Slovenijo (www.evropskaslovenija.si) so bili: dr. Matej Avbelj, mag. Gašper Dovžan, dr. Jernej Letnar Čerňič, Miha Movrin, dr. Andrej Rahten, dr. Gorazd Justinek, dr. Aleš Maver, dr. Vojko Strahovnik, dr. Dejan Hozjan, dr. Žiga Andoljšek, dr. Jure Vidmar, mag. Andrej Naglič, mag. Katja Lautar, Boštjan Kolarič, Jernej Kurinčič, Jerneja Penca, Saša Peršolja, mag. Simon Umek, mag. Uroš Urbanija ter mag. Dejan Valentinčič. V bailu so sami zapisali: "Križa je v Sloveniji sprožila niz iniciativ: od pouličnih demonstracij do pozivov k razmisleku o prihodnjih vizijah razvoja

naše države. Vse te pobude so nadvse dobrodošle, vendar pa se zdi, da mnogim manjka konkretna vsebinska opredelitev v smislu teoretično prepričljivih, vsebinsko zaokroženih,

Saša Peršolja (foto JMP)

koherentnih in sistematično razdelanih predlogov za prihodnji razvoj naše politične skupnosti. To vrzel zapolnjujemo mladi, kritični intelektualci, pripadniki t. i.

Z leve: Dejan Valentinčič, Jernej Letnar Čerňič, Saša Peršolja, Luka Lisjak in Miha Kosovel (foto JMP)

nevidne generacije mladih do 40 let, ki smo kritični trenutek, v katerem se je znašla slovenska država, zaznali v decembru 2011. Nanj smo se odzvali s kritičnim premislekom, katerega sad je zbornik

Evropska Slovenija". Na spletni strani pa svoj program mladi slovenski izobraženci takole strnjeno obrazložijo: "Evropa in v njenem okviru Slovenija v sedanjih zaostrenih gospodarskih okoliščinah izgublja čedalje večji del aktivne mlade generacije. Zaposlovanje mladih postaja izjema in ne pravilo. Zdi se, da nas nismo dobre

bomo lahko vsi brez izjeme računali na enakopravno obravnavo pred zakonom in v kateri bo v ospredju spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svobod, svoboda pa nikomur ne bo služila kot izgovor za izogibanje odgovornosti; 2. zagotoviti razvoj svobodne in odprte družbe, v kateri se bo država omejila na svoje osnovne regulatorne in nadzorne funkcije in v kateri gospodarstvo, civilna družba in mediji ne bodo le orodje v rokah dnevne politike; 3. uveljaviti nujne spremembe volilnega sistema v smeri, da ta ne bo več drobil političnega prostora in delil ljudi, ampak bo omogočil razvoj stabilnih političnih sil, ki bodo pred volitvami večinsko tekmovale ne za skrajnega, ampak za sredinskega volivca, po volitvah pa sodelovale in se medsebojno nadzirale za

neobhodni sestavni del sodobnega evropskega logističnega, transportnega in energetskega vozlišča; 8. oblikovati razvojne politike, ki bodo temeljile na trajnostnem razvoju ter izrabili domačih naravnih in človeških virov ter bodo obenem odprte za vključevanje pogledov in zmogljivosti tako domače kot tuje strokovne javnosti; 9. prilagoditi izobraževalni sistem s ciljem učinkovitejšega horizontalnega in vertikalnega povezovanja teoretičnih in praktičnih vsebin, zlasti na ravni srednjega in visokega šolstva, kjer je obstoječa kakovost mogoče dosegati z manj administriranja, z več sodelovanja s tujimi strokovnjaki in gospodarstvom pa jo je možno tudi bistveno izboljšati; 10. zagotoviti socialno in družbeno bolj enakomerno porazdelitev skupnih

6. 9. 1953

Spomin na Okroglico

Ko sem prebiral zapise o tistem prazničnem dnevu na Okroglici, to je bilo 6. septembra leta 1953, se mi je utrnulo kar nekaj zanimivih spominov na ta dogodek. Nas štiri najstletne mulce, ki so nas na hitro "popionirčkali" in nam dali titovke z rdečo zvezdo in rdečo

stajo Okroglica. Do tja nas je pripeljal vlak. Potem smo marširali po dva in dva na prireditveni prostor, kjer je bil velik napis "Tito". Tu smo najprej imeli "prednastop", potem so nas pregledali zastavonoše. Ker smo se morali držati točnih navodil, ni smo smeli nikamor, čeprav smo z izgovorom, da gremo na stranišče, obredli, pa tudi raziskali cel prireditveni prostor, in to kar trumoma. Za nas je bila prava paša za oči, saj

rokoval. To sem si zapomnil, ker mi je sošolka, ki mu je poklonila Šopek, pokazala fotografijo, na katero je bila zelo ponosna. Čez leta sem jo srečal v našem mestu vrtnic, sedaj že elegantno nono, in jo vprašal, ali se še tako drži kot tedaj, ko jo je Tito poljubil, pa mi je kratko odgovorila: "Butelj"! V zahvalo za kompliment sem jo povabil na 'kapučino' in ne na turško kavo, da je bila obvarovana nostalgije! Tito je imel tisti zanimiv govor, na katerega me je čez več kot desetletje pozneje v Beogradu ošvrknil general dr. Papa, ko sem mu povedal, od kod sem doma. Pripomnil je: "Hleb je hleb, pa ga jedeš ili baciš"! - Tito je namreč v govoru poudaril, da v Jugoslaviji pojemo preveč kruha! - Spominjam se, da smo izvedli tisto vajo in po Titovem odhodu odšli proti domu v velikem kaosu. Množica je nas nastopajoče dobesedno

ruto, so kar nekaj mesecev strumno vadili za nastop, ki naj bi ga izvedli pred maršalom. Razdeljeni smo bili v tri vrste, tako kot so bile razporejene barve tedanje jugoslovanske zastave. Spominjam se, da bi moral imeti modre telovadne hlače. Mama pa tega blaga ni dobila, ker ga enostavno ni bilo. Tako sem kot še marsikdo v modri skupini imel bele in smo jih seveda pred nastopom krepko slišali. Češ da jugoslovanska "bandira" nima "blekov". Če sem odkrit, se je celotna prireditev, če jo gledamo po barvah, zdela kot neka zakrapana rjuha, saj so se med rdečimi, kot tudi med modrimi, prevečkrat pojavljali beli dresi. Za tisto prosto vajo smo se pripravljali nekaj mesecev na edinem igrišču, ki smo ga tedaj imeli v Solkanu, za sedanjo bencinsko črpalko, kjer je danes park. Vaja je potekala zelo strogo, mi pa smo bili ponosni, da bomo nastopali pred Titom. Prišel je za nas težko pričakovani dan. Na progi Nova Gorica-Sežana so odprli posebno po-

je bila tam zbrana zelo pisana družba. Od kmetov, ki so prišli z vozovi, volovskimi in konjskimi vpregami - nekateri vozovi so bili okrašeni -, do kolesarjev, pa celo Hrvatov. Poleg teh je bila tam tudi večja skupina Italijanov. Občudovali smo njihove vespe, lambrete in "topoline". Vse to je bilo za nas prava atrakcija, dokler nas ni miličnik nagl na naša mesta. V naši tedanji socialistični "kurji pame-ti" so bila to vozila kapitalistov. Ti pa so bili naš največji razredni sovražnik. Ne smemo mimo dejstva, da kjer koli se je pojavljal Tito, povsod je bilo vse zastraženo, tako je bilo tudi tedaj. Končno se je pripeljal Tito z belo admiralsko uniformo, ki smo jo zelo občudovali, saj je bila daleč vidna. Nastalo je vsesplošno ploskanje in vzkliranje. Imel je bele rokavice in se z njimi tudi

preplavila. Nekateri so se prerili do 'stantov', kjer je bilo vino, drugi pa so to imeli s seboj kot tudi žganje. Razlegala se je harmonika, neke so plesali, drugi Domov smo šli proti večeru z vlakom in naslednji dan zopet v šolo. Pri vseh predmetih so poveljevali Tita in bilo je nasploh veliko slavje. Kmalu se je vse poleglo in tako je ostal le še neki zbledel spomin ...

Po toliko letih, ko skušam to na novo podoživeti, mi takšne manifestacije vzbudijo sila neprijetna čustva, obenem pa so tudi potrditev ponovnega spoznanja: kako so tedaj znali s takšnimi prireditvami zavajati množice. Ambrož Kodelja

skupno dobro; 4. zagotoviti finančno vzdržan javni sektor, v katerem se bo poleg objektivne uveljavila tudi osebna odgovornost, merilo za uspešnost javnih uslužbencev in funkcionarjev pa bo postala kakovost, utemeljena na konkretnih rezultatih dela; 5. odpraviti različne monopole v javnem in zasebnem sektorju, ki si preživetja ne zmorejo zagotoviti z ustvarjalnostjo in kakovostjo, ampak z ohranjanjem togih pravil, ki onemogočajo konkurenco in razvoj pametnih alternativ; 6. razbremeniti gospodarstvo administrativnih in drugih ovir, še posebej visokih stroškov dela, ter s tem prispevati k dvigu konkurenčnosti slovenske ekonomije in odpiranju novih delovnih mest; 7. zagotoviti takojšnjo pripravo infrastrukturnih projektov, a ne za potešitev pohlepa različnih interesnih skupin in lobijev, ampak zato, da Slovenija postane

bremen in koristi na osnovi pravičnejšega razvojnega modela ter trajnostne naravnosti medsebojnega sožitja različnih generacij in drugih skupin prebivalstva. Do uresničitve navedenih zahtev ne more priti samo po sebi. V prvi vrsti gre za nalogo nosilcev vseh treh veje oblasti, a tudi ostali državljani nismo brez odgovornosti. Prav vsak lahko da svoj prispevek. Simon Gregorčič je v pesmi Življenje ni praznik zapisal: "Dolžan ni samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan"! V Novi Gorici so po pozdravu direktorice knjižnice Irene Škvarč prav o teh izzivih spregovorili Saša Peršolja, dr. Jernej Letnar, mag. Dejan Valentinčič, Luka Lisjak ter Miha Kosovela, zadnja dva sicer duši Društva humanistov Goriške in imenitne revije Razpotja, ki ji ni primerjave v današnji Sloveniji. S svojo svežino so prepričali in prava sramota je, da jim osrednji slovenski mediji ne namenijo več prostora! Jurij Paljk